

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN YÖNETİCİLERİN
REHBERLİK HİZMETLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
(Diyarbakır İli Örneği)

HAZIRLAYAN
Güzel Mazlum ÖZKAYA
G-271388

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Fırat Kıyas BİREL

DİYARBAKIR
2012

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin gerçekleştirilen rehberlik hizmetlerine bakış ve değerlendirmelerinde cinsiyet, kıdem, mezun oldukları alan, okul türü, öğrenim düzeyi, öğrenci sayısı, görev türü değişkenlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini 2011-2012 öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki 48 resmi ortaöğretim kurumu oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninin sayısının kısıtlı olması nedeniyle tümü örnekleme alınmıştır. 48 resmi ortaöğretim kurumu içerisinde 44'üne ulaşılmıştır. Araştırmada veriler, Özdemir (2008) tarafından geliştirilen ve uygulanan veri toplama aracına üç açık uçlu soru geliştirilip eklenerek oluşturulan veri toplama aracı ile elde edilmiştir. Veri toplama aracı yirmi dokuz madde ve üç açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Araştırmada verilerin çözümlenmesi için T testi, Anova, Frekans, Yüzdellik, Aritmetik ortalama, Tek yönlü varyans analizi, standart sapma ve nitel kısım içinde içerik analizi işlemleri yapılmıştır.

Araştırma sonucunda ortaöğretim kurumlarında en fazla öğrencilerin kişisel sorunları, okul ve ders başarısı ve öğrenci sorunlarıyla ilgili olarak yardıma ihtiyaç duyulduğu ve hizmet verildiği görülmüştür. Oryantasyon, akran eğitimi ve veli görüşmeleri konularında verilen hizmetlerin daha az olduğu saptanmıştır. Rehberlik hizmetlerinin etkililiği açısından öğrenci-veli-yönetici işbirliği ve hizmet içi eğitim konularında daha fazla hizmetin verilmesi gerektiği saptanmıştır. Disiplin sorunlarına ilişkin hizmetlerle ilgili çok ciddi boyutlarda bir sorunun olmadığı görülmüştür. Alan seçimi ve meslek tanıtımı, okul-aile işbirliği, hizmet içi eğitim ve seminerler konusunda rehberlik hizmetleri sunulmasına ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır.

Yapılan tek yönlü varyans analizine göre ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin eğitsel ve kişisel rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde cinsiyet, mesleki kıdem, mezun oldukları alan, okul türü, öğrenim durumu ve öğrenci sayısı değişkenlerine göre anlamlı bir fark saptanmamış; görev değişkenine göre anlamlı bir fark saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim, yönetici, rehberlik hizmetleri.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the views of directors working in secondary school about guidance services. Therefore it is studied whether there is a significant difference in perception and evaluation of directors working in secondary schools about the applied guidance services according to variables such as the gender, seniority, university degree from which they graduate, school types in which they work, education level, the number of students, and type of task.

48 official secondary schools in Diyarbakır city center in academic education year of 2011-2012 from the basis of the study. As the area of the study is restricted all items have been sampled. 44 of the 48 official secondary schools were reached. The data in the study was obtained with the scale which was formed by adding 3 open-ended questions to the data collection tool developed by Özdemir (2008). Data collection tool consist of twenty nine items and three open-ended questions. In the study to analyse the data T test, Anova, Frequency, Percentage, Arithmetic mean, the one way analysis of variance and Standart deviation were carried out and for the qualitative part content analysis was performed.

At the end of the study it is observed that guidance services in the secondary schools are generally needed and served for students personal problems, school-course success and student problems. It is noticed that services given for issues like orientation, peer education and parent interviews are in lower level. It is determined that for the effectiveness of the guidance services a comprehensive service should be given both student-parent-administrator collaboration and in-service training. It is observed that there is no serious problem concerning services about this disciplinary problems. It is discovered that guidance services should be given for the issues like field selection-job presentation, school-family collaboration, in-service training and seminars.

According to the one-way analysis of variance there is no significant difference detected in the views of directors working in secondary schools about the educational and personal guidance services according to variables such as the gender, seniority, university degree from which they graduated, school types in which they work. Educational level the number of students but a significant difference according to the task variance was observed.

Keywords: Secondary Education, Training Managers, Guidance Services.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

Bu alışma j¼rimiz tarafından Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

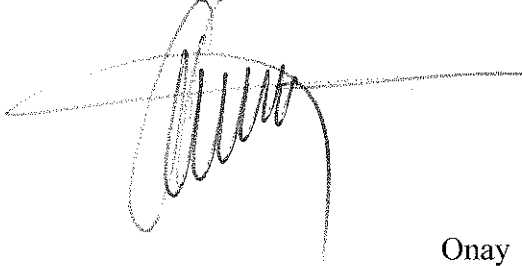
Başkan: Yrd. Doç. Dr. Hasan řENT¼RK

¼ye/Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fırat Kıyas BİREL

¼ye: Yrd. Doç. Dr. H¼seyin Fazlı ERG¼L

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen ¼đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylıyorum,

...../...../2012

.....
Enstit¼ M¼d¼r¼

ÖNSÖZ

Çağdaş, demokratik toplumlarda eğitim; topluma sağlıklı bir şekilde uyabilen, üretken, yaratıcı, katılımcı ve iş birliği yapabilen, sürekli öğrenme isteği ve kendini geliştirme çabası içerisinde olan, duyarlı, hoşgörülü bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Değişen dünya koşullarına bireyi hazırlamak, karar verme ve problem çözme becerisi kazandırmak eğitimin görevi haline gelmiştir. Bu nedenle eğitimin amacı bireyin salt bilgiye ulaşmasının yanında, ona ihtiyacı olan psikolojik yardımı da sunması olmalıdır. Bu da rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin eğitim sürecinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesiyle mümkün olabilir. Bu araştırmanın amacı ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenlere göre incelemektir.

Bu araştırmayı yaparken yardım ve desteklerini esirgemeyen başta danışmanın Yrd. Doç. Dr. Fırat Kıyas BİREL olmak üzere Doç. Dr. Behçet ORAL'a, Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI'ya, Araştırma Görevlisi Rasim TÖSTEN'e teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim.

Bu çalışmaya, maddi ve manevi en büyük desteği veren, babam Mehmet Ali ÖZKAYA, annem Zöhre ÖZKAYA'ya ve okul müdürüm Eşref BOZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Güzel Mazlum ÖZKAYA

Diyarbakır-2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ONAY.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	8
1.3. Alt Problemler.....	8
1.4. Araştırmanın Önemi.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	10
1.6. Tanımlar.....	10
1.7. Kısaltmalar.....	10

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve.....	11
2.1.1. Eğitim.....	11
2.1.2. Eğitim Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar.....	15
2.1.3. Eğitimde Rehberlik.....	17
2.1.4. Eğitim Sisteminde Rehberlik Hizmetlerinin Gelişimi.....	22
2.1.5. Rehberliğin Tanımı, İlkeleri Ve Amaçları.....	27
2.1.6. Rehberlik Çeşitleri.....	33
2.1.7. Rehberliğin Eğitime Etkileri.....	39
2.1.8. Eğitimde Rehberlik Hizmetlerinin Yönetimi.....	45
2.2. İlgili Araştırmalar.....	56
2.2.1 Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	56
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	63

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	65
3.2. Evren.....	65
3.3. Örneklem.....	65
3.4. Verilerin Toplanması.....	67
3.4.1. Veri Toplama Aracının Hazırlanması.....	67
3.4.2. Verilerin Çözümlemesi Ve Yorumlanması.....	68
3.4.3. Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	68

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Kişisel Bilgilere Ait Bulgular Ve Yorumlar.....	71
4.2. Ortaöğretim Kurumlarında Görev yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Alt Problemler, Bulguları Ve Yorumlar.....	74
4.3. İçerik Analizine Ait Bulgular Ve Yorumlar.....	83
4.3.1. Birinci Soruya İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	83
4.3.2. İkinci Soruya İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	84
4.3.3. Üçüncü Soruya İlişkin Bulgular Ve Yorumlar.....	86

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	88
5.2. Öneriler.....	89
KAYNAKÇA.....	91

EKLER

EK 1: Veri Toplama Aracı.....	99
EK 2: Araştırma İzni.....	101
EK 3: Anket İzni.....	102
EK 4: Özgeçmiş.....	103

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	66
Tablo 3.2 Araştırmanın Örneklemi Ve Uygulanma Tarihleri.....	69
Tablo 4.1 Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular.....	71
Tablo 4.2. Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular.....	71
Tablo 4.3. Alan Değişkenine İlişkin Bulgular.....	72
Tablo 4.4. Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular.....	72
Tablo 4.5. Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular.....	72
Tablo 4.6. Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin Bulgular.....	73
Tablo 4.7. Görev Türü Değişkenine İlişkin Bulgular.....	73
Tablo 4.8. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Eğitsel Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları.....	74
Tablo 4.9. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Kişisel rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları.....	74
Tablo 4.10. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	75
Tablo 4.11. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Alan Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 4.12. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Okul Türü Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	76
Tablo 4.13. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 4.14. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Öğrenci Sayısı Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 4.15. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Görev Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	78

Tablo 4.16. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Evren, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları.....	75
Tablo 4.17. Okullarda Daha Kolay Ulaşılan Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici Cevapları, Cevapların Verilme Sıklıkları Ve Yüzdeleri.....	84
Tablo 4.18. Okullarda Rehberlik Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Etkin Hale Getirilmesine İlişkin Yönetici Cevapları, Cevapların Verilme Sıklıkları Ve Yüzdeleri.....	85
Tablo 4.19. Okullarda Olması Gerektiğini Düşündükleri Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici Cevapları, Cevapların Verilme Sıklıkları Ve Yüzdeleri.....	87

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, tanımlamalar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanın toplumsal yanı yaşamı boyunca çevresiyle sürekli iletişim ve etkileşimi zorunlu kılar. Bu süreçte birey çevresinin beklentilerini gerçekleştirme ve kendi gereksinimlerini karşılama eğilimi içerisindedir. Bu yüzden insanlık varoluşundan bu yana eğitime ihtiyaç duyar. İnsanlığın var olduğu ilk dönemlerden bugüne kadar eğitim kavramı en çok tartışılan alanlardan biri olmuştur.

Bütün dönemlerde bireyin nasıl eğitileceğine dair mevcut toplumsal koşullar çerçevesinde cevaplar üretilmiştir. İlk dönemlerde insan, fizyolojik gereksinimlerini sağlama ve varlığını sürdürebilmesi adına eğitilmiştir. Bu dönemde eğitimle bireyi fiziksel ve toplumsal olarak hayata hazırlamak amaçlanmıştır. Orta Çağ'da ise din kurallarına göre bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır. Bu çağlarda genel anlamda eğitimin amacı, toplumların kendi yapılarını bir sonraki kuşağa aktarmak ve toplumun kabul gördüğü ahlaki değerlerin devamını sağlamaktır. Başlarda herhangi bir programa tabi olmadan yürütülen eğitim çalışmaları zamanla planlı hâle gelmiş ve formal eğitim kurumları ortaya çıkmıştır. Formal eğitimin yaygınlaşmasından 20. yüzyıla kadar ise bireyin zihinsel gelişimini sağlamaya yönelik eğitim anlayışı hâkim olmuştur.

21. yüzyılla birlikte birçok etken eğitimin amaç ve işlevini değişime zorlamıştır. Ekonomik, teknolojik ve bilimsel değişimler; demokrasi ve insan haklarındaki gelişmeler eğitimin amacının bireyin yararına değişmesine neden olmuştur. Bütün bu nedenlerden ötürü bireyin sadece zihinsel gelişimini sağlamayı amaçlayan geleneksel eğitim anlayışı, yerini çağdaş eğitim anlayışına bırakmıştır.

Çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim; bireyin bedensel, duygusal ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplumu için en uygun şekilde gelişmesi oluşumudur. Kısaca bireyin her yönüyle bir bütün olarak kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirilmesi sürecidir. Çağdaş eğitimin amacı ise bireyi “kendisi için” ve “toplum için” yetiştirmektir

(Yeşilyaprak, 2010: 2). Çağdaş eğitimin işlevi; öğrencilerin bedensel, psikolojik ve toplumsal yönlerden bir bütün olarak gelişmelerine, topluma uyum sağlayabilecek mutlu ve üretken kişiler olarak yetişmelerine ortam sağlama ve katkı sunma olarak sıralanabilir.

Eğitim sistemimiz bütün tarihsel dönemlerde değişikliklere uğramıştır. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte eğitim kurumlarının yapı ve programlarında köklü değişimler olmuştur. Bu değişimlerle ekonomik kalkınma ve çağdaşlaşma amaçlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından beri eğitim, en önemli konulardan biri olarak görülmüştür. Fakat ekonomik gelişme, kalkınma, sanayileşme ve savunma konularındaki önemli öncelikler eğitimde istenilen düzeyde değişimin sağlanmasını engellemiştir. Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde eğitimin temel sorunları; milli birliği sağlamak, laikleştirmek ve devletleştirmektir.

İlk olarak 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile bütün okullar Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Medreseler kaldırılmış ve eğitim laikleştirilmiştir. Yeni eğitim programına bilim ve sanat ağırlıklı konular dahil edilmiştir. Kadın eğitimine önem verilmiş kız-erkek karışık (karma) eğitime geçilmiştir. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında okur-yazarlık oranı uzun bir süre %10'un altında kalmıştır.

1928 yılında Latin alfabesi kabul edilmiştir. 1928 yılında yeni Türk harflerinin kabulü ile bu harflerin öğretilmesi için kurulan Millet Mektepleri de, okuma-yazma ve temel bilgilerin halka yaygınlaştırılmasını sağlamıştır. Okulların Türkiye'nin her yerine yayılarak okur-yazarlık oranının hızla artırılmasına çalışılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yılları büyük bir ilköğretim ve ilkokul öğretmeni yetiştirme hamlesi ile geçmiştir. 1937 yılında köy enstitüleri kurulmuştur. Burada yetiştirilen öğretmenler aracılığıyla kırsal kesimlerdeki okulların araç-gereç, sağlık alanındaki eksik ve problemleri giderilmeye çalışılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında günümüze bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim ve dönüşümler sonucu ortaya çıkan yeni gereksinimler ve küreselleşme olgusu eğitim sistemimizin daha etkili ve verimli hale getirilmesini zorunlu kılmıştır. Günümüzde Türk eğitim sisteminin yapılanmasından, yönetim ve işleyişinden kaynaklanan bazı sorunlar vardır. Bugün en önemli eğitim problemleri; eğitimin yaygınlaştırılması, okullaşma oranı, öğretmen yetiştirme programları, yönetim ve denetim sorunları olarak ifade edilebilir.

Türk eğitim sisteminin okul öncesi, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde okullaşma oranları beklentilerin altındadır. Ülkedeki genel nüfus artış hızı oldukça yüksektir. Eğitime devlet bütçesinden artan oranda olmasına rağmen yeterince ödenek ayrılmamaktadır. Okuma yazma alanında Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana hızlı bir artış söz konusudur. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı henüz gerektiği kadar yaygınlaşmadığı gibi çağın gerisinde kalmıştır. Okullarda yabancı dil öğretimi halen istenilen düzeyin altındadır.

Nüfusun hızlı artışı ve buna paralel olarak sınıflar da oldukça kalabalıklaşmıştır. İkili öğretim uygulamalarıyla bu soruna kısmen çözüm getirilmeye çalışılmakta, çok erken ya da çok geç saatlerde başlayan eğitim-öğretim hem öğrenci hem öğretmenler açısından verimi düşürmektedir. Kırsal kesimlerde birleştirilmiş sınıf uygulamaları devam etmektedir. Çağın gerisinde kalan bu uygulama, eğitimde başarıyı düşürmektedir. Taşımali öğretim, yatılı bölge okulları, pansiyonlu ilköğretim okulları ve liseler ile kırsal kesimlerde eğitim imkanı olmayan çocukların eğitimleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Yükseköğretimdeki ilk problem, girişte yaşanmaktadır. Liselerde okullaşma oranı çok yüksek olmamasına rağmen, üniversiteye aday olanların sayısını bölümlerin kapasitelerinin üzerinde seyretmektedir. Sınav sisteminde yapılan değişikliklerin de mevcut sorunları çözmede yetersiz olduğu söylenebilir.

Öğretmen yetiştirme programları sürekli olarak değişim içerisinde olmasına rağmen hala çağın gereklerine uygun olarak uygulama ağırlıklı öğretmen yetiştirme programı sürecinin gerektiği gibi işlemediği söylenebilir. İstihdam alanının da diğer meslek gruplarına göre daha fazla olması nedeniyle öğretmen yetiştirmede niceliksel bir artış sağlanmış ancak nitelik yönünden istenilen düzeye ulaştırılamamıştır. Öğretmenlerin istihdam edilme koşullarının düzeltilmesi, ekonomik olarak doyum sağlamamasının eğitime olumsuz katkı yaptığı açıktır. Halen taşrada bulunan birçok eğitim fakültesinde öğretim elemanı eksikliği bulunduğu ve bunun da yükseköğretimdeki verimliliği düşürdüğü söylenebilir.

Yirmi birinci yüzyılla birlikte dünyada toplumsal yaşamın her alanında değişimler yaşanmaktadır. Küreselleşme ve beraberinde yaşanan hızlı gelişmeler bireyin eğitim ve öğrenme ihtiyaçlarının da farklılaşmasına neden olmuştur. Bu yeni ihtiyaçlar eğitim sistemlerini etkilemiş, eğitimin oluşan yeni değerlere göre yeniden yapılanmasını zorunlu kılmış ve geleneksel eğitimden çağdaş eğitime doğru bir geçiş başlamıştır.

Çağdaş, demokratik toplumlarda eğitimin genel amacı; topluma, sağlıklı bir şekilde uyabilen, üretken, yaratıcı, katılımcı ve iş birliği yapabilen, sürekli öğrenme isteği ve kendini geliştirme çabası içerisinde olan, iyi bir dünya ve iyi bir toplum yaratılması konusunda duyarlı, özgür düşünen, hoşgörülü bireyler yetiştirmektir. Toplumsal değişmelerin çok hızlı olması bireyden beklentileri artırdığı gibi değişen koşullara uyum yapabilmesini de zorlaştırmıştır. Bireyi değişen koşullara hazırlamak, karar verme ve problem çözme becerisi kazandırmak eğitimin görevi haline gelmiştir.

Geleneksel eğitim anlayışından çağdaş eğitim anlayışına uzanan süreçte en önemli problem, kendini gerçekleştirme sürecinin eğitim-öğretim ortamlarında nasıl bir uygulama alanı bulabileceğidir. Kendini gerçekleştiren birey kişisel özelliklerinin ve gereksinimlerinin farkında olan ve kendinde var olan yeteneklerini tümüyle kullanabilen bireydir. Bu noktada eğitime düşen görev, öncelikle bireylerin farklılıklarını göz önünde bulundurup bireyi her yönüyle kabul etmesi olmalıdır.

Eğitim süreci içerisinde yeni davranışlar kazanırken bu davranışların öncelikle bireyin kişisel özelliklerine ve ihtiyaçlarına, sonra da çağın ihtiyaçlarına uygun olması önem arz eder. Bunun için bireyin kendi özelliklerini tanıması ve eğitim-öğretim programlarının bireyin kişisel özelliklerine uygun olarak planlanması bireyin kendini gerçekleştirme için öncelikle göz önüne alınabilir. Bireyin kendini gerçekleştirme sağlama noktasında eğitime destek sunan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin önemi bu noktada görülebilir. Eğitimin amaçlarına ulaşması eğitim-öğretim sürecinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle iş birliği içerisinde yürütülmesiyle mümkün olabilir.

Çağdaş bilimsel anlayışla birlikte eğitimin yalnızca zihinsel değil bedensel, duygusal ve sosyal doyumu da gerektirdiği kabul edilmiştir. Bu yüzden eğitim süreçlerine, eğitsel, mesleki ve bireysel sorunlara ilişkin yardıma gereksinimin olduğunun anlaşılmasıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri dahil edilmiştir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu süreçte bireyin toplum içerisinde etkin, başarılı, yaratıcı ve mutlu olmasını sağlar; bireyin toplumsal-ruhsal gereksinimlerinin karşılanmasına yardım eder; sorun çözme, karar verebilme yeteneği ve güçlü bir benlik kazanmasına yardımcı olur. Eğitim ile rehberlik arasındaki en önemli ilişki ise bireyin eğitsel, mesleki ve kişisel sorunlarını çözerek kendini gerçekleştirme sağlama noktasında yardımcı olabiliriz. Eğitimde başarının çağın gereklerine

uygun olarak sağlanması için rehberlik ve psikolojik danışmanlık faaliyetlerinin en verimli ve etkin şekilde uygulanmasının katkı sağlayacağı açıktır.

Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ve yönetim hizmetleri birlikte yürütülür. Dolayısıyla bu hizmetler karşılıklı olarak birbirine ihtiyaç duyduğu gibi birbirinden beslenmektedir. Okullarda bu hizmetlerin işbirliği içerisinde yürütülmesinin verilen eğitimin kalitesini ve verimini olumlu açıdan etkileyeceğini söyleyebiliriz.

Eğitim yönetimi ve denetim alanı, eğitim sürecinin işlevlerini yerine getirebilmesi için gerekli olan liderlik, yönetsel süreçler, yetki ve sorumlulukların kullanılmasıyla ilgilidir. Eğitim yönetiminin görevleri insanlar, fiziksel ortam (okul yapısı ve çevresi) ve program konularında toplanmaktadır. Okul ortamında yönetim sisteminin göreviyse, eğitimin temel amaçlarına ilişkin politikalar ve bunların gerçekleştirilmesini sağlayacak uygulamaya dönük politikalarının hazırlanması, meşrulaşan bu politikaların teknik ve işletmecilik yönleriyle yönetim süreçlerinden gereğince yararlanılması şeklinde dört boyutta toplanabilir. Denetimin amacı ise eğitsel etkinliklerin eğitim amaçlarına ulaşma durumlarının düzeltilmesi ve geliştirilmesidir. Bu görevlerin yerine getirilebilmesi, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin de okulda sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesinde yaşamsal değer taşımaktadır. Buna göre, yönetim süreci eğitsel amaçlara ulaşmada madde ve insan kaynaklarının eşgüdümlemesine yönelik olarak işlevselleşir. Denetim ise bu işlevselliğin etkililiğini ve verimliliğini ortaya koyan bir süreçtir. Dolayısıyla her iki sürecinde etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetleri açısından önemlidir (Güler ve diğerleri, 2005:64-65).

Okul yöneticisi, çalışanlar arasında iletişim kurma, çalışanları es güdümlen ve sonuçta bütün yapılan etkinlikleri değerlendirerek okul örgütünü etkili ve başarılı düzeye ulaştırmaya çalışan kişidir (Basar, 1995:29). Okul yönetiminin işlevi, eğitim amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için okuldaki madde ve insan kaynaklarının örgütlenip eşgüdümleşerek, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda yönlendirilmesini sağlamaktır. Okul müdürünün bu görevi başarı ile yerine getirebilmesi, okulu bir roller sistemi olarak görmesine, davranışlarını her zaman ilişkili olduğu öğretmenler ve diğer personelin rol ve beklentilerini de göz önünde tutarak ayarlanmasına bağlıdır (Bursalıoğlu, 1982:6).

İlgar (2000)'e göre okul yönetimi, eğitim yönetiminin daha sınırlı bir alanda (bir eğitim kurumunda) uygulanmasıdır. Okul yöneticiliği okul veya okulların eğitimsel amaçlara göre en etkili ve verimli bir şekilde çalıştırılabilmesi ile ilgili ilke, yöntem ve teknikleri inceler. Eren (1991) eğitim yönetimi ve onun daha sınırlı bir alanda uygulanması olan okul yönetiminin temel amacını, insanları ve toplumu her yönden geliştirip zenginleştirmek, ilgili olduğu eğitim örgütünü, eğitim politikalarını ve örgütün amaçları doğrultusunda yaşatmak ve diri tutmak olarak belirtmektedir.

Örgütü amaçlara göre yaşatmak için insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanan, liderlik özelliklerine sahip yöneticilere ihtiyaç vardır. Okul eğitiminde yaşanan çeşitli sorunları ortadan kaldırmak ve okul eğitimini sürekli olarak geliştirmek için etkili, yaratıcı, vizyoner, isteklendirici, bilgili, ilkel liderlerin rehberlik ettiği yöneticilerin varlığı hayati önem taşımaktadır. Bunu gerçekleştirebilmek için ise yöneticilerin etkili bir şekilde liderlik yapabilmelerine katkıda bulunabilecek olan niteliklerin ve özelliklerin belirlenmesi gereklidir (Cerit, 2007 Akt. Tahaoğlu ve Gedikoğlu, 2009:276).

Son yirmi yıl içinde yapılan çalışmalar, okul yöneticilerinin, okullarda başarının anahtarı oldukları sonucunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle eğitim sisteminin yapı ve işleyişindeki yetersizliklerin asılabilmesi için etkili okul yöneticilerine ihtiyaç olduğu belirtilmekte, okul yöneticilerinin liderlik özelliklerine sahip olması büyük önem arz etmektedir (Töremen ve Kolay, 2003 Akt. Tahaoğlu ve Gedikoğlu, 2009:277).

Okullarda, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri veliler, öğretmenler ve okul yöneticilerini de içine alan bir takım çalışmasını gerektirmektedir. Yirmi birinci yüzyıla girerken okul yöneticilerinin rolleri, görevleri ve yöneticilerden beklentiler daha karmaşık bir hal almaktadır. Hızla değişen bir ortamda okulları başarılı bir biçimde gelecek yüzyıla taşıyacak yöneticilerin, okulu ve toplumu çok iyi tanımaları okulun başarılı olabilmesi için liderlik yapmaları ve sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri ve okulda ki öğretmen ve psikolojik danışmanları ile işbirliği içinde olmaları beklenmektedir (Karip ve Köksal,1999 Akt. Özabacı ve Diğerleri,2008:9).

Günümüzde de uygulamada okul müdürü okulundaki rehberlik hizmetlerini organize etme ve yürütülmesini sağlamakla yükümlüdür. Okuldaki tüm faaliyetlerde olduğu gibi bu

çalışmalarda da en yetkili kişidir. Çalışmalar onun liderliğinde yürütülür. Onun bu hizmetlerin yürütülmesini sağlamak için gerekli olan rolleri şöyle vurgulanabilir (Gibson ve Mitchell, 1990 Akt. Yeşilyaprak, 2010:346-347):

1. **Rehberlik programına liderlik yapma ve destekleme:** Rehberlik hizmetlerini önemseme, öğretmenleri teşvik etme, girişimleri başlatma ve izleme.
2. **Programın organizasyonunu sağlama ve müşavirlik yapma:** Rehberlik programının planlanması, görev ve sorumlulukların dağıtılması, hedeflerin belirlenmesi, yürütme planlarının geliştirilmesi için gerekli organizasyonu sağlayarak ortaya çıkan sorunları giderme.
3. **Programa kaynak sağlama:** Rehberlik hizmetlerini yürütmede gerekli uzman, araç-gereç sağlama, bütçeden fon ayırma ve yeni kaynaklar yaratma.

Eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerini düzenleyen ilgili yönetmeliğin 47. maddesi incelendiğinde, okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi için plan ve program yapma, gerekli işbirliğini sağlama, yürütme, araç ve gereç sağlama, okulda rehberlik hizmetlerini yürütme komisyonu kurma, bu komisyona başkanlık etme ve gerekli rehberlik hizmetlerini sağlamada okul müdürünün yetkili olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında yöneticilerin rehberlik hizmetlerinin destekleyicisi, sorumlusu olduğu ve bu hizmetlerin başarısından birinci derecede sorumlu olduğu ifade edilebilir.

Rehberlik örgütü, öğrenci sorunlarını ve gereksinimlerini yönetime iletmede başlıca organdır. Rehberlik uzmanları öğrencilerin başarısızlık, okula uyumsuzluk gibi sorunlarını ve bunların kaynağını ortaya çıkarıcı araştırmalar yapar ve bulgularını yöneticilere ileterek çözüm yollarının bulunmasını sağlayabilir. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin saptanması rehberliğin işi, yeteneklere göre program yapılması ve özel yetiştirim kurlarının açılması gibi önlemlerin alınması da yönetimin görevidir (Kuzgun, 1992:188).

Rehberlik programı, yürüttüğü çeşitli faaliyetler sonucu okul yönetimine de hizmet etmiş olmaktadır. Yürüttüğü görev-içi çalışmaları ve yaptığı araştırma sonuçları yolu ile okul yöneticilerinin okulda psikolojik hizmetlere ait anlayış ve bilgilerinin artmasına yardım etmiş olur. Okul yöneticilerinin bu anlayış ve bilgileri arttıkça, okul programında psikolojik yardım hizmetlerine daha çok yer ve önem verirler. Onların bu desteği, rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının tam ve etkili bir şekilde yürütülmesine önemli bir dayanak noktasıdır.

Öğrencilerin akademik başarı, ilgi, yetenek, motivasyon ve problemleri gibi konularda yapılan rehberlik araştırmaları ve toplanan bilgiler; okulun eğitim ve öğretim çalışmalarını daha iyi düzenleyip yürütmesine, daha uygun öğretim metotlarının kullanılmasına, daha çok geçerli olan eğitim faaliyetleri üzerinde durulmasına yol açar (Tan, 1992:66-67).

Rehberlik çalışmaları ile okulun çalışma biçimi, amaç ve kuralları velilere ve çevreye daha iyi yansıtılabileceği için, okul çalışmaları çevrede daha iyi anlaşılacak, onların okula karşı olan tutumlarını geliştirecek ve okulu destekleme eğilimlerini artıracak bu noktada rehberlik hizmetleri yönetime yardımcı olacaktır (Özgüven, 2007:53). Okullarda yapılacak kişisel, mesleki, eğitsel rehberlik çalışmalarının tümünün ortaya çıkaracağı bulgular yönetimin okullarda yeni eğitim modelleri oluşturmalarına bunlara bağlı etkinlikler geliştirilmesine ve uygulanmasına yardımcı olacağı açıktır. Bu nedenle rehberlik hizmetleri ve yönetim arasındaki ilişkinin bunlara bağlı olarak önem kazandığı söylenebilir.

1.2. Problem cümlesi

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Alt Problemler

Bu görüşler yöneticilerin,

1. Cinsiyetlerine göre,
 2. Kıdemlerine göre,
 3. Mezun oldukları alanlara göre,
 4. Çalıştıkları okul türüne göre ,
 5. Öğrenim düzeylerine göre,
 6. Okullarındaki öğrenci sayılarına göre,
 7. Görev türüne göre,
- değişiklik göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Okullarımızda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amaçlara uygun olarak gerçekleştirilmesi bilinçli ve etkili bir yönetim anlayışı gerektirir. Etkili bir yönetim anlayışı rehberlik hizmetleriyle ilgili gerekli bilgi donanımına sahip, bu hizmetlerin gerekliliğine inanan, rehberlik hizmetlerinden sorumlu tüm öğretmenler, veliler ve öğrencilerle işbirliği

yapan, okuldaki rehberlik hizmetlerinin eşgüdümünü sağlayan bir yönetim anlayışı olmalıdır. Hizmetlerin etkili olarak sunulabilmesi için yönetici ve bu hizmetlerin yürütülmesinde görevli tüm öğretmenler arasında anlayış birliği sağlanmalıdır. Bu da rehberlik hizmetlerinin uygulanmasında yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemekle mümkün olabilir. Belirlenen görüşler sayesinde yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerini daha bilinçli ve etkin olarak gerçekleştirilmesini sağlamalarını hedeflenmektedir.

Ülkemizde son yıllarda okullarda yöneticilik yapan müdür, başmüdür yardımcısı ve müdür yardımcılarının psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görüşleri, okullarda ki eğitimin kalitesini ve uygulamalarını etkileyen önemli bir faktördür. Okul personelinin ortak bir psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının ve buna paralel olarak olumlu görüşlerinin olmaması, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uygulama ve etkililiğini olumsuz yönde etkilemektedir. Okullarda rehberlik hizmetlerinin sorumlusu, programlayıcısı ve destekleyicisi ve yöneticisi olan okul müdürleri, başmüdür yardımcısı ve müdür yardımcılarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin farklılaşması bu hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde olumsuzluklar ve sorunlar yaratmaktadır.

Araştırma, çağdaş eğitimin gereklerinden olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin işleyişinde ve uygulanmasında sorumlu, destekçi ve planlayıcı olan okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmayla, gelişen ve değişen eğitim yapısında bireyin kendini gerçekleştirebilmesi için ortaöğretim kurumlarında uygulanan kişisel, eğitsel, mesleki rehberlik hizmetlerinin uygulamalarına dair okul yöneticilerinin görüşleri alınarak bundan sonraki alana ilişkin düzenlemelere ışık tutacaktır. Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi ile değişen eğitim anlayışları ve psikolojik danışma ve rehberlik yaklaşımları ile yöneticilerin görüşlerinin yeniden gözden geçirilmesini sağlayacaktır. Rehberlik hizmetlerinin yeniden değişik modellere dönüştürülerek bireylere katkı yapmasına, yöneticilerin rehberlikle ilgili olumsuz bakış açılarını değiştirecek ve hizmetlere olan inançlarını sağlayacak yeni hizmetiçi eğitim modellerinin geliştirilmesine veriler sağlaması açısından da ayrıca önem taşımaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki resmî orta öğretim kurumları yönetici görüşleriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

1. **Yönetici:** Bir kurum veya örgütte grup halinde bir araya gelmiş, belli bir amaç için örgütlenmiş olan insanları hedefe ulaştırmak için uyumlu bir şekilde, işbirliği içinde etkili ve verimli olarak yönlendirmekle sorumlu olan kişiye yönetici denir.
2. **Psikolojik Danışma:** Kişinin kendini anlaması ve öğrenmesi için gerçekleştirilmeye çalışılan özel etkileşim sürecidir (Kuzgun,1992:6).
3. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma:** Kendini, çevresindeki olanakları tanınması, gizil güçlerini geliştirmesi, sorunlarını çözebilmesi ve kendini gerçekleştirme için kişiye, bu işi kendine meslek edinmiş olan uzmanlarca yapılan düzenli bir yardım sürecidir (Bakırcıoğlu,1994:21).
4. **Sınıf Rehber Öğretmeni:** Eğitim-Öğretim kurumlarında bir sınıfın rehberlik hizmetlerini yürüten ve rehberlik saatlerine giren; ilköğretim kurumlarında şube rehber öğretmenini, ortaöğretim kurumlarında ise sınıf öğretmenini ifade eder (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2001).

1.7. Kısaltmalar

PDR: Psikolojik Danışma ve Rehberlik

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1 Eğitim

Son yüzyılda dünya toplumları geçmişe oranla daha hızlı değişimler yaşamaktadır. Bu hızlı değişimlerin başında bilim ve teknolojiadaki ilerlemeler gelmektedir. Bilim ve teknolojiadaki hızlı ilerlemeler ekonomik sistemleri, sosyal ve kültürel yapıyı, yaşam biçimlerini değiştirmiştir. Toplumsal yaşama uyum sağlayan bireyler yetiştirmeyi amaç edinen eğitim sistemleri de bu gelişmelerden etkilenmiştir ve sürekli olarak yenilenmektedir.

Dünyadaki büyük değişimin başlangıcı olarak Sanayi Devrimi kabul edilebilir. Sanayi Devrimi öncesinde tarıma dayalı yaşayan toplumlarda eğitimin amacı, yerel sisteme entegre olabilen, dünya algısı zaten sınırlı olan bireyi yerel boyuttan çok da uzaklaştırmadan yetiştirmektir. Sanayi Devrimi'yle birlikte kentleşme oranı artmış, insanlığın toprakla bağı zayıflamış, değişen dünya koşullarına uyum sağlayabilecek insan ihtiyacı doğmuştur. Ekonomik ve sosyal yaşam koşullarının değişmesi nedeniyle yetiştirilmesi planlanan insan tipi değişmiştir. Bu da eğitimin amaçlarının ve içeriğinin değişmesi ihtiyacını beraberinde getirmiştir.

1945-1970 yılları arasında soğuk savaş sonrası ekonomilerini inşa etmeye çalışan Batı merkezli ülkeler artan üretimle birlikte arz fazlası oluşturmaya başlamışlardır. Arzdaki bu fazlalık yeni pazarlara gereksinimi yaratmış ve küreselleşmenin önemli ateşleyici dalgalarından birini başlatmıştır. Sonraki yıllarda bilişim, ulaşım ve teknoloji alanındaki gelişmeler de küreselleşmeyi hızlandırmıştır.

Küreselleşme, dünya ülkeleri arasında ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme, fikirlerin, görüşlerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekanların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, dünyanın tek pazar haline gelmesidir (Balay, 2004:62-63).

Küreselleşme küresel boyutta tek tiplmeye geçiş, genelleşen bilgi ve iletişim sistemleri sayesinde mesafelerin ve zaman farkının ortadan kalkması, insanların birbirine eş zamanlı yaklaşması olarak tanımlanabilir (Güçlü, 2003:3). Bilgi, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki hızlı değişim ise küreselleşme sürecini hızlandıran araçlardır. Bu teknolojiler vasıtasıyla, insanlar ve toplumlar arası iletişim ve etkileşimin hızı ve alanı da artmış, ve dünya küçülmüştür (Karaman, 2010:132). Toplumlar arasındaki mesafe algısı değişmiş ilişkiler yaklaşmış ve zenginleşmiştir. Değişen mesafe algısı farklı ülkelerden insanların mal, hizmet ve fikir alışverişinde bulunmasına sebep olmuştur. Böylece toplumlar arasında yeni ve ortak bir yaşam biçimi oluşmuş, eğitim politikaları oluşturmada da ortak bir anlayış gelişmiştir.

Dünya küreselleşmeyle birlikte gitgide küçülürken bireysel hayat da zorlaşmaktadır. Bu farklılaşmaya insanları duygusal ve bilişsel açıdan hazırlamak gereklidir ve görevi eğitim üstlenmelidir. İnsanlar eğitim sistemleri aracılığıyla günlük hayatlarının ve deneyimlerinin ötesinde bilgi ve becerilerle donatılmalı, sadece bireysel, kültürel ve ulusal çıkarıcı olmaktan öte başka insanların, kültürlerin ve ülkelerin ihtiyaçlarını da fark edip gözetebilecek bilişsel ve duygusal zenginliğe sahip bireyler olarak donatılmalıdır (Ergen, 2008:7).

Hızlı değişim ve dönüşüm, artan iletişim, yoğunlaşan etkileşim, gelişen teknoloji ve ilerleyen bilimsel bilginin yönlendirici olduğu bir dönem yaşanmaktadır. Bilgisayar, beyin gücü, nitelikli insan sermayesi ve küresel ölçekli hız ekonomisinin temsil ettiği bu dönem Bilgi çağı olarak tanımlanmaktadır (Şentürk,2008:500). Bilgi çağında beden işçiliği yerine zihin işçiliği önem kazanmıştır. İmalat sanayinin yerini bilgi endüstrileri almıştır. Maddi üretim gücünün yerini bilgi üretim gücü almakta ve bilginin gerçek sermaye ve zenginlik olduğu kabul görmektedir.

Bilişim alanında bilgisayarın ve ulaşım aracı olarak uçağın gelişmesi insanları ve toplumları yakınlaştırıp bilgi akışını hızlandırmaktadır. Bilgi akışının hızlanması toplumları dönüştürerek bilgi toplumunu yaratmaya başlamıştır. Bilgi toplumları geleneksel bilgi toplama ve yayma biçimlerinde değişiklik yaratmış, geleneksel eğitim anlayışında köklü değişiklikler başlatmıştır. Değişen ve gelişen bilgi teknolojileri eğitimin sınırlı olanaklarını genişletmiş ve bilgiye erişimi kolaylaştırmıştır.

Eğitim, insanın içinde yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş, duygu, düşünce veya davranışları yine kendi yaşantısı yoluyla oluşturma, geliştirme ve değiştirme süreci olarak tanımlanabilir (Duman, 2000:17-19). Eğitim insanların yeteneklerini geliştirerek toplumsal katılımlarını kolaylaştırır. Eğitim toplumda mevcut dengelerin sürdürülmesi için gerekli nitelikteki bireylerin yetiştirilmesinde kullanılan önemli bir araçtır.

Eğitim, bireyin bilgiyle beslenmesi, kendisinde var olan yeteneklerinin farkına varması ve bu yetenekleri geliştirmesi olarak tanımlanabilir. Eğitim bireyin kendini gerçekleştirmesini, problem çözme yeteneği kazanmasını ve bu sayede topluma uyum sağlamasını amaçlar. Bu da eğitimin hem toplumsal hem bireysel yönünün olduğuna işarettir. Eğitim toplumsal yapının en temel ve dinamik öğelerindedir. Küreselleşme sürecinde eğitimin rolü birey ve toplumları yeni koşullara uyumlu hale getirmektir. Bu uyumun eğitimin amaç, içerik ve süreçlerinin değişimlere göre yapılandırılmasıyla mümkün olabileceği söylenebilir.

Eğitimin yeni bilgileri üretmek, yaymak, toplumun birikimleri olan kültürel değerleri yeni kuşaklara aktarmak, aktarımı yaparken gerekli bilgileri güncellemek, geliştirmek ve yenilemek, bireylere demokratik bilgi, anlayış ve tutumlar ile toplumun ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazandırmak, bireylerin hem kendi toplumlarına hem de dünyaya uyumunu sağlamak, kolaylaştırmak görev ve sorumluluğu vardır (zdemir, 2011:94). Bu açıdan eğitim programlarının geliştirilmesi sürecinde dünyadaki değişme ve dnşmelerin takip edilmesi olumlu etki sağlayabilir. Eğitim programları sürekli olarak değişip dönüşmedikçe ağı yakalamanın zorlaşacağı ve eğitimin işlevselliğinin zayıflayacağı açıktır.

20. yüzyılın sonlarına doğru bilim ve teknolojiadaki ilerlemeler, toplumsal alanlarda meydana gelen değişmeler, eğitim sistem ve anlayışlarının değişimini de zorunlu hale getirmiştir. Eğitim teknolojilerinin hızlı gelişimiyle birlikte bilgisayar, internet, e-kütüphane, e-dergi, akıllı tahta, akıllı sınıf, multimedya araçları gibi yeni eğitim teknolojileri yaygınlaşmıştır. Bu değişim öğrenme ve öğretme stratejilerine yeni bir boyut kazandırmıştır.

Küreselleşen dünyada ayakta kalabilmek için gerekli bilgi, beceri, tutum, değer ve davranışları insanlarımıza kazandırmak ve küresel değerler karşısında milli benliği korumak ile evrensel değerlere adapte olmak arasındaki ince çizgiyi çok iyi anlamak gerekir. Bu açıdan eğitim sistemimizin amaı, milli değerler ile küresel gerçekler arasındaki dengeyi

sağlayabilecek yeterliğe sahip bireyler yetiştirmek olmalıdır (Çalık ve Sezgin, 2005:56). Yani bu düzlemde küreselleşme, bilgi toplumları yaratırken aynı zamanda yerel değerleri silme tehlikesi oluşturması açısından da toplumsal kimlik konusunda bir baskı unsuruna dönüşmektedir. Dolayısıyla bu durum eğitim sistemlerinin milli kimlik oluşturmadaki işlevini de hassas bir noktaya taşımaktadır. Küreselleşen dünyada, toplumların varlıklarını devam ettirmeleri bireyleri evrensel değerlerle donatırken milli değerleri de hayat tutacak bireyler yetiştirebilmelerine bağlıdır. Hem uluslar arası düzeyde rekabet edebilecek hem de ulusal varlığını koruyabilecek bireyler yetiştirmek eğitiminin görevidir.

Küreselleşmeyle dünya bilgi çağını yaşamaktadır. Bilgi çağı, üretiminin ana kaynağının bilgi olduğu, bilgi üretimi ve iletiminin hızla yaygınlaştığı yeni çağdır. Bilgi çağıyla birlikte eğitimde beceri düzeyinin yükselmesi, bireyin kendini yetiştirmesi, geliştirmesi ve bireysel yeteneklerini sonuna kadar kullanması önem kazanmıştır. Bilgi çağına uyum sağlamak ve dünyayla etkileşime geçmek için eğitime ciddi görevler düşmektedir. Eğitimin bu görevleri yerine getirebilmesinin dünyadaki gelişmeleri dikkate almasına, kendini teknolojik ve bilimsel değişimlere uyarlamasına ve yeni bilgiler üretmesine bağlı olduğu söylenebilir.

Eğitim, bireylere yaşam boyu hizmet sunan bir süreçtir. Eğitim toplumların ekonomik, sosyal, kültürel ve politik gelişmelerini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, eğitimin çağdaş gelişmeler doğrultusunda, toplumun ve bireylerin gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmesi tüm dünya ülkelerinin önemli önceliklerinden olmalıdır. Çünkü, toplumdaki insan kaynaklarının çağdaş bilim ve teknolojinin, toplumun ve çalışma yaşamının gereklerine uygun niteliklerde yetiştirilmesi nitelikli bir eğitimle olanaklıdır. Eğitimde nitelik bilime ve akla dayalı, evrensel değerlere sahip bir yapı ve anlayışla sağlanabilir.

Bugün güçlü ekonomik ve sosyal yaşantıya sahip ülkeler bunu eğitime verdikleri önem ve eğitim kurumlarını günün koşullarına göre yeniden yapılandırmalarına borçludurlar. Bu açıdan bakıldığında günümüzde eğitim programlarının hedefi hızla artan bilgi karşısında eğitimin yaşam boyu devamını sağlamak, bireylere sürekli öğrenme yeteneği, eleştirel düşünme, iletişim, problem çözme becerileri ve küresel vatandaşlık anlayışı kazandırmak olmalıdır.

2.1.2. Eğitim Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar

Eğitim 21. yüzyılda hem bireyi geliştirdiği hem de ülkelerin bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan kalkınmasını sağladığı için önemli bir araçtır. Türk eğitim sistemi yapılanma, işleyiş ve yönetim açısından birtakım sorunlar yaşamaktadır. Mevcut sorunlar son yıllarda bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişimler ve küreselleşmenin etkisiyle artmıştır.

Küresel ekonominin etkisi ile pek çok ülkede yaşanan yeniden yapılanma çalışmaları, Türkiye'nin eğitim sistemini de etkilemiştir. Özellikle 1990'larda teknolojiyi kullanabilen, kaliteli mal ve hizmet üretebilen, özerk karar verebilen ve sorun çözebilen, uluslararası düzeyde yarışabilecek iş görenlerin yetiştirilmesi, çeşitli platformlarda tartışılmaya başlanmıştır. Türk eğitim sisteminin her boyutunda (yönetim, öğretim ve rehberlik) yeniden yapılanma süreci başlatılmıştır (Nazlı, 2007:2).

Okuma becerileri, fen ve teknoloji eğitimi ile ilgili uluslararası göstergeler Türkiye'deki öğrencilerin okuma becerileri, fen ve teknoloji eğitimi açısından dünya ülkelerinin gerisinde kaldığını göstermektedir (Gültekin ve Anagün, 2006:152-153). Bireylerin yaşam boyu öğrenmelerinde okuma becerilerinin katkısı önemlidir. Bu beceri öncelikle okullarda kazandırılmaya çalışılmalıdır. Fen ve teknoloji eğitimi ise çevre bilimi, yaşam bilimi, fizik, kimya konularının öğretimi açısından oldukça önemlidir. Mevcut programların bu eksikliklere yönelik düzenlenmesi eksikliklerin giderilmesinde fayda sağlayabilir.

Yaşadığımız çağda hızla değişen dünya koşullarına adapte olmak adına bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılması oldukça önemlidir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim sistemimiz içerisinde yer alması oldukça yenidir. 2003 yılından itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim politikaları içerisinde yer almaya başlamıştır. Bu amaçla okullarda internet bağlantıları yaygınlaştırılmış, ilköğretim okullarına bilgi teknolojileri sınıfları kurulmuş, bilgi teknolojilerini kullanma becerisiyle ilgili hizmet içi kurslar ve sertifika programları açılmaya başlanmıştır. Günümüzde hala bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı öğrenci ve öğretmenler açısından çağı yakalamamıştır. Okullarda bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarıyla ilgili araç-gereç eksiklikleri bulunmaktadır.

Öğrenmeyi öğrenme bireyin nasıl öğreneceğini, bilgiye ulaşırken hangi yöntem ve teknikleri kullanacağını bilmesidir. Bu da yaşam boyu öğrenmeye yardımcı olur. Ülkemizde öğrenmeyi öğrenme göstergesine yönelik veriler bulunmamaktadır. Bu alanda okur-yazarlığın artırılması, eğitimin her kademesinde öğrenci sayısının artırılması, ilköğretim programlarında çağı yakalamak için yapılan reformlar, öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim etkinliklerinin yerleştirilmesi bu alanda öncü çalışmalar olarak kabul edilebilir (Gültekin ve Anagün, 2006:156-157).

Ülkemizde ilköğretim ve ortaöğretimde okullaşma oranı normale yakınsa da okul öncesi, ortaöğretim ve yükseköğretimde okullaşma oranı düşüktür. Türkiye’de okullaşma sorunu hala tam anlamıyla çözülememiştir. Okul öncesinde okullaşma oranı ortalama %37, ilköğretimde %98, ortaöğretimde %69 seviyesindedir. Okula gitmeyenlerin önemli bir bölümünü kız çocukları oluşturmaktadır. Kırsal kesimlerde kız öğrencilerin okullaşma oranı erkek öğrencilerden düşüktür. Okula gitmeyenlerin önemli bir bölümünü kız çocukları oluşturmaktadır. Ortaöğretimdeki okullaşmada cinsiyete göre fark büyüme olup 2011 yılı itibariyle net okullaşma oranı %69.33 iken, bu oran erkekler için %72.35, kızlar için %66.14’tür (http://www.egitimsen.org.tr/pdf/egitimin_durumu_raporu_16_eylul_2011.pdf).

İkili eğitim ile derslik yetersizliği sorunu çözülmeye çalışılsa da yeterli olmamaktadır. Kırsal kesimlerde eğitim-öğretimin devamı için uygulanan taşınmalı eğitim yetersiz kalmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulaması kırsal kesimlerde devam etmekte eğitimde başarı yeteri düzeyde sağlanamamaktadır. Özellikle metropol ve şehir ilköğretim okulların derslik başına 45-50 öğrenci düşen okullar bulunduğu bilinmektedir. Halen farklı öğretmen atamalarının ihtiyacın altında olması nedeniyle birçok branşta öğretmen sayısı istenilen düzeyde değildir.

Türkiye nüfusunun yaklaşık %12’sini oluşturan engellilerin eğitim hakkından yeterince faydalanabildiklerini söylemek mümkün değildir. Sayıları 1 milyonu bulan 4-18 yaş arasındaki engelli çocukların ancak 30 bin kadarı eğitim hakkından yararlanabilmektedir. Türkiye’deki 8 milyon engellinin %36.3’ü okuma yazma bilmemektedir. Engelliler arasında ilkokul mezunlarının oranı %41 iken yüksekokula devam edenlerin oranı sadece %2.24’tür (http://www.egitimsen.org.tr/pdf/egitimin_durumu_raporu_16_eylul_2011.pdf).

Ülkemizde öğretmen yetiştirme programları çağın gerisinde kalmakla birlikte halen bu programlarda öğretim elemanı eksikliği yaşanmaktadır. Bu program uygulama açısından yetersizlikler görülmektedir. Öğretmen atamaları KPSS ile gerçekleştirilmekte fakat bu seçimin bilimselliği hala tartışılmaktadır. Eğitim fakültelerinden her yıl binlerce mezun verilmesine rağmen istihdam oranı yetersiz olmakta, istihdam edilen öğretmenlerinde ekonomik ve sosyal olarak doyumları sağlanamamaktadır.

Eğitim harcamalarının finansmanında halkın payı giderek artmakta, eğitimde maliyetin faturası her geçen yıl veliye daha çok yüklenmektedir. Eğitimin hemen her kademesinde, ayrılan kaynaklarla zorunlu gereksinimler karşılanmakta, nitelik sorunu önemini korumaktadır. Eğitimde kalitenin artırılabilmesi için yenilenen öğretim programları ve öğretim yöntemleriyle uyumlu olarak fiziki altyapı, donanım ve öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi gereksinimi devam etmektedir (DPT, 2006:49).

Bütün bu sorunlarla birlikte öğrencilerin bireysel, sosyal ve eğitsel sorunları da vardır. Bunlar öğrencilerin kişisel sorunları, fiziksel sorunlar, hastalık, görme işitme vb. sorunlar, içe kapanıklık, güvensizlik, öfke yönetiminde eksiklik, iletişim sorunları, bağımlılık gibi fiziksel ve psikolojik sorunları olarak sayılabilir. Sosyal sorunlar, aile ve çevreleriyle ilgili; aileyle iletişim sorunları, baskıcı aile, parçalanmış aile, ebeveynlerle ile çatışma, kayıplar, yoksulluk, arkadaşlarıyla iletişim, arkadaşlarla çatışma, yalnızlık, dışlanma, karşı cins ile ilişkiler, akran baskısı gibi sorunlar olarak sıralanabilir. Eğitsel sorunlar; akademik başarısızlık, altyapı eksikliği, çaba eksikliği, etkin çalışmayı bilmeme, az okuma, az çalışma, devamsızlık, öğretmenlerle çatışma, sınav kaygısı, hedefsizlik ve gelecek kaygısı olarak sayılabilir ve bu sorunların öğrencilerin akademik başarılarını büyük oranda düşürdüğü söylenebilir.

Öğrencilerin bireysel, sosyal ve eğitsel sorunlarının çözümüne yönelik olarak eğitime rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri destek sunmaktadır. Bu noktada eğitimin ve rehberliğin iş birliği yapması oldukça önemlidir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu sorunlarla ilgili olarak öğrencilere mesleki, eğitsel ve bireysel yardım sağlar.

2.1.3. Eğitimde Rehberlik

Birey yaşamı süresince toplumsal ve fiziksel çevresiyle ilişki içerisinde yaşar. Davranışlarını toplumun beklentilerine ve kendi isteklerine göre şekillendirir. Eğitim bireyin

planlı ve kasıtlı olarak davranışlarını değiştirmesini hedefler. Eğitimin amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine ve topluma uyum sağlamasına yardımcı olmaktır.

Dünyadaki toplumsal değişim gittikçe hızlanmaktadır. Bireyin topluma uyum gücü de bu hızdan olumsuz olarak etkilenmektedir. Hızla değişen toplumsal koşullara uyum sağlamak ve ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmak birey açısından güçleşmektedir. Bu nedenle eğitim sistemlerinde bireylere mevcut sorunlarla başa çıkmanın yanında değişen, dönüşen dünya ile ilgili uyum sağlayabilme ve sorun çözme noktasında onlara katkı sunma amacı ortaya çıkmıştır.

Yaşamın karmaşıklaşması, köyden kente göç olgusu, ekonomik ve sosyal çalkantılar, Çocuğun duygusal yanına daha fazla ağırlık verilmesi, onun uyum sorunlarına eğilmesine neden olmuştur. Hırsızlık, yalan söyleme, saldırganlık eğilimi, antisosyal davranışlar, okuldan kaçma gibi uyum ve davranış bozukluklarına çözüm getirmek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleriyle mümkün olabilir (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, (2006:335).

Toplumsal yaşamla ilgili olgulardan kaynaklanan sorunların çözüm yollarının tanıtılması, çözüm becerilerinin geliştirilmesi çağdaş eğitim sistemlerinin amaçlarındandır. Bireyin bazen kendi yaşamında ve iç dünyasında karşılaştığı sorunları çözme noktasında okullarda yapılan eğitim ve öğretim etkinlikleri yetersiz kalabilmektedir. Bu aşamada bireye ihtiyacı olan desteği sağlayan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleridir. Rehberlik ve psikolojik danışma bireye kişisel sorunlarının çözümü için profesyonel destek ve yardım sağlayan, bireyin kendisini ve çevresini tanımasına yardımcı olarak kendini gerçekleştirmesine katkı sağlayan bir hizmet alanıdır.

Rehberlik hizmetleri birinci derecede, bireyin karar verme sorunlarına yardımcı olmaktadır. Karar verme problem çözme sürecinin en önemli aşamasıdır. Birey hayatı boyunca birçok konuda karar verir. Bazı konularda verilen kararlar bütün hayatı etkileyecek güce sahiptir. Bu dönemlerde birey kaygı ve bunalım yaşayabilir ve olgusal bilginin yanında psikolojik desteğe ihtiyaç duyabilir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireylere bu desteği sağlamaya çalışır (Kuzgun, 1992:2).

Çağdaş anlayışa göre eğitim, bireyin bedensel, duygusal, zihinsel, sosyal yeteneklerinin kendisi ve bulunduğu toplum için en uygun şekilde gelişmesi oluşumudur. Bu

anlayış bireyi her yönüyle bir bütün olarak kabul etmekte ve bireyin hem kendi hem de bulunduğu toplum için en uygun şekilde gelişmesi sorumluluğunu bireye vermektedir. Büyüme ve gelişme sorumluluğu içinde olan birey böyle bir gelişme oluşumunda birçok bilgi ve yardıma ihtiyaç duyacaktır. İhtiyaç duyulan bu bilgi ve yardımların bir kısmı, rehberlik hizmetlerinin fonksiyonu içinde olmaktadır. Birey bir taraftan yeni bilgi ve davranışlar kazanırken bir taraftan da rehberlik servislerinin bireysel ilgi ve yardımlarına sahip olacaktır (Tan, 1992:53).

Rehberliğin amacı bireyin bilgiyi özümsemesine ve davranışa dönüştürmesine, bilgi edinme yollarını araştırma isteği geliştirmesine yardımcı olmaktır (Kuzgun,1992:9). Çağdaş eğitim anlayışında rehberlik hizmetleri eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim ve rehberlik hizmetleri bir arada yürütülmektedir. Rehberlik eğitim sürecinin tamamlayıcısıdır. Rehberlik eğitimde ihtiyaçtır. Çağdaş eğitim programları geleneksel programlardan farklı olarak bireyi tüm yönleriyle bir bütün olarak ele almaktadır. Bu açıdan bakıldığında çağdaş eğitimin bu yönü rehberliğin amaçlarıyla benzerdir. Bireyin kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmak her ikisinin de amacıdır. Fakat kullanılan yöntem ve teknikler birbirinden farklıdır.

Rehberlik hizmetleri eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmaktadır. Eğitimin amacı topluma uyum sağlayan, yetenekleri ve kendini tanıyan bireyler yetiştirmektir. Bu açıdan bakıldığında rehberlik ve eğitimin amaçları aynıdır. Fakat eğitim ve rehberlik aynı anlamda değildir. Eğitim ve rehberliğin boyutları farklıdır. Eğitimde denetim, disiplin, not verme varken rehberlik hizmetlerinde bu uygulamalar yoktur. Eğitim programları bilişsel öğrenme yaşantıları ağırlıklıyken, rehberlik çalışmaları bireysel farklara ve gereksinimlere cevap veren etkinlikleri kapsar.

Rehberlik ve eğitim bir çok açıdan birbirinden farklıdır. Eğitimin içeriği programlarla belirlenmişken, rehberliğin konusu ise bireyin özel gereksinimlerine göre belirlenir. Eğitim sürecinde gruplar yer alır, rehberlikte hizmetler bireye yönelik uygulanır. Eğitimde ölçme ve değerlendirme etkinlikleriyle süreç değerlendirilir. Rehberlikte ise bireyin kendi kendini anlaması ve değerlendirmesi vardır. Eğitimde disiplin sorunu vardır, rehberlik hizmetlerinde ise birey kendi kendini disipline etmesine yardım eder. Rehberlik bireyin iç dünyasına, öğretim ise nesnel dünyasına yönelik faaliyetleri içerir. Eğitim bireyi toplumun değer yargılarına göre şekillendirmeye çalışırken rehberlik bireyi toplumun değerlerine göre yargılamaz, bireyi anlamaya çalışır.

Rehberlik kapsamında verilecek hizmet türleri bu sürecin yürütüldüğü eğitim kademesi, kurumun nitelikleri, hizmetlerin temel işlevleri ve çözüm gerektiren problemin alanına göre değişebilir. Öğrencilere dönük olarak yapılması gereken rehberlik hizmet alanları şunlardır (Yeşilyaprak, 2010:10-14);

1. Psikolojik Danışma Hizmeti

Psikolojik danışma; bireyin gelişimini ve uyumunu devam ettirmesine yardım etmek amacıyla bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyacını karşılayarak bireyle yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisidir. Psikolojik yardım ilişkisi bir süreçtir ve bu süreçte bireye kendini ve sorunlarını gerçekçi bir gözle görmesi ve uygun çözümler bulması için yardım edilir. Bu yardımı alan kişiye danışan, yardımı veren kişiye ise psikolojik danışman denir. Okullarda psikolojik danışma hizmetinden, çeşitli uyum sorunlarını çözmek isteyen, başarısızlık, karar verme güçlüğü gibi problemleri olan öğrencilerin yanı sıra kendini tanımak ve geliştirmek isteyen herkes yararlanabilir. Psikolojik danışma hizmeti rehberlik hizmetlerinin merkezini oluşturur.

2. Oryantasyon Hizmeti

Eğitim yılı başında okulu, kurallarını, işleyişini tanıtmak, okul ve o çevrede ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları hakkında bilgi vermek ve böylece yeni girdikleri ortama kısa sürede alışmalarına yardımcı olmak üzere okula yeni başlayan öğrencilere yapılan çalışmalardır.

3. Bireyi Tanıma Hizmeti

Rehberlik hizmetleri içinde, öğrencinin gelişimine ve uyumuna yardımcı olabilmek için onu tanımak gereklidir. Bireyi tanımada amaç, bireyin kendini tanımasını, kendi özellikleri hakkında bilinçlenmesini, kendini zayıf ve kuvvetli yönleriyle görüp kabul etmesini sağlamak için gerekli verileri elde etmektir. Bu amaçla çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak öğrenciler hakkında bilgi toplanır. Öğrenciyi tanıma hizmetlerinde en önemli görev sınıf öğretmenlerine düşer ve bu görev rehberlik uzmanlarıyla birlikte yürütülür. Bireyi tanıma hizmeti öğrencilerin özellikle bir üst kurumu seçme aşamasında ve mesleki karar vermesinde onlara yardımcı olur.

4. Bilgi Toplama ve Yayma Hizmeti

Bilgi toplama hizmetleri öğrencinin gerek duyabileceği eğitsel ve mesleki nitelikli tüm bilgilerin toplanması ve bu bilgilerin onların yararına sunulması için yapılan çalışmalardır.

5. Yönelme ve Yerleştirme Hizmetleri

Bu hizmetlerin amacı bireyi içinde bulunduğu durumdan bir üst basamağa , gelişimi ve uyumu açısından daha iyi bir konuma yönlendirmek ve yerleştirmek için çalışmaktır. Bu hizmetin öğretmenler, yöneticiler, veliler ve çevredeki ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde yürütülmesi gerekir.

6. İzleme ve Değerlendirme Hizmeti

Daha önceki hizmetleri izleyip değerlendirmek ve yapılan hizmetlerin etkinliğini anlamak, gerektiğinde yardım hizmetlerini sürdürmek ve yeni düzenlemeler yapmak için gerçekleştirilen faaliyetlerdir.

7. Müşavirlik (Konsültasyon) Hizmeti

Okuldaki rehberlik uzmanının, kendi uzmanlık alanında sahip olduğu bilgi ve becerilerini öğretmen, veli ve yöneticilerin hizmetine sunması, onların bu konuda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olması, ortak ve yeterli bir rehberlik anlayışının gelişmesine çaba harcaması müşavirlik hizmetlerinin kapsamına girer. Rehberlik hizmetlerinin tümü birbirini tamamlayan ve destekleyen hizmetlerdir.

Çağdaş eğitim, rehberlik ve psikolojik danışmayı kendi bünyesi dışında bırakamaz. Bu eğitimle rehberliğin aynı şeyler olduğu anlamına gelmez. Rehberlik çağdaş eğitimin bir parçasıdır. Modern okul, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini kendi kapsamına alacak şekilde örgütlenmek zorundadır (Tan, 1992:58). Günümüzde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yoksun bir eğitim süreci tam ve etkili olarak kabul edilmemektedir. Çünkü çağdaş eğitim rehberlikten hız alan bir anlayışı desteklemektedir. Bu nedenle modern okulda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yürütülmektedir. Modern okulun bütün çalışmalarının rehberlikten hız alan bir anlayışla düzenlenmesinin eğitimi olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Ülkemiz açısından bakıldığında; okullarda alkol ve uyuşturucu kullanmaya yönelme; okul vandalizmi adı verilen hırsızlık, okul araç-gereçlerine zarar verme, okul zorbalığı, intihar

ve okul devamsızlıklarındaki artış gibi olumsuz tutum ve davranışların giderek artmasının yanı sıra; gençlerin de mesleksel yönelimlere uygun olan eğitsel yönlendirme hizmetlerine duyulan gereksinimlerinin arttığı görülmektedir. Çocuğun ruh sağlığının olumlu yöndeki gelişmesinin, onun okuldaki başarısı üzerindeki olumlu etkileri bilinmektedir. Bu gereksinimler, çağdaş eğitim sisteminde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine duyulan talebi giderek artırmaktadır (Ültanır, 2005:103-104).

2.1.4. Eğitim Sisteminde Rehberlik Hizmetlerinin Gelişimi

Çağdaş eğitimin gereği gelişen ve değişen eğitim sistemi bireysel farklılıkların, kişisel gelişimin önemini artırmıştır. Eğitimde değişimi ve gelişimi yakalayabilmenin yolu bireylerin kendilerini tanımaları, en önemlisi de ilgi ve ihtiyaçlarının farkına varmalarıdır. Bu da Türk eğitim sistemindeki okullarda rehberlik hizmetine gereksinime neden olmuştur. Bireyin gelişiminin sürekli olması ve bütünlük içerisinde ilerlemesinden dolayı okullarda rehberlik hizmetleri okul öncesinden başlamalı ve yükseköğretimde de devam etmelidir. Bireyin hayatında başarılı ve mutlu olabilmesi için bazı niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bireyi başarı ve mutluluğa götürecektir niteliklerin bir kısmı da öğrenim hayatı boyunca kazanılmaktadır. Okul rehberlik hizmetleri bireyin bu nitelikleri kazanması rolünü üstlenmiştir.

Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri öğrencinin kendisi hakkında gerçekçi bir değerlendirmeye, yeterli bir kişiliğe ve gerçekçi bir 'ben' kavramına sahip olmasına, duygularını doğru bir şekilde açıklayabilmesine, değişmeye ve yeni yaşantılara açık olmasına, verimli çalışabilmesine, sağlıklı karar verebilmesine, problem çözme becerilerinin gelişmesine, etkili iletişim becerilerine sahip olmasına, kendi yetenek, ilgi ve kişilik özellikleri ile öğrenme konuları ve meslekler arasında bağ kurabilmesine, öğrenme ve çalışmaya yönelik olumlu tutumlar geliştirebilmesine, toplum hayatına uyum sağlayabilme ve katkıda bulunma için gerekli sorumluluk alabilmesine yardım eder (Yaycı, 2012:70).

Başlangıçta ortaöğretim kurumlarında başlayan rehberlik hizmetleri, 1960'lı yıllardan itibaren temel eğitimi de kapsayarak, tüm okul kademelerine hizmet ulaşmıştır. Özellikle gelişimsel rehberlik modeli ile birlikte, okulöncesinden orta öğretimin sonuna kadar tüm öğrencilerin planlı, programlı rehberlik etkinlikleri ile gelişimleri desteklenmeye, onlara çeşitli yeterlikler kazandırılmaya odaklanılmaktadır (Nazlı, 2011:392).

Gelişmiş toplumlarda aile yapısı ve çalışma koşulları nedeniyle okul öncesi eğitim kurumları giderek yaygınlaşmaktadır. Çocuğun sağlıklı bir bedensel, devinişsel ve dilsel gelişimine, kişilik gelişimine, yaşının gerektirdiği alışkanlık, bilgi ve becerileri kazanmasına, yaratıcı gücünü geliştirmesine eğitimin önemli katkılarda bulunacağı umulmaktadır. Daha sonraki gelişim evrelerine kalıcı bir etkide bulunan okul öncesi dönemde bireyin eğitsel ve kişisel-toplumsal sorunlarının en iyi biçimde çözüme kavuşturulmasında rehberlik hizmetlerine önemli bir pay düştüğü düşünülebilir.

Okul öncesi eğitim, zorunlu ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimini, planlanmış bir ortam içinde sağlayan ve onları ilköğretime hazırlayan bir eğitim kademesidir. Bu dönemde çocuğun ilgilerini, yetenek ve becerilerini geliştirmek için çeşitli etkinlikler düzenlemek, çocuğa kendini sınama ve tanıma olanakları sunmak, çocuğun yaptıklarını izlemek, ona dönüt vermek ve doğru davranışları pekiştirmek gerekir. Bu dönemde rehberlik hizmetleri kişisel açıdan, çocuğun kendini kabul, özgüvenini geliştirme, benlik kavramını oluşturma, sosyalleşme hedeflerine yönelik etkinlikleri kapsar (Yeşilyaprak, 2010:39-41). Okul öncesi dönemde rehberlik hizmetlerinde temel amaçlardan biri çocuğun kendini sınama ve tanınmasına olanak vermektir. Bu dönemde çocuğun ilgilerini, yetenek ve becerilerini geliştirmek için çeşitli etkinlikler yapılması uygun olabilir.

Günümüzde, bireyin bir okula ve programa yönelmesine yardım hizmetlerinin bir süreç olarak algılandığı düşünülünce bu hizmetlerin ilköğretim öncesini de kapsamı gerektiği anlaşılır. Çocuğa okul öncesinde, eğilimlerine göre belli programlara yönelmesi için de yardımda bulunmak gerekmektedir. Okul öncesi rehberlik ve psikolojik danışma programında özellikle, çocuğun toplumsal, duyuşsal, bilişsel, dilsel gelişim ve uyum sorunlarına yer verilmektedir (Bakırcıoğlu, 2005:262-263).

Okul öncesi eğitiminden sonra gelen ilköğretim temel bir eğitim olarak ülkemizde zorunludur. Bu nedenle ülke nüfusunun çoğunluğu bu eğitimden yararlanır. İlköğretimden sonra üst eğitime devam etmeyenler ise yaşamları boyunca bu kademedeki kazandıklarıyla yaşamlarını sürdürürler. Bu açıdan bakıldığında ilköğrenimin öneminin oldukça büyük olduğu söylenebilir. Bu eğitim kademesinde rehberlik hizmetlerinden beklenen, bireyin sağlıklı gelişiminin, çevreyle uyumunun sağlanması ve dengeli sağlıklı bir birey olarak yetişmesidir. İlköğretimde rehberlik hizmetleri Türkiye’de 90’lı yıllara kadar ihmal edilmiş ve bu hizmetlere genellikle ortaöğretim düzeyinde ağırlık verilmiştir. 90’lı yıllardan sonra

ilköğretimde rehberlik hizmetlerinin öneminin arttığı ve arttığı ve bu konuya yoğunlaştığı söylenebilir.

Rehberlik yaşam boyu süren bir hizmet olmakla birlikte rehberlik hizmetleri yolu ile öğrencilere kazandırılan özelliklerin önemli bir bölümü ilköğretim döneminde kazandırılacak özelliklerdir. Özelliklerin büyük oranda bu dönemde kazandırılacak olması, bu özelliklerin büyük gruplara kazandırılacak olması ve gelişim evreleri açısından kritik bir döneme karşılık gelmesi ilköğretim döneminde rehberlik hizmetlerinin önemini de arttırmaktadır (Durmuş, 2012:107).

Türkiye’de 1974-75 öğretim yılından itibaren tüm orta dereceli okullarda yönetmeliklerce belirlenen esaslara göre yaygın rehberlik hizmetlerine başlanmıştır. Temel eğitimin sekiz yıla çıkarılmasıyla, ortaöğretim kurumları sadece liseleri kapsamaktadır. 2004-2005 öğretim yılında ilköğretim programları yapılandırılacak ve kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımı ile yeniden düzenlenmiştir (Yeşilyaprak, 2010:55).

Rehberliğin genel amaçlarından biri de bireyin kendini tanımasını ve gizil güçlerini ortaya çıkarmasını sağlamak olduğuna göre, bu amacın temel eğitim dönemi içinde bir değişiklik gösterdiği ifade edilebilir. 6-14 yaş grubu temel eğitim çağındaki öğrencilerin, eğitsel ve sosyal gelişmelerine destek olmak üzere rehberliğe gereksinimleri vardır. Temel eğitime rehberlik etkinliklerinin girmesinin çeşitli nedenleri arasında, çocuğun gelişim halinde bir varlık olması ve gelişim sorunlarının sadece orta ve yükseköğrenim düzeyinde değil, temel eğitim düzeyinde de bulunması yer almaktadır. Sorunların asıl başlangıcına, nedenine ortaöğretimden önce inmek önleyicilik açısından önemlidir ve kişilik gelişim sürecinde çözümlenmesi daha kolaydır. Çocukların tüm yeteneklerini en üst düzeye çıkarmada, özel yetenekleri erken belirleyip ona göre önlem almada, eğitimde daha başarılı hale getirmede de rehberliğe gereksinim vardır (Güngör, 1997:63,64).

İlköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerinin sunulmasının gerekçelerinden bazıları şunlardır (Ültanır, 2003:2-3);

- Öğrencilerin sadece bilişsel kapasitelerinin geliştirilmesi yeterli değildir. Çağdaş eğitim yaklaşımlarının tümünde çocuğun tüm yönleriyle geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Rehberlik hizmetleri verilmeden sadece öğretim faaliyetleri ile de bunu gerçekleştirmek imkansızdır. Çocuğun bilişsel kapasitelerinin geliştirilmesi de

onun her yönüyle tanınmasını, yani rehberlik hizmetlerini gerektirmektedir. Bu olgular ilköğretim kademesi için de tümüyle geçerlidir.

- Rehberlik hizmetleri yoluyla kazandırılacak niteliklerin önemli bir bölümü için kritik dönemler ilköğretim çağı içerisindeydir. Daha sonra bu yönle ortaya konacak çabaların sonuca ulaşması ya çok güç ya da imkansız olmaktadır.
- İlköğretimden sonra iş hayatına atılacak ya da çeşitli üst öğrenim kurumlarına yönelmesi gereken bireyleri, bu konuda verecekleri kararların sağlıklı olması için, kendilerine katkı sağlayacak rehberlik hizmetlerinden mahrum bırakmak, çağdaş eğitim ve demokrasi ilkelerine uygun olmayacaktır.
- İlköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerinin verilmesi, daha üst öğrenim basamaklarında sunulacak olan rehberlik hizmetlerinin verimliliğini artıracaktır.

İlköğretimde rehberliğin amaçları rehberliğin genel amaçlarından farklı değildir. Hill ve Luckey'e (1964) göre ilköğretimde verilecek rehberlik hizmetleri çocuğun şu konularda olgunlaşmasını amaçlamaktadır (Erkan, 2006:5-6);

1. Kendini anlama,
2. Kendine karşı sorumlu olma anlayışında,
3. İş ve eğitim dünyası anlamında,
4. Karar vermede,
5. Problemleri çözebilmede,
6. İnsan davranışını anlamada (özellikle başkalarıyla olan ilişkilerde),
7. Hayatın, özellikle başkalarıyla olan ilişkilerle ilgili, beklentilerine ya da gereklerine uyum sağlamada,
8. Yüksek idealleri başarıma ile ilgili değerlerinde.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere ilköğretimdeki rehberlik hizmetleri bireyin kendini tanımasına, kişisel ilişkilerini düzenlemesine, karşılaşılabilecek problemlere çözüm getirebilecek bakış açısı kazanmasına, topluma uyum sağlamasına ve kendine uygun ideallere yönelmesine yardımcı olacağı muhtemeldir.

İlköğretim birinci kademedeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini; her öğrencinin kişisel gelişiminde, öz güven kazanmasında ve başkalarıyla dengeli ilişkiler içinde birlikte yaşamayı öğreneceği bir ortam sağlama, öğrencileri tanıma ve onları kendilerine tanıtmaya çalışmaları, eğitsel rehberlik ve psikolojik danışma oluşturmaktadır. Ayrıca özel

eğitime gereksinim duyan çocukların belirlenmesi ve bunların düzeylerine uygun öğretim programlarının uygulanması çalışmaları da bulunmaktadır. İkinci kademe de ise her türlü eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik hizmetleri bulunmaktadır. Ders öğretmenleri, dersleriyle ilgili mesleklerin tanıtımını yaparak bu hizmetlere önemli katkıda bulunmaktadırlar. Böylece öğrencilerin daha sonraki yıllarda kesinleştirecekleri mesleksi kararları için kendilerine ilk ışık tutulmuş olmaktadır (Bakırcıoğlu, 2005:263-264). Genel olarak ilköğretim birinci kademedeki rehberlik hizmetleri çocukların temel becerileri kazanması yanında kişilik sorunlarının çözümünde yardımcı olmaktadır, ikinci kademe de ise bu hizmetlerin yanında mesleğe yönelme çalışmaları da önem kazanmaktadır. Dolayısıyla ilköğretimde rehberlik hizmetleri çocukların yaş ve dönem özelliklerine uyan konularda onlara yardım etmeyi amaçlamaktadır.

İlköğretim kademesinden sonra bir üst kademe olan ortaöğretim, 15-18 yaş grubunu kapsayan öğrencilere bir meslek kazandırmayı ve onları yükseköğretim kurumlarına hazırlamayı amaçlayan eğitim devresidir. Ortaöğretim dönemindeki öğretim ve rehberlik hizmetleri o dönemin gelişim özellikleri ve ihtiyaçlarına göre geliştirilmiştir. Ortaöğretim kademesindeki en önemli dönemin ergenlik dönemi olduğunu söylemek mümkündür.

Ortaöğretim kademesine rastlayan ve ergenlik olarak adlandırılan dönem, insan hayatının en karmaşık dönemidir. Bu dönemde ergenlerin kişisel, mesleki ve eğitsel problemlerinin yoğunlaştığı bilinmektedir. Bu dönemde bireyin bedensel açıdan değişmesi, değer sistemlerini oluşturmaya başlaması, mesleğe yönelmesi, yaşam felsefesini oluşturması ve kimliğini belirlemesi gibi önemli süreçleri yaşaması, rehberlik hizmetlerine duyulan ihtiyacı da artırmaktadır. Bu dönemde rehberlik hizmetlerinin örgütlü ve programlı olarak yürütülmesiyle ergenin zararlı alışkanlık ve yönelimleri önlemeye çalışırken, düzenli çalışma alışkanlığı edinmesi, sağlıklı hedefler belirlemesi, gerçekçi planlar yapıp doğru kararlar almasına yardım edebilir (Dilekmen, 2010:37).

Ortaöğretim döneminde özellikle mesleki rehberliğe duyulan ihtiyaç artar. Bu nedenle yapılan rehberlik çalışmalarının bir amacının da bireyin kendi ilgi, yeteneklerini keşfetmesine yardımcı olarak ve mesleki alternatifleri sunarak onun en uygun mesleğe yönelmesini sağlamak olduğu söylenebilir. Ortaöğretimin bir işlevi de yükseköğretime öğrenci yetiştirmek olduğu için bu dönemde yükseköğretim kurumlarını tanıtıcı hizmetler vermenin ve gençleri

kendi ilgi ve yeteneklerine uygun alanlara yönlendirecek rehberlik hizmetleri sunmanın da önemli olduğu ifade edilebilir.

Tan (1992)'e göre ortaöğretimde ergenin kişilik bütünlüğünü kazanması, yetişkinlerin iş dünyasına hazırlanması, özel yeteneklerinin geliştirilmesi, kendini dil ve sanatla ifade edebilmesi, yükseköğrenime hazırlanması gibi amaçlar daha çok ağırlık kazanmıştır. Bu açıdan ortaöğretimdeki rehberlik hizmetlerinin bu amaçların gerçekleşmesine yardımcı olacak nitelikte olması gerektiği söylenebilir.

Ortaöğretim düzeyi ve bu dönemde olan birey ile rehberlik ilişkilendirildiğinde rehberliğin kısa, orta ve uzun vadede yerine getirmesi gereken görevleri olduğu söylenebilir. Kısa vadede yapılması gerekenler bir önceki dönemde başarılması gereken gelişimsel görevlerin kazanılıp kazanılmadığının test edilmesi ve eğer bir önceki dönemde kazanılması gereken gelişimsel özelliklerde bir eksiklik varsa giderilmesi, yanlışlık varsa yanlışlığın düzeltilmesi ve doğru olan özelliklerin kazandırılması şeklinde olabilir. Orta vadede ise bireyin bu dönemde kazanması gereken gelişimsel özellikleri kazanmasına yardım etmek ve uzun vadede bireyin yaşam yol haritasını belirleyecek kararlar almasını sağlamak şeklinde tanımlanabilir (Koç, 2012:60).

Yükseköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri esas itibariyle temelde ilk ve ortaöğretimle aynı felsefi görüş ve ilkeler dayanır. Ancak; yükseköğretim öğrencilerinin gelişimsel özellikleri, yükseköğretim kurumlarının ilk ve ortaöğretime göre farklı amaçlarının olması ve eğitim-öğretim etkinliklerinin farklı olması yükseköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için değişik yaklaşım ve örgütlenmeyi gerekli kılmaktadır (Ercan, 2002:260-261). Ortaöğretim kademesinin üst kademesi olan yükseköğretim kademesindeki bireylerin ailelerinden ayrılma, barınma, üniversite yaşamına uyum, kişiler arası uyum ve gelecek kaygısı, işsizlik korkusu gibi sorunlarla karşılaştığı ve bu sorunların çözümüne yardımcı olma noktasında rehberlik hizmetlerinin oldukça işlevsel olduğu ve hizmetlerin bu gereksinimlere göre örgütlenmesi gerektiği söylenebilir.

İlköğretimde daha çok eğitsel rehberliğe, ortaöğretimde mesleki rehberliğe ağırlık tanınırken yükseköğretimde kişisel rehberliğe ağırlık verilmektedir. Günümüzde yükseköğretim görmeye hak kazanmış olan öğrencilerin birçoğu ilköğretim ve ortaöğretimde

gerekli rehberlik hizmetlerini alamamıştır. Bu yüzden öğrencilerin bu kademedede bile eğitsel ve mesleki rehberliğe gereksinimleri vardır. Bazı öğrencilerin girdiği bölümü ya da dalı sevmediği, bu dalda başarı gösteremediği için dalı değiştirmek istedikleri görülmektedir. Bu nedenle eğitsel rehberlik ve mesleki rehberlik hizmetleri yükseköğretim kurumları için de bir gereksinim olarak ortaya çıkar. Rehberlik ve psikolojik danışma konusunda etkili ve yaygın bir hizmet verme bakımından geniş olanaklara sahip olan kurumlar yükseköğretim kurumlarıdır. Bu kurumlarda alanın öğretim elemanları sorumluluğunda en iyi rehberlik ve psikolojik danışma örneği verilebilir (Bakırcıoğlu, 2005:265)..

Okulöncesinden orta öğretimin sonuna kadar öğrencilere ardışık tarzda kazandırılan yeterlikler şunlardır (Nazlı, 2011:392);

1. Kendini anlama ve değerlendirme,
2. Başkalarını anlama ve kabul etme,
3. Ailenin değerini anlama ve kabul etme,
4. Toplum olgusunu anlama,
5. Karar verme, amaç belirleme, plan yapma ve yürütme,
6. Kendini tehlikelerden koruma ve yaşamını güvenli sürdürme.

Yukarıda belirtilenlerin tümünden anlaşılacağı gibi her öğretim kademesinde gelişim dönemi ve ihtiyaçların farklılaşmasından kaynaklı farklı rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Zaman zaman bazı kademelerde önceki kademelere ait rehberlik hizmetlerine de ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu noktada her kademedede bireyin dönemsel ihtiyaçlarına göre gerekli rehberlik hizmetlerinin verilmesinin bireyin tüm öğretim kademelerinde sağlıklı ve başarılı bir öğrenim görmesine yardım edeceğini söylemek olasıdır.

2.1.5. Rehberliğin Tanımı, İlkeleri, Amaçları

İnsanın var olduğu her çağda bireyin nasıl yetiştirilmesi gerektiği tartışma konusu olmuştur. Her çağda bireyi toplumun ihtiyaç ve özelliklerine göre yetiştirebilecek eğitim sistemi uygulamaları olmuştur. 20. yüzyıla kadar eğitim sistemleri, bireyin salt bilgiyi öğrenmesini ve zihinsel açıdan gelişmesini sağlamayı amaçlamıştır. 20. yüzyılın başlarında Sanayi Devrimi'nin etkisiyle dünya toplumlarının ekonomik, sosyal ve psikolojik yapısı dönüşüme uğramıştır. Tarım toplumundan endüstri toplumuna geçilmesiyle meslekler çeşitlenmiştir. Dolayısıyla çok farklı dallarda başarılı olabilecek farklı yeteneklerde bireylere

ihtiyaç duyulmuştur. Tarım toplumlarında baskın olan geleneksel eğitim uygulamaları bireyin tek yönlü gelişimini sağlamayı amaçlarken değişen dünya düzeniyle birlikte geleneksel eğitim uygulamalarının yetersiz olduğu görülmüştür.

19. yüzyılın sonunda psikoloji bilimindeki gelişmelerle zeka, kişilik gibi özellikler ölçülebilir hale gelmiştir. Dolayısıyla insana bakış değişmiş ve bireysel farklılıklar önem kazanmaya başlamıştır. Tüm bu gelişmeler bireylerin tüm yeteneklerini açığa çıkarıp topluma faydalı hale gelmelerini sağlayabilmek için bireyi merkeze alan ve bireysel farklılıklara göre düzenlenen eğitim sistemlerine ihtiyaç duyulmasına sebebiyet verilmiştir denilebilir.

Geleneksel eğitim anlayışında bireyin farklılıkları, koşulları, yetenekleri, duyguları, kişilik özellikleri dikkate alınmadan sadece bilişsel açıdan gelişmeleri önemlidir. Değişen dünya koşullarında bireyin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmadan, kendini tanımadan ve yapabileceklerini fark etmeden sağlıklı gelişiminin yeterli olmadığı kabul edilmiştir. Bu yüzden örgün eğitim kurumlarında eğitim ve yönetim faaliyetlerinden ayrı olarak 'Öğrenci Kişilik Hizmetleri' kavramının ortaya çıktığı düşünülebilir.

Amacı bireyin eğitimden en olumlu şekilde yararlanarak, her yönüyle tüm olarak gelişmesine ve sağlıklı bir kişilik kazanmasına olanak sağlayacak eğitim ortamını yaratmak olan öğrenci kişilik hizmetlerinin çağdaş eğitim anlayışının örgün etkinlikleri içine katmayı zorunlu gördüğü profesyonel hizmetler grubudur (Yeşilyaprak, 2010:4). Öğrenci kişilik hizmetleri eğitim ve yönetim faaliyetlerini destekleyici faaliyetlerdir. Bu faaliyetler öğrencilerin beslenme, barınma, boş zamanlarını değerlendirme, yeteneklerini geliştirme, çevreye uyumunu sağlama gibi yardımlardan oluşmaktadır. Öğrenci kişilik hizmetleri; sağlık hizmetleri, sosyal yardım hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler, özel eğitim ve özel yetiştirme hizmetleri ve rehberlik hizmetleridir.

Bu hizmetlerden çağımızda en çok ihtiyaç duyulan, eğitime destek sunması noktasında oldukça önemli olan rehberlik hizmetleridir. Birey yaşamı kucaklama, yaşamsal coşkuyu yakalama ve yaşamsal bağlarını güçlendirme noktasında her dönemde rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulabilir. Rehberlik çağdaş eğitim kavramları içerisinde yer alan önemli bir terimdir. Başlangıç yıllarında mesleğe yöneltme olarak kısıtlı bir anlamda var olan rehberlik kavramı, zamanla genişlemiştir.

Rehberliğin bireyde gerçekleştirmeye çalıştığı amaçlar bireyin kendini tanıması, çevrede kendisine açık olan fırsatları öğrenmesi, gizil güçlerini geliştirmesi ve çevresine uyum sağlamasıdır. Bireyin kendini tanımasına yardımcı olmak rehberliğin birinci işlemidir (Kuzgun,1992:3). Bireyin kendini tanıması ile amaçlanan bireyin yeteneklerini, beklentilerini, ihtiyaçlarını, tutum ve değerlerini tanımasıdır. Bireyin çevrede kendine açık fırsatları öğrenmesi bireyin yetenek ve ilgilerine uygun okullar, programlar ve meslekler hakkında bilgilendirilmesidir. Çevreye uyum sağlaması ise çevresi hakkında edindiği bilgiler ışığında çevresel kuralları özümsemesi ve buna uygun olarak doğru tercihler yapmasıdır denilebilir.

Birey kendini gerçekleştirme çabasını sürdürürken önemli ya da önemsiz, bilinçli ya da farkında olmadan birtakım tercihler yapmakta ve kararlar almaktadır. Bireylerin karar verirken daha bilinçli davranmasına, dış baskılardan ve iç çatışmalardan uzak olmasına yardımcı olmak rehberliğin en önemli amacıdır. Rehberliğin başlıca hedefi bireyin küçük ve önemsiz gibi görünen kararlarında bile doğru bilgiye dayanmasına, iç çatışmalardan habersiz olmasına tüm seçenekleri görmesine ve zamanla sorunlarını kendi kendine çözebilmesine yardım etmektir (Kuzgun, 1992:4-5).

Rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetleri, bireyin kendini gerçek boyutları içinde tanıyıp kendine ve yer aldığı toplum ölçülerine uygun davranış ve tutum geliştirmesi için kişiye yardım eder (Tan, 1992: 13). Rehberlikle ilgili değişik fikirler ortaya konmuş ve bireye yönelik, onun gelişimi ve uyumu için yapılan yardım hizmetlerini kapsayan rehberliğin çok çeşitli tanımlamaları yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır;

- Rehberlik bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanıması ve doğru kararlar vererek özünü gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir (Kuzgun, 1992:5).
- Rehberlik bireyin en verimli bir şekilde gelişimi ve uyum sağlamasında gerekli seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazanması ve ulaştığı kararları uygulaması için kişiye yapılan sistemli ve uzmansal yardımdır (Tan ve Baloğlu, 2011:18).
- Rehberlik bireyin her yönüyle, kapasitelerini sonuna dek geliştirebilmesi, daha verimli ve mutlu bir düzeye ulaşabilmesidir (Yeşilyaprak, 2010:8).

- Rehberlik bireylere çağdaş dünyanın ihtiyacı olan, mutlu ve üretken insanlar olabilmeleri için gerekli niteliklere ulaşmaları amacıyla, uzman kişilerce yapılan yardımları içeren bir süreçtir (Erkan, 2006:2).
- Rehberlik bireylerin seçimler yapması, kararlar vermesi ve uyumlar sağlamsı konusunda bireye, bireysel olarak yardım eden kendine özgü bir hizmettir (Altıntaş, 2011:6).
- Dunsmoor ve Miller (1942) ‘e göre rehberlik bireyin sahip olduğu veya geliştireceği eğitsel, mesleksel ve kişisel imkanları en iyi şekilde idrak edip kullanması ve bu sayede okula veya hayata tatminkar bir uyum sağlaması hususunda yapılan sistematik yardımlardır (Tan, 1992:15).
- Smith (1951)’e göre rehberlik bireylerin çeşitli alanlarda tatminkar uyum sağlamalarında esas olan yeterli seçimleri, planları ve yorumları yapmaları için muhtaç oldukları bilgi ve becerileri kazanmalarına yardım eden servislerden oluşan bir süreçtir (Tan,1992:16).

Bütün bu tanımlar incelendiğinde rehberlikle ilgili bazı ortak noktaların olduğunu görebiliriz. Tanımlardaki ortak noktalar şunlardır;

- Rehberlik bir süreçtir ve çeşitli aşamalar içerir.
- Rehberlik profesyonel ve sistemli olarak sunulmalıdır.
- Rehberlik bireyin kendini tanımasına ve çevresine uyum sağlamasına yardımcı olur.
- Rehberlik süreci bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine yöneliktir.
- Rehberlik hizmetleri bireylerin gelişmesine ve uyum sağlamasına yöneliktir.

Bu tanımlar incelendiğinde, rehberlik bireyin; kendini tanımasını, çevrede kendine açık olan fırsatları öğrenmesini, gizil güçlerini geliştirmesini, çevresine uyum sağlamasını amaçladığı açıktır.

MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2001)’nin 6. maddesine göre, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amacı şu şekilde

belirtilmiştir; ‘Türk eğitim sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri temelde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre üst düzeyde yararlanmalarına ve gizil güçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir. Öğrencilere yönelik olarak düzenlenen her türlü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir’.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amaçları (Aydın, 2007:9-10);

- Bireyin kendini tanıması ve anlamasına,
- Bireyin gizil güçlerinin farkına varmasına ve bunları üst düzeyde gerçekleştirebilmesine,
- Bireyin problemlerini çözebilmesine,
- Bireyin iç ve dış dünyasıyla uyumlu olabilmesine,
- Bireyin iletişim becerilerini geliştirebilmesine,
- Bireyin ilgi ve yeteneklerine uygun mesleki yönelimlerde bulunabilmesine,
- Bireyin etkili kararlar verme ve planlamalar yapabilmesine,
- Bireyin zamanı iyi kullanabilmesine yardım etmektir.

Rehberlik hizmetlerinin amacına ulaşabilmesi için bu süreçte görev alan tüm personelin bu alandaki ilkeleri bilmesi ve uygulaması gereklidir. Aksi takdirde hizmetlerden beklenen yarar sağlanamaz. Bu ilkeler şunlardır (Yeşilyaprak, 2010:14-19);

1. Rehberliğin temelinde, insan hak ve sorumlulukları ile yakından ilgili demokratik ve insancıl bir anlayış vardır.
2. Rehberlik anlayışı, her türlü çalışması ile öğrenciyi merkeze alan bir eğitim sistemi öngörür.
3. Rehberlik yardımının esası, öğrencilerin kendi kişiliklerini daha iyi anlamaları ve problemlerine çözüm yolları bulmada onların kendi kendilerine yeter bir duruma gelmelerini sağlamaktır.
4. Rehberlik hizmetleri öğrencinin her yönüyle gelişmesi ve kendini gerçekleştirmesine yardım etmelidir.
5. Rehberlik uygulamalarında öğrenci ile ilgili herkesin ortak bir anlayış ve iş birliği içinde çalışması gereklidir.

6. Rehberlik uygulamaları her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun alanlarda yoğunlaştırılmalıdır.
7. Uygun bir okul rehberlik programı, çevre koşulları ve özellikleri ile öğrenci nitelikleri ve ihtiyaçlarının düzenli ve sistemli olarak değerlendirilmesi temeline dayandırılmalıdır. Okulda etkili bir öğretim programı, etkili bir rehberlik programını gerektirir. Öğretim ve rehberlik hizmetleri karşılıklı olarak birbirine bağımlıdır.
8. Rehberlik hizmetlerinde bireysel farklılıklara saygı esastır.
9. Rehberlik hizmetleri planlı, programlı, örgütlenmiş bir biçimde ve profesyonel bir düzeyde sunulmalıdır.
10. Rehberlik hizmetlerinde süreklilik, gönüllülük ve psikolojik danışma ilişkilerinde ayrıca gizlilik esastır.
11. Rehberlik hizmetleri çok yönlü ilişkiler sistemi içinde yürütülmelidir.

Rehberlik hizmetleri bireyin kendisini tanımasına ve çevresine uyum sağlayarak sağlıklı bir yaşam sürmesine yardımcı olur. Rehberlik hizmetleri başlangıçta eğitim etkinliklerinin tamamlayıcı olarak sürdürülmüştür. Günümüzde ise en yaygın rehberlik hizmetleri uygulamaları eğitimde yaygın olduğu ve eğitimin ayrılmaz bir parçası haline geldiği görülmektedir.

2.1.6. Rehberlik Çeşitleri

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ilgilendiği problem alanlarına göre türlere ayrılabilir. Buna göre bu hizmetleri;

1. Mesleki Rehberlik
2. Eğitsel Rehberlik
3. Kişisel rehberlik olarak üç grupta toplayabiliriz.

Günümüzün rehberlik ve psikolojik danışma anlayışına göre bu hizmetleri mesleki, eğitsel ve kişisel psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri olarak ayrı ayrı gösterme, yine oldukça geleneksel ve eski bir yaklaşımdır. Bugün anlaşılmıştır ki birey için kaygı kaynağı olan her problemin, belirli bir ölçüde de olsa, hem kişisel, hem mesleki ve hem de eğitsel boyutları vardır (Kepçeoğlu, 1999:62). Problemler mesleki, eğitsel ya da kişisel olarak tanımlansa da birbirlerinden bağımsız yaşanmazlar. Bu nedenle rehberlik hizmetleri bir bütün olarak düşünülmalıdır.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ilk önce mesleki rehberlik çalışmaları ile gelişmeye başlamıştır. Rehberlik hizmetleri başlangıçta okullardaki öğrencilerin mesleğe yönelme ve meslek seçme sorunlarına yardım etme ihtiyacından doğmuştur. Sonradan meslek seçme sorunları ile eğitsel sorunların iç içe olduğu görülmüş ve rehberlik hizmetlerinde eğitsel rehberlik çalışmaları da yer almaya başlamıştır. Demokrasi anlayışındaki gelişmeler ve demokraside bireye verilen değer rehberlik hizmetlerinde kişisel sorunları önemli bir boyut haline getirmiş ve rehberlik hizmetlerinde kişisel rehberlik çalışmaları yer almaya başlamıştır (Kepçeoğlu,1999:62-63). Okullarda kişisel, eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetleri birbiriyle bir bütünlük olarak sunulmalıdır ve uygulamalar bu şekilde düzenlenmelidir.

Meslek seçiminde bireyler sıklıkla tek başlarına çözemeyecekleri sorunlarla karşılaşır. Günümüz dünyasında yaşanan değişimlerle birlikte mesleklerin çeşitliliğinin günden güne artması da bu sorunları fazlaştırmıştır. Bireyler mesleki saygınlık, ekonomik gelir, ilgi ve yeteneklerine göre meslek seçimi yaparlar. Fakat bireyin kendine uygun mesleği seçebilmesi ilgi ve yeteneklerini doğru tanımasıyla mümkündür. Bireye meslekleri tanıma ve seçme sürecinde mesleki rehberlik hizmetleriyle yardım sağlanır.

Bireyin kendine uygun bir mesleği seçmesi kendi yeteneklerini, ilgilerini ve meslekleri tanımasıyla sağlanır. Bireye en uygun meslek, kendi yetenek ve ilgileriyle uyumlu, ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılayabilecek olan meslektir. Bu nedenle birey için en sağlıklı karar, kendi yetenek ve ilgi alanını ve düzeyine uygun mesleği tercih etmesidir. Birey kendi ilgi ve yeteneklerine uygun mesleği yaptığında başarılı olur. Bu da bireysel ve toplumsal mutluluk ve başarıyı sağlar.

Mesleki rehberlik gençlerin çeşitli meslekleri tanımaları ve kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, seçtikleri mesleklere hazırlanmaları ve mesleki yönden gelişmeleri amacıyla yapılan yardım hizmetleridir. Bu hizmetler eğitim süreci içinde, rehberlik alanında yetişmiş uzmanlar önderliğinde, öğretmenler ve diğer ilgililerin yardım ve işbirliği ile yürütülür. Mesleki rehberlik hizmetleri genellikle üç aşamada gerçekleşir. Bu aşamalar (Yeşilyaprak, 2010:191);

1. Öğrencileri tanıma,
2. Mesleklerin incelenmesi,

3. Bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantı kurma şeklinde ifade edilebilir.

Bireyin kendisini tanıması rehberlik hizmetlerinin önemli amaçlarındandır. Mesleki rehberlik hizmetlerinin öğrencileri tanıma aşamasında öğrencinin fiziki, kişisel, akademik ve sosyolojik özellikleri ile ilgili bilgiler toplanır. Mesleklerin incelenmesi aşamasında öğrencilere mesleklerle ilgili kapsamlı bilgiler verilir. Bu bilgiler yazılı malzemeler, iş yeri incelemeleri, meslek elemanlarıyla görüşmeler, seminerler aracılığıyla elde edilir. Son aşamada ise öğrencilerin kişisel özellikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında ilişki kurularak öğrencilerin uygun mesleki kararlar vermelerine yardım edilir.

Günümüzde bu hizmetler; "Çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından itibaren yetişkinlikte bir meslek sahibi oluncaya dek geçen gelişim süreci boyunca, her dönemdeki mesleki gelişim görevlerinin sağlıklı bir şekilde başarılması için yapılan yardım hizmetleri" olarak kabul edilmektedir (Yeşilyaprak, 2010:207). Mesleki rehberlik hizmetleri yaşam boyu sürmelidir. Bunun nedeni bu hizmetlerin, eğitim süreci içinde bireyin kendini ve meslekleri tanıyarak eğitsel ve mesleki tercihlere yönelmesine yardımcı olduğu kadar; iş ve meslek yaşamına uyum, verimi artırma, iş değiştirme, emekliliğe hazırlık gibi yönlerden çalışma yaşamında yardım eden hizmetler olmasıdır.

Mesleki rehberlik hizmetleri mesleki gelişim süreci dikkate alınarak eğitim-öğretim hizmetlerinin her kademesinde uygulanmalıdır. Mesleki rehberlik hizmetleri eğitim kurumlarıyla sınırlandırılmamalıdır çünkü bireyler yaşamlarının her döneminde bu hizmetlere ihtiyaç duyabilirler. Okullarda yürütülen mesleki rehberlik çalışmalarının yönetici öğretmen ve rehberlik uzmanlarının işbirliği ile gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde eğitim ve öğretimle ilgili problemler tüm bireylerin yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim sürecinin amacı öğrencilerin öğrenmeleri ve başarılı olmalarıdır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik uygulamalarının önemli bir kısmı öğrencilerin öğrenimleri sırasında karşılaştıkları eğitsel sorunlarla ilgilidir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amaçlarından biri de öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak ve başarılarını artırmak için onlara yardım etmektir.

Eğitsel rehberlik kavramı Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanına mesleki rehberlik kavramından daha sonra girmiştir. Öğrencilere mesleki rehberlik yapılırken onların daha doğru ve sağlıklı karar vermeleri ve bir mesleğe hazırlanabilmeleri için eğitsel problemlerini çözmeleri gerektiği fikri eğitsel rehberliği doğurmuştur. Doğru çalışma becerisine sahip ve eğitsel problemlerini çözebilen bireyler mesleki karar vermede de başarılı olacaklardır. Bu nedenle eğitsel sorunlarla mesleki sorunlar birbirinden ayrı sorunlar olmadığı ve rehberliğin bütünsel olarak düşünülmesi gerektiği ifade edilebilir.

Okul-içi ve okul-dışı boyutları ile eğitim ortamı ya da öğrenme ortamı, hangi düzeyde olursa olsun her birey için yeni bir ortamdır. Eğitim ortamındaki kişilerarası ilişkilerin aile ve yakın çevredeki ilişkilerden önemli farklılıkları vardır. Bu bakımdan her öğrencinin bu yeni öğrenim ortamına uyumla ilgili türlü sorunlarla karşılaşması doğaldır. Uyumla ilgili sorunlar psikolojik sağlığı doğrudan doğruya etkileyen sorunlardır. Bu nedenle günümüzde psikolojik olarak sağlıklı olmak, bireyin çevresine sağlıklı ve dengeli bir uyum yapabilmesi olarak anlaşılmaktadır (Kepçeoğlu, 1999:73).

Eğitsel rehberlikle ilgili yapılan bazı tanımlar şu şekildedir;

Yeşilyaprak'a (2010) göre; eğitsel rehberlik çocuğun eğitsel gelişim alanında ona belli yeterlilikler kazandırmaya, öğrenmesini kolaylaştırmaya, karşılaştığı güçlükleri gidermesine yardım etmeye ve böylece yaygın ve etkin bir öğrenme ortamı oluşturmaya yönelik hizmetlere denir.

Kuzgun (1992)'a göre eğitsel rehberlik; bireyin yetenek ve ilgilerine uygun eğitim dalını seçmesinde ve bu yolda 'başarılı olmasında kendisine yapılan yardımlara denir.

Tan (1992)'a göre; "Bireyin kendi yetenek, ilgi, ihtiyaç, kişilik yapısı, mevcut imkan ve şartlara uygun bir öğrenim dalı seçmesine bu dalda başarılı olması ve ilerlemesini sağlamak için yapılan psikolojik hizmetlere, eğitsel rehberlik " denir.

Genel olarak yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı gibi, eğitsel gelişim ve sorunlarla ilgili olarak eğitim sisteminde öğrencilere verilen yardım hizmetlerine eğitsel rehberlik denilmektedir.

Hangi eğitim düzeyinde olursa olsun eğitsel rehberlik hizmetleri şu genel amaçları gerçekleştirmeye yöneliktir (Yeşilyaprak, 2010:117);

1. Öğrencinin okula ve okulun bulunduğu çevreye uyum sağlama,
2. Etkin çalışma becerilerini kazanma,
3. Eğitsel kararlar vermesi ve seçimler yapma,
4. Başarıyı engelleyen etmenleri azaltma ya da ortadan kaldırma,
5. Öğrencilerin ilgi, yetenek, eğilim ve özelliklerine uygun bir eğitsel ortam yaratma,
6. Okul yaşamı ile meslek yaşamı arasındaki ilişkiyi sağlama.

Eğitsel rehberlik hizmetleri öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaya yardım eder. Bu yardımların öğrenciye zamanı iyi kullanma, verimli ders çalışma yolları, plan yapma ve uygulama, öğrenmeye güdülenme, öğrendiklerini unutmadan bellekte saklama, okuma ve öğrenme güçlüklerini aşma, sınavlara hazırlanma, kaynaklardan yararlanma, yeteneklerini geliştirme, öğrenme engellerini aşma, eğitsel seçimler yapma olduğu söylenebilir.

Eğitim anlayışındaki yeni gelişmeler sürekli olarak eğitim programlarını etkilemekte, programlar öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına daha çok yaklaştırılarak öğrenciden hız alan eğitim programları olarak geliştirilmektedir. Buna göre, hemen her öğretim kademesi için öğrencilerin karşısına ders, kurs, bölüm, sosyal ve eğitsel çalışmalar gibi türlü seçme olanakları çıkmaktadır. Öğrencilere program içinde ya da programlar arasında yatay ve dikey geçiş olanakları sağlanmaktadır. Bir kademedен sonra seçilecek okulların tür ve sayıları çoğalmaktadır. Eğitim ortamında öğrencilerin karşısına önemli seçme sorunları çıkmaktadır. Seçme ile ilgili bu sorunların bireyin gelişmesine uygun bir biçimde çözülebilmesi ve öğrencilerin kendilerine açık olan türlü eğitim fırsat ve olanaklarından daha çok yararlanabilmeleri için eğitimde rehberlik uygulamalarına önemli görevler düşmektedir (Kepçeoğlu, 1999:74).

Bireylerin kendileri ile ilgili kişisel problemlerinin çözümü için yapılan psikolojik yardımlar kişisel rehberlik hizmetleri adı altında bir grupta toplanabilir. Kişisel rehberlik hizmetleri bireylerin kendilerini tanımalarına, problem olarak kabul ettikleri durumlara çözüm bulmalarına, kişisel güçlerini fark edip güçlerini arttırmaya yönelik yardımlardır.

Kişisel rehberlik, eğitsel ve mesleki planlar ile ilgili olmayan, kişinin duygu ve düşüncelerinden, sosyal ilişkilerinden ve davranışlarından doğan problemlerle ilgili

hizmetlerdir. Eğitim süreci içinde kişisel rehberliğin temel amacı; çocuğun, kendini psiko-sosyal bir varlık olarak anlaması ve kabul etmesine, fiziki ve sosyal çevresini gerçek boyutları ile tanıyarak kendi yetenek ve potansiyelini bu koşullar içinde en iyi şekilde kullanabilmesine yardım etmektir. Böylece engelleyici heyecan gerginlikleri ve üzüntülerden kurtulan, sosyal ilişkilerinde etkili olma becerileri geliştiren birey daha verimli bir öğrenme ve gelişme oluşumu içinde olacaktır (Tan, 1992:139).

Kişisel rehberlik; öğrencinin kendini tanıması, anlaması, üstün ve sınırlı yönleri ile kendini kabul etmesi ve geliştirmesi; kendine güvenen, kişilerarası ilişkilerde becerili; kişisel ve sosyal yönden dengeli ve uyumlu bir birey olarak yetişmesine yardım hizmetlerini kapsar (Güler ve Diğerleri, 2005:92). Kişisel rehberlik bireye kendini, başkalarını ailenin değerini anlama ve kabul etme; toplumsal olguyu anlama; karar verme, amaç belirleme, plan yapma ve yürütme; kendini tehlikelerden koruma ve kişisel güvenliği sağlama yardımı yapar (Yeşilyaprak, 2010:68).

Bu hizmetler yürütülürken bireyin bir gelişme süreci içinde olduğu, gözlenen davranışların kalıcı olmadığı, içinde bulunulan gelişim basamağına özgü olup değişebileceği unutulmamalıdır. Ayrıca, her birey kendine özgü bir varlıktır ve gelişimi kendi olanakları ve koşulları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bir kimsenin şimdi olduğundan daha iyi durumda olması mümkün olduğuna göre herkese potansiyelini geliştirmek ve özünü gerçekleştirmek için olanaklar sağlanmalıdır (Kuzgun, 1992:93).

Problemin asıl kaynağı ne olursa olsun her problem bir ölçüde kişiseldir. Hatta, dışarıdan bakıldığı takdirde örneğin; bir grup öğrenci için aynı görünen belirli bir eğitsel sorun ya da bir meslek seçimi sorunu aslında tek tek her öğrencide farklı etkiler yaratabilir. Onun için, genel bir kural olarak Psikolojik Danışma ve Rehberlikte bireylerin problemlerini dışarıdan değerlendirmek, bunları önem sırasına koymak, hatta mesleki eğitsel ve kişisel diye gruplamak uygun bir anlayış değildir (Kepçeoğlu, 1999:74). Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğrencilere yardım sağlarken eğitsel, kişisel ve mesleki rehberlik hizmetlerini ayrı olarak değil bir bütün olarak yürütülmelidir.

Bireyin yaşadığı eğitsel veya mesleki sorunlar yeteri kadar çözümlenemediğinde bu sorunların birey üzerindeki olumsuz etkileri artmakta ve zamanla bu kişisel sorun olarak ta karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunlar aşırı kaygı verecek boyutlara erişince birey doğal olarak

savunma mekanizmalarına sığınmakta; böylece, aslında kolayca çözülebilecek bir sorun çok daha karmaşık boyutlarda kişinin psikolojik sağlığını bozacak bir ağırlığa erişmektedir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin her bireye dönük olarak düzenlenmesinin, bu hizmetlerin sürekli olmasının ve önleyici işlevinin, kişisel sorunların ileri psikolojik boyutlara ulaşmasını engellemesi açısından önem kazandığı açıktır.

2.1.7. Rehberliğin Eğitime Etkileri

İnsanların yaşamında bilişsel süreçler kadar duygusal süreçlerde önemlidir. Oysa geleneksel eğitim sistemi yıllarca öğretim sürecinde duyuşsal süreçleri göz ardı etmiş, öğrencileri sadece öğrenen varlıklar olarak görmüşlerdir. Bu nedenle de eğitim kurumlarında sadece bilgi aktarmaya önem verilmiş öğrencilerin bireysel farklılıkları, duyguları, istekleri önemsenmemiştir. Günümüzde değişen eğitim sistemleriyle birlikte öğrenciler yalnızca bilişsel değil, duygusal ve toplumsal boyutlarıyla da ele alınmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin duygusal değerlendirmelerinin ve duygusal destek sağlanmasının önem kazanmaya başladığı söylenebilir.

Çağdaş eğitim yaklaşımında okulların amacı sadece eğitim vermek değil; öğrencilerin gelişimini bütün yönleriyle destekleyen , her kademedede öğrenciye destek sağlayan ve ruh sağlığını korumaya yardım eden kurumlardır diyebiliriz. Eğitimin ve rehberliğin bireyin sahip olduğu tüm yeteneklerini en üst düzeyde geliştirerek bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmak noktasında amacı aynıdır.

Günümüzde rehberliğin; eğitim sistemlerinde, hem psikolojik hem de sosyolojik boyutu ile ele alındığı görülmektedir. Yani eğitim, öğrenciyi psikolojik bir organizma olarak ele alıp, onun bireysel özellikleri ve ihtiyaçları ile ilgilenerek gelişmesine yardım ederken diğer yandan da çocuğun toplumsal bir ortamda yaşamakta olduğu ve bu ortamın onu biçimlendirdiği, ondan bazı isteklerde bulunduğunu dikkate alarak, eğitim kurumlarından çocuğun gelişim sürecini etkilemesini ve yönlendirmesini bekler. Her iki boyutta eğitim ve rehberlik anlayışını yönlendirmektedir. Modern eğitim anlayışı, rehberliği eğitimin ayrılmaz bir parçası haline getirmekte ve öğrencilerin gelişiminin çok yönlü ve sürekli olmasını amaçlamaktadır.

Eğitimde rehberlik, amaçlara ulaşmada eğitime yardımcı olmakla birlikte amaçlara ulaşmayı engelleyen faktörlere karşı da koruyucu bir önlem olarak ortaya çıkmıştır. Bireyin

eğitim hayatında ona sadece bilgi aktarmak ve bazı yeteneklerini geliştirmek yeterli olmamaktadır. Bireyin ileride yapacağı iş seçimi, eş seçimi gibi hayatını önemli ölçüde değiştirecek olan kararları alabilmesi için psikolojik ve sosyal yönden de bireyi güçlü hale getirmek gerekmektedir. Yaşamında doğru kararlar alabilen, kendine uygun seçimler yapabilen birey topluma da faydalı olacağı ve yanlış seçimler yapan bireylerin de hayat boyu sorunlarla boğuşarak topluma faydalı olamayacağı olasıdır.

Özgüven (2000)' e göre rehberliğin öğrencilere sağladığı yararlar şunlardır (Girgin, 2011:13-14);

1. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, bireysel değerlendirme, psikolojik danışma ve bilgi verme gibi öğrencilere yönelik temel hizmetler yoluyla bireyin kendini ve içinde yaşadığı fiziki ve sosyal çevreyi, genel ve özel yeteneklerini, ilgilerini, güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi tanmasına olanak verir. Rehberlik hizmetleri, utangaçlık, çekingenlik, saldırganlık, aşırı heyecan, stres veya korku gibi öğrenmeyi ve kişisel uyumu engelleyici duygusal sorunlarda bireye psikolojik danışma süreci ile yardımcı olur.
2. Bireyin kendini tanması, genel ve özel yeteneklerini, ilgi ve yetersizliklerini bilmesi yanında, başkalarının da kendisine nasıl gördüklerini bilmesi gerekir. Öğrenci ancak, böyle iki boyutlu bir bilgi birikimiyle kendisi hakkında gerçekçi bir 'benlik' algısı geliştirebilir ve çeşitli durumlarda bir uyum güçlüğüne uğramada yaşamını sürdürebilir. Rehberlik, bireyin kendini tanmasını sağlar. Özellikle psikolojik danışma hizmetleri bireyin bu gerçekçi 'ben' kavramını geliştirmesinde büyük rol oynar.
3. Mesleki rehberlik bireyin kendi yetenek, ilgi, beklenti ve koşullarına en uygun mesleği seçmesine ve bu meslek için hazırlanmasına ve üretici bir kişi olmasına yardım eder.
4. Eğitsel rehberlik hizmetleri, öğrencilerin okul eğitim programında kendi amaçlarına en uygun ders ve branşları seğmelerine yardım eder. Bir çok gencin başarısızlıklarının nedeni olan, etkili okuma ve ders çalışma yöntemlerini bilmemesi konusunda da öğrencilerin okuma hızını geliştirmelerine ve uygun ders çalışma yollarını öğrenmelerine yardım eder.

5. Okul öğrenci kişilik hizmetleri, bireyleri gözleme, inceleme ve değerlendirme yoluyla üstün yetenekli çocukları ve özel eğitim görmesi gereken çocukları zamanında belirleyerek bu çocukları azami düzeyde gelişmelerini sağlayacak özel programlara girmelerine ve gerekli önlemlerin alınması konusunda da çocuklara, okula, öğretmenlere ve velilere yardımcı olur.

Öğrencilerin eğitim süreci boyunca en çok gereksinim duyduğu konulardan bazıları şunlardır (Girgin, 2011:14);

- Verimli ders çalışma ve iş yapma yollarını öğrenmek,
- Başkaları ile iyi iletişim kurabilmek,
- Duygu ve heyecanlarını kontrol edebilmek,
- Kendisine en uygun mesleği seçmek,
- Bireye bir yaşam felsefesi, uygun toplumsal ve sosyal değerler kazandırmak,
- Gerçekçi bir benlik imajı geliştirmek,
- Estetik, kültür ve güzellik alanlarında gerekli bilgi ve becerilere sahip bir kişilik geliştirmek,
- İlgi alanlarını göz önüne alarak uygun boş zaman etkinliklerini öğrenmek,
- Toplum yaşamını kavramak ve topluma faydalı bir birey olmasını sağlamak,
- Beden sağlığını geliştirmeyi ve korumayı öğrenmek.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin uygulama alanı okullardır. Okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri başlangıçtan günümüze kadar önemli değişiklikler geçirmiştir. 1900-1920 yılları arasında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenen işlev, meslek seçme ve işe yerleştirme iken, 1930-1950 yılları arasında okula uyum ve eğitsel başarı önem kazanmıştır. 1960'lı yılların sonuna doğru işe gelişim için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kavramı ortaya çıkmıştır.

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin başlangıcından bu yana bu hizmetlerin nasıl ve hangi içerikte verileceği, psikolojik danışmanlarının rollerinin ne olacağı gibi konularda çeşitli modeller uygulanmıştır. 1960'lı yıllardan bu yana işe psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini program ya da meslek seçimi sorunları ile sınırlandıran ve çare bulucu yardım sağlamaya ağırlık veren geleneksel modellerin yerine gelişimsel rehberlik anlayışı benimsenmiştir.

Gelişimsel yaklaşım, öğrencilerin okulda ve genel olarak yaşamda başarılı olmada ihtiyaç duydukları belirli becerileri ve deneyimleri tanımlama çabasıdır. Buna göre gelişimsel rehberlik anlayışı, bireyin sürekli gelişim halinde olduğu, her gelişim döneminde bir takım gelişim görevlerini başarmaları gerektiği ve bir gelişim dönemini başarı ile geçirenlerin daha sonraki gelişim döneminin görevlerini daha iyi başaracağı gerçeğine dayanmaktadır.

Gelişimsel yaklaşımın uygulamaya dönük yönünü ‘Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik programı’ oluşturmaktadır. bu program modeli kriz yönelimli, iyileştirici/çare bulucu ve önleyici yaklaşımların gelişimsel yaklaşımla bütünleştirilmesini öngörür. Ayrıca öğrencilere okulda ve genel hayatta başarılı olması için ihtiyaç duyduğu beceri ve yaşantıları kazandırmayı hedefler. Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programı okuldan okula farklılık göstermekle birlikte genellikle öğrencilerin kişisel/sosyal, eğitsel ve mesleki sorunlarının çözümünü kolaylaştıracak şekilde yapılandırır (Erkan, 2011:2-6).

Gelişimsel bakış açısına göre farklı eğitim kademesindeki öğrencilerin bilişsel, sosyal, fiziksel ve kişilik gelişimleri farklı olduğu için psikolojik danışma hizmeti ile ilgili gereksinimleri de farklılaşmaktadır. Okul ortamına özgü özellikler ve bu yaş çocuğunun gelişimsel görevleri dikkate alındığında ilköğretim I. Kademe de uygulanan psikolojik danışma ve rehberlik programlarında (Gary, 1964; Paisley, 2001 Akt. Aydın, 2007:333-334);

- Kişisel, sosyal ve eğitsel rehberlik çalışmalarına göre daha fazla önem taşınmalıdır.
- Grup aktivitelerine bireysel etkinliklere göre daha fazla zaman ayrılmalıdır.
- Öğretmen merkezi bir rol oynamalıdır.
- Ebeveynler mümkün oldukça psikolojik danışma ve rehberlik programlarına dahil edilmelidir.

İlköğretim II. Kademe de psikolojik danışma ve rehberlik programları (Aydın, 2007 334-335);

- Ergenlerin karar verme becerilerini veya atılganlık becerilerini geliştirmeye yönelik olmalıdır.
- Stresle başa çıkmayı kolaylaştırıcı gevşeme programlarına yer vermelidir.
- Yapılacak etkinlikler arasında öğrencilerin akademik başarılarını arttırmaya yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

- Meslek seçimi için ergenin henüz zamanı olmasına rağmen bu dönemde de meslek gelişimi ile ilgili rehberlik programları da uygulanmalıdır.

Ortaöğretim psikolojik danışma ve rehberlik programları (Booher, 2001, Akt. Aydın, 2007:336);

- Karar verme, amaç belirleme, iletişim becerileri, çatışma ve çözümü ve karakter eğitimi gibi alanlarda öğrencilere farkındalık becerileri kazandırılması,
- Öğrencilerin çalışma ve test çözme alışkanlıkları değerlendirmede ve geliştirmesi,
- Öğrencilere üst eğitim kurumları hakkında bilgi verilmesi,
- Kişisel yeterliliklerin fark edilmesi,
- Mesleki seçeneklerin değerlendirilmesi ve iş yaşamı ile ilgili bilgi aktarma,
- İlköğretim II. Kademe de olduğu gibi önleyici çalışmalar ile birlikte kriz yönelimli çalışmaların yapılması unsurlarına yer vermelidir.

14.07.2005 tarihli 192 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla kabul edilen ilköğretim okulları haftalık ders çizelgesinde rehberlik ve sosyal etkinlikler için birinci sınıftan sekizinci sınıfın sonuna kadar zorunlu ders saati ayrılmıştır. Bu durumda söz konusu saatler için bir program hazırlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Öte yandan Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 07.06.2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile ortaöğretimin yeniden yapılandırılması konusunda üç yıllık genel, mesleki ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süresinin 2005–2006 öğretim yılından itibaren dokuzuncu sınıftan başlamak üzere, kademeli olarak dört yıla çıkarılması kararlaştırmıştır. 10.06.2005 tarih ve 1092 sayılı müsteşarlık emri ekinde de bu kararla ilgili yapılacak çalışmaları kapsayan bir eylem planı bulunmaktadır. Bu plana göre, ortaöğretim okulları haftalık ders çizelgesinde rehberlik çalışmaları için zorunlu bir zaman ayrılarak, öğrencilerin yöneltme ve psikososyal gelişimlerine destek olacak gelişimsel bir rehberlik programının hazırlanması gereği öngörülmektedir (İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı, 2006).

Türkiye’de kapsamlı gelişimsel PDR programlarının uygulanmasına 16–05– 2000 tarih ve 87 numaralı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı kararı ile “Ortaöğretim Kurumları Sınıf Öğretmenleri için 9, 10 ve 11. Sınıf Rehberlik Programı” ile başlanmıştır. Bu program, gelişimsel yaklaşımla, öğrencilerin duygusal-sosyal gelişimlerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Programda, öğrencilerin ergenlik dönemi, aile ve çevre ile olumlu ilişkiler

geliştirebilme, yaşam becerileri, toplumda kendini gerçekleştirmede sosyal ve psikolojik rollere hazırlık, ilgi ve yeteneklerini, çevresini ve eğitim olanaklarını tanıma, etkin öğrenme, alan seçimi, meslekleri inceleme, üniversite sınavları, ise ve mesleğe hazırlanma bölümleri amaçlandırılmış ve içeriklendirilmiştir (Saldıroğlu, 2002:13-15).

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı (2006)'nın vizyonu, gelişen ve değişen dünyada kendini ve içinde bulunduğu durumu doğru algılayan, kendisi ve çevresiyle barışık, kişisel değerleri ile toplumsal beklentiler arasında bir denge kurabilen, yaşadığı toplumun sorumlu bir üyesi olan, karar verme, sorun çözme, kişilerarası ilişki ve iletişim becerilerine sahip, kapasite ve yeteneklerini en uygun biçimde geliştiren, potansiyelini tam olarak kullanan, başarıyı ve hayat boyu öğrenmeyi amaç edinmiş, araştıran, sorgulayan, üretken ve mutlu, kendini gerçekleştiren bireyler yetiştirilmesine katkı sağlamaktır.

02.08.2006 tarih ve 329 sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararı ile 2006–2007 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere yürürlüğe giren İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı (2006)'nda, 120 ilköğretime, 120 ortaöğretime yönelik olmak üzere toplam 240 kazanım yer almaktadır. İlköğretimde 18 hafta rehberlik, 18 hafta sosyal etkinlik olmak üzere dönüşümlü olarak kullanıldığından program, ilköğretimde 15 hafta, ortaöğretimde 30 hafta olarak düzenlenmiştir. İlköğretimdeki üç hafta ve ortaöğretimdeki altı hafta rehberliğe ilişkin test, envanter uygulamaları, meslek gezileri gibi konular için ayrılmıştır. Bu saatler okul ve sınıf rehber öğretmenlerinin işbirliği ile düzenlenecektir. Kazanım ve etkinlikler geliştirilirken öğrencilerin gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulduğu, gelişimsel rehberlik anlayışının temel alındığı vurgulanmaktadır. Etkinliklerde öğrenciyi aktif bir katılımcı ve sorunları araştırmacı bir birey haline getiren, öğrenci merkezli yaklaşımın temel alındığı vurgulanmaktadır.

İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı (2006) hazırlanırken kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları temel alınmıştır. Program, bu alanlarla ilgili yedi yeterlik alanını (Okula ve Çevreye Uyum, Eğitsel Başarı, Kendini Kabul, Kişilerarası İlişkiler, Aile ve Toplum, Güvenli ve Sağlıklı Hayat, Eğitsel ve Mesleki Gelişim)temele alarak hazırlanmıştır. Program, “Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı” değil, bu programın bir parçasıdır. Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik saatinde uygulaması için hazırlanmıştır. Programdaki kazanımların ilköğretim düzeyindeki öğretim

programlarında ve ara disiplinlerde yer alan rehberlik kazanımlarıyla bütünlük gösterilmesine çalışılmıştır.

Okul danışmanlığı eğitim sürecinin ayrılmaz ve eğitim sürecini tamamlayıcı bir parçası olmuştur. Okullarda benimsenen gelişimsel rehberlik anlayışı, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin planlı, esnek, tüm öğrencilere ulaşmayı hedefleyen yapılandırılmış programlar halinde sunulmasını gerekli kılmaktadır. Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanmasında, yürütülmesinde ve değerlendirilmesinde asıl sorumlu kişi psikolojik danışmanlar olmakla birlikte bu süreç öğrenciler, yöneticiler, öğretmenler, ebeveynler ve toplumun diğer fertleri de dahil olmak üzere herkesin katılımı ve işbirliği ile gerçekleştirilmektedir (Aydın, 2007:336). Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programları uygulandığı okullarda öğrencilerin kişisel, sosyal, eğitsel ve mesleki gelişimlerine önemli katkılar sağlar. Öğretmenlerin öğrencilerini daha yakından tanımalarına, olumlu bir sınıf atmosferi oluşmasına; yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik alanı ile ilgili çalışmaların önemini anlamasına ve gerekli desteği sağlamasına; ebeveynlerin ise çocuklarının farklı alanlardaki gelişimleri hakkında bilgi edinmelerine de katkı sağladığı açıktır.

Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik modelinin tüm öğrencilerin gelişimini hedeflemesi, öğrencilerin kişisel/sosyal, eğitsel ve mesleki gelişimine dönük sunulacak hizmetleri planlı, programlı ve sistemli bir yapı üzerine inşa etmesi ve tüm okul personelinin aktif katılımını gerektirmesi gibi özellikleri Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına önemli katkılar sağlamasına rağmen, özellikle psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgili sorunların daha ayrıntılı olarak belirlenmesine ihtiyaç vardır (Terzi ve Diğerleri, 2011:59).

2.1.8. Eğitimde Rehberlik Hizmetlerinin Yönetimi

Türkiye’de eğitim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesi 1950’li yıllarda başlamış süreç içinde gelişmiştir. Rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesine yönelik ilk olarak 1974 yılında hazırlanan ‘Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar Programı’ gösterilebilir. Fakat bu programla birlikte rehberliğin bir uzmanlık alanı olmasından çok eğitsel kol etkinliği gibi algılamasıyla yeterince başarılı olunamamıştır. 1985 sayılı Rehberlik Hizmetleri yönetmeliğinin yürürlüğe girmesiyle birlikte rehberlik ve psikolojik danışma mesleğinin sınırları konulmuş eğitim alanında çalışan uzmanlara rehber öğretmen sıfatı verilmiştir.

Günümüzde ise rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri 17 Nisan 2001 tarihinde yürürlüğe giren Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliğine göre yürütülmektedir. Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri başta milli eğitim bakanlığı olmak üzere il, ilçe ve okul düzeyinde örgütlenmiştir.

Okullar, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin örgüt şeması içinde uygulamanın hedef kitleye ulaştırıldığı kurumlardır. Bu nedenle okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin işlevsel olabilmesi, amacına ulaşabilmesi, bu yapıyı oluşturan her bir öğenin önemli katkılarıyla gerçekleşebilir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliğine göre okullardaki rehberlik hizmetleri müdür, müdür yardımcıları ve tüm öğretmenlerle gerçekleştirilir (Türküm, 2011:281-282).

Bir okulda, amaçların yerine getirebilmesi için iş görenleri örgütleyen, emirler veren, çalışmalarını yönlendirip, koordine eden ve denetleyen kişilere okul yöneticisi denir. Her okul yöneticisinin amacı, Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitim politikası ve amaçları doğrultusunda eğitim kurumlarını yaşatmak ve onu etkili bir biçimde işler durumda tutmaktır (Gürsel, 1997:77).

Rehberlik programı, yürüttüğü çeşitli faaliyetler sonucu okul yönetimine de hizmet etmiş olmaktadır. Yürüttüğü görev-içi çalışmaları ve yaptığı araştırma sonuçları ile okul yöneticilerinin okulda psikolojik hizmetlere ait anlayış ve bilgilerinin artmasına yardım etmiş olur. Okul yöneticilerinin bu anlayış ve bilgileri arttıkça, okul programında psikolojik yardım hizmetlerine daha çok yer ve önem verirler (Tan, 1992:65-66). Okul müdürünün rehberlik ilke ve uygulamaları konusunda bilgi sahibi olması ve rehberliğin önemine inanması okullardaki rehberlik hizmetlerinin daha verimli olmasını sağlayabilir.

Rehberlik işlevlerinin yerine getirebilmesi için okul müdürüne düşen görevler; rehberlik programının ve servisinin örgütlenmesi, danışmanların seçimi yerleştirilmesi kontrolü, sınıf ve ders öğretmenlerinin kontrolü, okulda birliğin oluşturulması, okul ve öğretim programlarının devamlı olarak gözden geçirilmesi, ders dışı etkinliklerin geliştirilmesi, danışmanların tarafından havale edilen problem vakalarıyla ilgilenmedir (Hesapçioğlu, 1994:314).

Okul müdürlükleri örgüt içinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ulaştırılmasında önemli bir işleve sahiptir. İlgili yönetmeliğin 47. maddesi okul müdürlerinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görevlerini şöyle sıralamaktadır;

Madde 47 - Okul müdürü aşağıdaki görevleri yapar:

a) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği fiziksel şartları ve uygun çalışma ortamını hazırlar, kullanılacak araç ve gereci sağlar.

b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunu kurar, bu komisyona başkanlık eder.

c) Okulun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık program ve yürütme plânının hazırlanmasını sağlar ve uygulanmasını izler.

d) Okulun psikolojik danışman ihtiyacını, öğrenci sayısını ve bu sayıdaki artışı dikkate alarak belirler ve bulunduğu il veya ilçe millî eğitim müdürlüğünün ilgili bölümüne bildirir.

e) Okulda birden fazla psikolojik danışman varsa birini koordinatör olarak görevlendirir.

f) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde birden fazla psikolojik danışman olması hâlinde; program, plânlama, araştırma gibi birlikte yapılması gereken görevler dışında, hizmetlerin yürütülmesinde öğrenci sayıları, sınıflar, meslekî formasyon ve özel beceriler gibi ölçütlere göre gerektiğinde psikolojik danışmanlar arasında iş bölümü yapar. Ancak bu iş bölümünün dengeli olmasına ve hizmetlerin gerektirdiği eş güdüm ve bütünlüğü zedelememesine dikkat eder.

g) Rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle iş birliği yaparak okuldaki Öğretmenleri her sınıfa bir sınıf rehber öğretmeni olmak üzere görevlendirir. Zorunlu olmadıkça sınıf rehber öğretmenlerini sınıftaki öğrencilerin mezuniyetine kadar değiştirmez ve sınıf rehber Öğretmenlerini bir zorunluluk bulunmadıkça yönelim işlerinde görevlendirmez.

h) Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu konudaki programın verimli ve düzenli bir biçimde yürütülmesi için psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, öğrenciler ve veliler arasında eş güdümü sağlamak için gerekli özeni gösterir.

ı) Öğrencileri yönlendirme çalışmalarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi elemanları, öğrenciler, veliler, sınıf rehber öğretmenleri, branş Öğretmenleri ve diğer yöneticiler arasında iş birliği ve organizasyon ile değerlendirme sonuçlarının bir bütünlük içinde kayıtlarının tutulmasını sağlar.

i) Başka eğitim-öğretim kurumlarından gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını, geldikleri eğitim kurumlarından ister ve rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.

j) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan program ile yürütme plânının birer örneğini ders yılının başladığı ilk ay içerisinde, yıl sonu çalışma raporunun bir örneğini ise ders yılının tamamlandığı ay içerisinde bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezine gönderir.

İlgili yönetmeliğin 47. maddesine göre Okul yöneticisinin, okulun diğer alanlarda olduğu gibi rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri alanında da hedeflenen amaçlara ulaşabilmesi için liderlik yapma, hizmetleri benimseme, imkan sağlama ve işbirliği içinde tüm personeli teşvik etme temel görevleri arasındadır.

Kuzgun(1992) okuldaki rehberlik programının etkililiği ve başarısını okul müdürünün konuyu benimsemesine bağlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, Rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesi için gerekli yönetmelikleri hazırlayabilir, araç ve gereç sağlayabilir. Ancak okul yöneticisinin aktif katılımı olmazsa, dış destekler etkisiz kalabilir. Bu nedenle rehberlik ile yönetim arasındaki ilişkiler büyük önem taşımaktadır.

Okuldaki tüm eğitim, öğretim çalışmalarının baş sorumlu olması nedeniyle, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden de birinci derecede okul müdürünü sorumlu tutmaktadır. Bir Okulda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının başarıyla yürütülmesi için müdürün psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin anlam ve önemini iyi kavramış olması etkenlerden biri olarak sayılabilir. Başarılı bir okul danışma programı uygulamasında, okul idaresinin anlayış ve desteğinin şu alanlarda sağlanması faydalı olabilir; programın

öncelikleri, okul çalışanları ve danışmanın yapması gerekenler, etkili bir programın maliyeti, gereken materyaller, vb. Müdürün rehberlik programının derinliğini anlaması ve okul danışmanının programa başlamadan önce müdürün desteğini alması programın işleyişi açısından fayda sağlayabilir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, sadece psikolojik danışmanlarla yürütülmeyecek kapsamdadır. Bu yüzden ihtiyaçların belirlenmesi, çalışmaların planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde ekip çalışmasını gerektirir. İlgili yönetmelikte bu çalışmalar bir komisyonla düzenlenmiştir.

Madde 45 - Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu

- Her eğitim-öğretim kurumunda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin planlanması, eş güdümün ve kurum içindeki iş birliğinin sağlanması amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu oluşturulur.
- Bu komisyon, ders yılında birinci ve ikinci dönemin başladığı ilk ay ile ders yılının tamamlandığı son ay içerisinde olmak üzere, yılda en az üç defa toplanır.
- Ayrıca ders yılı içinde gerektiğinde okul müdürünün uygun gördüğü tarihlerde de toplanabilir.
- Rehberlik ve psikolojik danışma servisindeki psikolojik danışmanlar bu komisyonun sürekli üyesidir. Diğer üyeler her ders yılı başında öğretmenler kurulunda yeniden belirlenir.
- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu okul müdürünün başkanlığında aşağıdaki üyelerden oluşturulur:
 - a) Müdür yardımcıları.
 - b) Rehberlik ve psikolojik danışma servisi psikolojik danışmanları.
 - c) Sınıf rehber öğretmenlerinden her sınıf seviyesinden seçilecek en az birer temsilci.
 - d) Disiplin kurulundan bir temsilci.
 - e) Okul-aile birliği ve okul koruma derneğinden birer temsilci.
 - f) Okul öğrenci temsilcisi.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri komisyonu üyelerinin görevlerinin rehberlik hizmetlerinin işbirliği ilkesinin önemini vurguladığı söylenebilir. Rehberlik ve danışma hizmetleri sadece rehber öğretmenler değil , okul yönetim, tüm branş öğretmenleri,

öğrenci ve öğrenci aileleri ile işbirliği içerisinde yürütülmesinin, öğrenci adına daha sağlıklı ve verimli sonuçlar doğuracağı açıktır. Bu nedenle düzenli olarak toplantılar yapılır, ortak kararlar alınır ve tüm üyeler dahil edilir.

İlgili yönetmeliğe göre Psikolojik danışmanı bulunmayan eğitim-öğretim kurumlarında gerektiğinde rehberlik ve araştırma merkezinden bir uzmanın bu komisyona katılması sağlanır. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonunun Görevleri şunlardır;

Madde 46 - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunun görevleri

- a) Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan yıllık program ve yürütme plânını inceler, bu konudaki görüşlerini bildirir. Uygulanması için gerekli önlemleri karara bağlar.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi sırasında hizmetlere ilişkin çalışmaları ve ortaya çıkan sorunları inceler, değerlendirir ve bunların çözümüne ilişkin önlemleri belirler.
- c) Eğitim ortamında; öğrenciler, aileler, yöneticiler, öğretmenler ve psikolojik danışmanlar arasında sağlıklı ve uyumlu ilişkiler kurulabilmesi için gerekli önlemleri görüşür ve yapılacak çalışmaları belirler.
- d) Yönlendirmeye ilişkin eğitsel ve meslekî rehberlik çalışmalarında ve öğrencileri yönlendirmede, okuldaki eğitim-öğretim etkinlikleri ile eğitsel etkinliklerden karşılıklı olarak yararlanılabilmesi için gerekli önlemleri ve çalışmaları belirler.
- e) Yapılacak çalışmalarda birey, aile, ilgili kurum-kuruluşlara yönelik iletişim ve iş birliğine ilişkin önlemleri belirler.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde ekip çalışması ortamı yaratmak için oluşturulmuş olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri üye seçimindeki çeşitlilik çok işlevsel görünmektedir. Fakat rehberlik hizmetlerinden yararlanmada olduğu gibi, yan alanlardan bu konudaki hizmet vermede gönüllülük çok önemli bir ilke olduğu açıktır. Çünkü

bu komisyonlarda görev alacak olan öğretmenlerin kendi istekleri dikkate alınmaksızın yönetim tarafından görevlendirilmeleri, yapılan çalışmaları olumsuz etkileyebilir.

Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde okuldaki müdür yardımcılara da çeşitli görevler düşmektedir. İlgili yönetmeliğe göre müdür yardımcılarının rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görevleri şunlardır;

Madde 48 - Okul müdür yardımcıları aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu toplantılarına katılır.
- c) Okul müdürünün vereceği rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili diğer görevleri yapar.

Eğitim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma etkinliklerinin uygulayıcısı özellikle uzman danışmandır. İlgili yönetmelikte de belirtildiği gibi psikolojik danışmanın çeşitli alanlarda farklı görevleri vardır. Psikolojik danışman öncelikle okul ve öğrencinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak rehberlik çerçeve programını hazırlar ve yıl boyunca görevli olduğu eğitim kurumunda diğer bölümlerle işbirliği içerisinde programın uygulanmasını sağlar. Bu program dahilinde psikolojik danışman öncelikle öğrenciyi tanımaya, bireysel farklılıklarını tespit etmeye ve problemlerini çözmesine yardımcı olacak bireysel rehberlik etkinliklerini uygular, gerekli durumlarda ailesi ile iletişim kurar.

Madde 50 - Psikolojik danışman aşağıdaki görevleri yapar:

- a) İl çerçeve programını temel alarak okulunun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programını sınıf düzeylerine, okulun türüne ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlar.
- b) Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik eder.
- c) Okulunun tür ve özelliklerine göre gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlar, programlaştırarak uygular veya uygulanmasına rehberlik eder.

- d) Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütür.
- e) Eğitsel, mesleki ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütür.
- f) Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapar.
- g) Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygular.
- h) Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapar, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlar.
- i) Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlar. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koyar, bir örneğini de öğrenciye veya velisine verir.
- j) Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözeticilerle yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapar, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirir.
- k) Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini rehberlik ve araştırma merkezinin iş birliğiyle verir.
- l) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtları tutar, ilgili yazışmaları hazırlar ve istenen raporları düzenler.
- m) Okula bir alt Öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını inceler, sınıf rehber öğretmeniyle iş birliği içinde değerlendirir.

- m) Gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılır.
- n) Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yöneltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi verir ve iş birliği yapar.
- o) Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenler.
- p) Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılır, gerekli bilgileri verir, görüşlerini belirtir.
- r) Orta öğretim kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapar.
- s) Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmaları değerlendirir, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlar.

Rehberlik ve psikolojik danışmanın bireylere yardım edebilmesi için öncelikle yardım edeceği kişinin niteliklerini, tutum ve değerlerini, yaşantılarını, bireye özgü niteliklerini bilmesi, anlaması ve kişiyi tanuması ve bunun içinde birey hakkında bilgi toplaması gerekir (Özgüven, 2011:46).

Uyum problemleri ya da davranış bozukluklarına sahip öğrencilerin en kısa sürede tespiti ve önlenmesine yönelik iyileştirici hizmetlerin sağlanması ise psikolojik danışmanın en önemli görevlerinden sayılabilir. Ayrıca her öğrencinin farklı alanlarda mevcut ilgi ve yeteneklerinin keşfedilmesi için çalışmalar yapmak, konferanslar düzenlemek; yani bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti de psikolojik danışmanın görevlerindedir. Bütün bu sonuçlara iyi planlanmış ve verimli bir rehberlik çerçeve programının, konusunda uzman bir psikolojik danışman tarafından uygulanmasıyla ulaşılabilirliği muhtemeldir.

Oldukça kapsamlı olan bu hizmetleri sürekli olarak yürütme görevi olan psikolojik danışmanların, beklenen görevleri yerine getirememelerini etkileyen bir çok etmen vardır. Bunlar, içinde çalışılan örgüt yapısı, yöneticilerin tavrı, ortamın uyumsuzluğu, gelir düzeyi,

atandığı kadrodan farklı bir mesleğe sahip olmak; hizmet verdiği kesimin düşük farkındalık düzeyi , kendisine duyulan güven eksikliği, psikolojik yardım almaya ilişkin olumsuz tutumlar, hedef kitlenin hasta olarak etiketlenmekten korkması nedeniyle hizmetlerden yararlanmama, psikolojik danışmanların yeterince eğitilmemiş olması ve mesleğin yeterince tanınmamış olması gibi sebeplerdir (Bakırcıoğlu, 1994:287).

Öğretmenlerden beklenen en önemli görev, okulda ve sınıfta ruh sağlığını koruyucu ve geliştirici bir ortam yaratmasıdır. Bu, her şeyden önce, öğretim faaliyetlerinde öğrenciyi merkez almakla, onu kendine özgü ihtiyaçları, beklentileri, değerleri ve imkânları olan biricik bir varlık olarak görmek ve öğretimi tek tek öğrencilerin ihtiyaçlarına uyarlamakla gerçekleşebilir (Kuzgun, 1997:181).

İlköğretim birinci kademesinde ders öğretmenliği yerine daha çok “sınıf öğretmenliği” sisteminin uygulanması, öğrencileri daha iyi tanıma gözleme olanağı vermesi, az da olsa öğrencilerin problemlerine eğilebilme yönünden olumlu bir katkı getirdiği söylenebilir. Okullarda rehberlik hizmetleri sadece rehber öğretmen tarafından yürütülmeyecek kadar kapsamlıdır. Öğretmenlerin rol almadığı hiçbir rehberlik hizmeti, rehber öğretmen ne kadar başarılı olursa olsun, asla etkili olmaz. İlköğretim okullarında gelişimsel rehberlik yaklaşımının bir gereği olarak rehberlik çalışmalarının büyük bir kısmı sınıf öğretmenleri ile sıkı bir işbirliği içinde yürütülür. Bu nedenle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkin olabilmesi için ilköğretim okullarında çalışacak öğretmenlerin de rehberlik temelinin oluşturan ilke ve teknikleri iyi kavramış olarak yetiştirilmeleri gerekir (Özgüven, 1999:304-306).

Sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görevleri ilgili yönetmeliğin 51. maddesinde belirtilmiştir.

Madde 51 - Sınıf rehber öğretmeni aşağıdaki görevleri yapar:

- a) Okulun rehberlik ve psikolojik danışma programı çerçevesinde sınıfın yıllık çalışmalarını plânlar ve bu plânlanmanın bir örneğini rehberlik ve psikolojik danışma servisine verir.
- b) Rehberlik için ayrılan sürede sınıfa girer. Sınıf rehberlik çalışmaları kapsamında eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin organizasyonu ve rehberliğinde yürütür.

- c) Sınıftaki öğrencilerin öğrenci gelişim dosyalarının tutulmasında, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisiyle iş birliği yapar.
- d) Sınıfa yeni gelen Öğrencilerin gelişim dosyalarını rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile iş birliği içinde inceler, değerlendirir.
- e) Çalışmalarda öğrenci hakkında topladığı bilgilerden özel ve kişisel olanların gizliliğini korur.
- f) Sınıfıyla ilgili çalışmalarını, ihtiyaç ve önerilerini belirten bir raporu ders yılı sonunda ilk hafta içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisine iletir.
- g) Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yöneltilmeleri konusunda psikolojik danışmanla iş birliği yapar.
- h) Okul müdürünün vereceği, hizmetle ilgili diğer görevleri yapar.
- i) İlköğretimde 1'inci sınıftan 5'inci sınıfa kadar olan sınıfları okutan öğretmenler de bu görevleri kendi sınıflarında; üst sınıflardaki sınıf rehber öğretmenleri gibi, öğrencilerinin yaş, gelişim, eğitim durumları, bireysel özellikleri ve gereksinimleri doğrultusunda, rehberlik ve psikolojik danışma servisinin eş güdümünde yürütürler.

İlgili madde , sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerinde etkin bir biçimde rol almalarını açıklamaktadır. Ancak uygulamada bu hizmetin yerinde ve işlevsel biçimde yürütülmesinin, bu hizmeti yerine getirecek öğretmenlerin bilinç ve tutum düzeyi ile yakından ilgili olduğu görülmektedir. Bazı sınıf öğretmenlerinin kendilerine ayrılan saati branş dersleri ile geçirmeleri sık karşılaşılan bir durumdur. Öğretmenlerin rehberlik hizmetlerinde etkin rol almalarını sağlamak için, onları rehberlik konusunda daha çok bilgilendirmek etkili bir yoldur (Bakırcıoğlu, 1994:289).

Okullarda her sınıf için bir sınıf rehber öğretmen görevlendirilmesine karşın diğere bütün öğretmenlerin rehberlikle ilgili faaliyetlerde gönüllü olarak yer almasında fayda vardır. Çünkü bir okulda rehberlik hizmetlerinin amacına ulaşabilmesi için bütün çalışanların

rehberlik anlayışına sahip olması gerekir (Gazioğlu ve İlgar, 2008:433). İlgili yönetmelikte sınıf rehber öğretmenleri dışındaki öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görevleri 52. madde ile belirlenmiştir.

Madde 52 - Diğer Öğretmenler

Sınıf rehber öğretmenliği görevi olmayan öğretmenler de gerektiğinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisinin plânlama ve eş güdümüyle çalışmalara yardımcı olurlar. Okul Müdürünün vereceği, rehberlikle ilgili görevleri yerine getirirler.

Eğitimde rehberlik hizmetlerini düzenleyen, 2001 tarihli son yönetmelikte, bu hizmetlerin okulöncesi eğitimden başlayarak ilköğretimde ve ortaöğretimde sürdürülmesi, yaygın eğitime de genişletilmesi gereğinden söz edilmiş ve tüm eğitim-öğretim kurumlarına alan uzmanlarının atanması yönünde kararlı bir ifade kullanılmıştır. Bu yönetmelikte okullara atanacak alan uzmanları tanımlanarak görevleri belirlenmiştir (Yeşilyaprak, 2010:348).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Özabacı, Doğan ve Sakarya (2008) ‘Okul Yöneticilerinin okuldaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirmesi’ başlıklı çalışmalarında yöneticilerin görüşleri alınmıştır. Bu araştırma sonucunda; araştırmaya katılan yöneticiler, her okulda bir psikolojik danışman bulunması gerektiğini, PDR servisinin sürekli bir birim olarak okulda yer almasının öğrenci gelişimi açısından yararlı olacağını, düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tutkun (2001) ‘Okullardaki Rehberlik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Güçlükler’ başlıklı yüksek lisans tezi ile okul rehberlik hizmetlerinin işleyişinde karşılaşılan güçlüklerle ilişkin yönetici görüşleri alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okullardaki rehberlik faaliyetlerine ilişkin karşılaşılan güçlüklerin cinsiyete, görev türüne göre değişmediği, yöneticilerin rehberlik hizmetlerinin yaygınlaştırılıp geliştirilmesine dair anlayışlarının düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan (2003), ‘Ankara İli Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Alandan ve Alan Dışından Rehber Öğretmenlerin Mesleki Etkinliklerine İlişkin Görüşleri ve Sorunları’ başlıklı yüksek lisans tezi ile Ankara ili orta öğretim kurumlarında görev yapan rehber öğretmenlerin

mesleki etkinliklerine ilişkin görüşlerinin psikolojik danışma ve rehberlik, eğitimde psikolojik hizmetler ve psikoloji alanlarından birinden mezun olup olmama açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ve rehber öğretmenlerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin görevleri yerine getirmeme nedenlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre rehber öğretmenlerin görevlerini yerine getirememe nedenlerinin mevzuat ve örgüt yapısından, materyal eksikliğinden, insan kaynaklarından yararlanmadaki yanlış politikalardan ve okul yönetiminden kaynaklandığı görülmektedir. Yöneticilerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Coşkun (2006), ‘Genel Liselerdeki Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi’ başlıklı yüksek lisans tezi ile genel liselerde görevli okul müdürlerinin görüşleri alınarak, mesleki rehberlik hizmetleri alanında yapılan çalışmaları belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre yöneticilerin, öğrenimleri sırasında mesleki rehberlik alanında eğitim ihtiyacı tespit edilmiş, göreve başladıktan sonra rehberlik alanında, yüksek oranda (% 75.5) hizmet içi eğitimi aldıkları, %24.5 oranında ise hizmet içi eğitim almadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yöneticilerin velilerle yeterince işbirliği içerisinde olmadıkları görülmüştür.

Yumrutaş (2006), “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Rehberlik Görevleriyle İlgili Görüş Ve Uygulamalarının İncelenmesi” başlıklı tezinde ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili görüşleri ve uygulamalarını incelenmeyi amaçlamıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümü ilköğretimde rehberlik çalışmalarının yararlı olacağına inandıklarını, okullarında yürütülmekte olan rehberlik ve eğitici kol faaliyetlerinin ise yeterince etkili yapıldığını düşünmedikleri, öğretmenlerin büyük kısmı rehberlik çalışmalarındaki görev ve sorumluluklarını bildikleri ve rehberlik görev ve sorumluluklarına ilişkin çoğu ifadeyi yerine getirdikleri, öğretmenlerin rehberlik görevleriyle ilgili düşünce ve yaptıkları çalışmalar hakkındaki ifadelere verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine, çalıştıkları okul türüne, mesleki kıdemlerine, mezun oldukları kuruma göre manidar düzeyde farklılaşmalar olduğu sonucuna varılmıştır.

Özgün (2007), ‘Okul Psikolojik Danışmanlarının Kişilik Özellikleri İle Mesleki Yetkinlik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’ başlıklı yüksek lisans tezi ile okul

psikolojik danışmanların kişilik özellikleri ile mesleki yetkinlik beklentileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, psikolojik danışmanların büyük çoğunluğunun kişilik özellikleri açısından uyumlu bireyler oldukları, psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin duygusal kararlılık boyutunda erkek psikolojik danışmanlar lehine; sosyal normlar boyutunda ise kadın psikolojik danışmanlar lehine anlamlı bir fark olduğu, mezuniyet düzeyine göre kendini gerçekleştirme ve duygusal kararlılık boyutlarında yüksek lisans mezunları lehine anlamlı bir fark olduğu; ancak, sosyal ilişkiler, sosyal normlar ve antisosyal eğilimler boyutlarında mezuniyet düzeyine göre bir fark olmadığı, okul psikolojik danışmanlarının kendine güvenen, saygı duyan, ortaya çıkan yeni durumlardan çekinmeyen bir kişiliğe sahip oldukları, araştırmaya katılan danışmanlardan yaklaşık dörtte birinin danışman yetkinlik beklentisinin çok düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Poyraz (2007), ‘Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma’ başlıklı doktora tezi ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin hizmet alanlarına göre ne ölçüde gerçekleştirildiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre dokuz hizmet alanına ayrı ayrı bakıldığında oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi toplama, yöneltme - yerleştirme, çevre - veli ilişkileri hizmet alanlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır, yöneticilerin okullarında çalıştığı hizmet süresi ile Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi arasında ilişkiye bakıldığında hiçbir hizmet alanında ve toplam puanlarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve yöneticilerin okullarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini buldukları kurumda çalıştıkları sürenin etkilemediği görülmüştür.

Teker (2007), ‘İlköğretim I. Kademedeki Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Görevleri ile İlgili Görüşler Ve Uygulamaları’ başlıklı tezinde ilköğretim I. kademedeki sınıf öğretmenlerinin rehberlik görevleriyle ilgili görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre ilköğretimde rehberlik çalışmalarının, yönetici, uzman öğretmen, sınıf öğretmenleri ve çalışan tüm personelle ortak yürütülmesi gereken bir aktivite bütünü olduğu, ancak çocukların kişilik gelişimlerinin bir bütün halinde gerçekleştirilmesi için sınıf öğretmenlere hepsinden fazla sorumluluk düştüğü ve bu açıdan sınıf öğretmenlerinin rehberlik çalışmalarında aktif rol alabilmesi, bu alandaki faaliyetlerinin öğretim etkinlikleriyle bütünleştirebilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Aktepe (2008), ‘Rehber Öğretmenlerin Yönetici Ve Öğretmenlerden Mesleki Beklentileri’ başlıklı yüksek lisans tezi ile İlköğretim Okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin rehber öğretmenlerin rehberlik hizmetleri ile ilgili mesleki beklentilerini gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin saptanması ve rehber öğretmenin mesleki beklentilerini iyi bir şekilde karşılayacak önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre ilköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin ve sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerinin içeriği ve önemine ilişkin hizmet içi eğitim almalarının yararlı olacağı, okul yöneticileri öncelikle liderlik becerilerini edinmeleri gerektiği, kurum çalışanlarının kurum kültürünü benimsemelerine katkı sağlayacağı, okullardaki rehber öğretmen sayısı artırılması gerektiği, öğrenci mevcudu az olan öğretmenlere göre okul yönetici ve öğretmenleri rehber öğretmenin mesleki beklentilerini gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır.

Başaran (2008), ‘İlköğretim Okullarında Çalışan Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinden Beklentileri’ başlıklı yüksek lisans tezi ile ilköğretimde çalışan yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinden beklentilerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre yöneticilerin PDR ile ilgili televizyon programlarının yapılmasının ve izletilmesinin faydalı olacağını düşündükleri, rehberlik çalışmalarının yürütülmesinde işbirliğinin gerekliliğine inandıkları ve rehberlik çalışmalarının sonuçlarının kamuoyuna yansıtılmasını konusunda beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir.

Karakuş (2008), ‘İlköğretim Okullarında Çalışan Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi’ başlıklı yüksek lisans tezi ile ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışman, sınıf öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenlerinin konsültasyon çalışmaları hakkındaki görüşlerinin cinsiyet, yaş, okuldaki çalışma süresi, öğrenci sayısı ve mezun olunan bölüm değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediği ve hangi konularda konsültasyon yapıldığı incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre psikolojik danışman ve sınıf öğretmenlerinin konsültasyon hizmetleriyle ilgili görüşlerinde hiçbir değişken açısından anlamlı bir farka rastlanmamış, sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili olarak daha çok başarı düşüklüğü, davranış sorunları ve ailevi sorunlarda psikolojik danışmandan yardım aldıkları, psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde izledikleri bir konsültasyon modelinin bulunmadığı; konsültasyon modelleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları , öğrenci sayısının azaltılmasının, fiziki koşulların iyileştirilmesinin,

okul idaresi ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini desteklemesinin konsültasyon çalışmalarının başarısını olumlu yönde etkileyeceği, okuldaki danışman sayısının artırılmasının, ikinci bir okulda görevlendirilmemesinin, görev tanımlarının iyi yapılmasının, okul idaresi, öğretmenler ve velilerle işbirliği içinde çalışmasının çalışmaların verimini arttıracığı sonucuna varılmıştır.

Özdemir (2008), ‘Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Benimseme Düzeyi’ başlıklı tezi ile Anadolu liselerindeki okul idareci ve öğretmenlerinin, rehberlik hizmetlerini benimseme düzeyleri ve bu düzeylerin bazı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmıştır. Araştırmanın bulgularına göre bayan öğretmenlerin okul rehber öğretmenlerinin sadece kendi görev alanında ki konularla ilgilendiğine inandıklarını, erkek öğretmenlerin ise okul rehber öğretmenlerinin görevleri arasında olmayan işleri de yaptıklarına inandıkları ve sınıf rehber öğretmenliği yapan öğretmenlerin yapmayanlara göre rehberlik hizmetleri konusunda öğrencilere daha çok yardımcı oldukları sonucuna varmıştır.

Bülbül (2009), ‘İlköğretim Okullarında görev yapan öğretmenlerin rehberlik Görevleriyle ilgili Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi’ başlıklı yüksek lisans tezi ile ilköğretim okullarında görev yapan sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik görevleriyle ilgili tutum ve davranışlarını araştırmak ve ortaya çıkacak bulgulara dayalı olarak çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre ilköğretimde görev yapan alanı “sınıf öğretmeni” olan sınıf rehber öğretmenleri, alanı “branş öğretmeni” olan sınıf rehber öğretmenlerine göre rehberlik ile ilgili daha fazla çalışma yaptıkları ve velilerle-öğrencilerle daha yoğun iletişim içerisinde oldukları tespit edilmiştir.

Sidal (2009), ‘İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Uyum Sağlamaya Etkisi’ başlıklı yüksek lisans tezi ile İlköğretim okullarında öğrenim görmekte olan çocukların yaşadığı uyum problemleri ve davranış bozukluklarını araştırmak ve uygulanan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uyum sağlamaya yönelik iyileştirici etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularından psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin uyum problemleri üzerinde iyileştirici etkisi olduğu, okul psikolojik danışmanının öğrencilerin farklı yetenek ve ilgi alanlarını bildiği ve bunlara saygı duyduğu, öğrencilerin fikirlerine değer verdiği; baskıcı, küçümser yada zorlayıcı bir tutum sergilemedikleri, öğrencilerin okuldaki psikolojik danışman ile iletişimlerinden memnun

oldukları, danışan-danışman arasındaki gizlilik ilkesine bağlı kalındığı, bu sayede ergenlerin danışman ile problemlerini paylaşmayı rahatlatıcı buldukları, zayıf ve güçlü yönlerini tanıyabildikleri, geçirdikleri fiziksel ve duygusal değişimleri anlayıp kabullendikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sılacı (2010), 'Hizmet Alanlar Açısından, Sosyal Bir Statü Olarak Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma' başlıklı yüksek lisans tezi ile Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden faydalanan öğrenci, öğretmen ve velilerin PDR mesleği ile ilgili görüşlerinin analizini yapabilmeyi amaçlamıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden, derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen ve velilerin tamamının ve öğrencilerin büyük bir kısmının (% 87) okuldaki kısıtlı hizmetlerden üst düzeyde faydalandığı, öğrenci grubu içerisinde, kız öğrencilerin (% 47) erkek öğrencilere (% 40) kıyasla rehberlik hizmetlerinden daha fazla yararlandığı gözlenmiştir. Öğrenci, öğretmen ve velilerin okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden haberdar oldukları, rehber öğretmenle görüştikleri, rehberlik mesleğini beğendikleri ve benimsedikleri görülmüştür.

Darakcı (2010), 'İlköğretim Okullarında Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Etkili Rehberlik Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesinde Okul Yöneticilerinin Etkililik Düzeyi' başlıklı yüksek lisans tezi ile İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Etkili Rehberlik Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesinde Okul Yöneticilerinin Etkililik Düzeyini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre rehberlik hizmetleriyle ilgili gelişmeleri takip ederek sınıf rehber öğretmenlerini bilgilendirme konusunda okul yöneticileri yeterli bulunmamıştır.

Hatipoğlu (2010), 'Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarının Belirlenmesi Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi' başlıklı yüksek lisans tezi ile ilk ve ortaöğretim okullarında rehber öğretmen kadrosunda çalışan psikolojik danışmanların yaptıkları psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve yapılan psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının psikolojik danışmanın çalışma yaşamına ilişkin özellikleri, aldığı eğitimi ile görev yaptığı okula ilişkin bazı özellikler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre en fazla yapılan test dışı tekniklerin ise problem tarama listesi, başarısızlık nedenleri anketi ve otobiyografi olduğu; konsültasyon, veli görüşmesi ve öğretmenlerle görüşme yapma ile ilgili

uygulamalarını hem ilköğretim hem de ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların tamamına yakınının gerçekleştirdiği, ilköğretimde ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların okullarda yürütüle diğer çalışma uygulamalarından en fazla oryantasyon hizmetlerine en az ise akran yardımcılığı çalışmalarına yer verdikleri belirlenmiştir.

Hıdır (2010), ‘Orta Öğretim Kurumlarında Sunulan Rehberlik Hizmetlerinin Öğrenci Kazanımlarının Amacına Ulaşma Düzeyi’ başlıklı tezi ile Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı çerçevesinde orta öğretim kurumlarında öğrencilere sunulan kazanım etkinliklerinin ne ölçüde gerçekleştirildiğinin anlaşılması ve belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre Anadolu Liselerinin diğer liselere göre daha avantajlı olduğu, okulların öğrenci sayıları arttıkça kazanımların düştüğü görülmüştür.

Demir (2010), ‘ Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Anlayışları Ve Rehberliğe Yönelik Tutumları’ başlıklı yüksek lisans tezi ile sınıf rehber öğretmenlerin rehberlik anlayış düzeyleri ile rehberlik yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre sınıf rehberlik hizmetlerini sunmakla görevli sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumları istenen düzeye ulaştığı, öğretmenlerin rehberlik ilke ve kavramlarını doğru biçimde anladıkça rehberliğe yönelik olumlu tutumları da arttığı, rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılmanın rehberlik anlayışı üzerinde etkili olmadığı, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumlarının branşlarına göre değişmediği, ilköğretimde görevli öğretmenlerin rehberlik anlayış ve tutumlarının ortaöğretimde çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik anlayışları ve rehberliğe yönelik tutumlarının kıdemlere göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varmıştır.

Gür (2010), ‘ Sınıf Rehber Öğretmenleri Ve Okul Psikolojik Danışmanlarının Yönetmelikteki Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Görevleri Kabul Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi’ başlıklı tezi ile sınıf rehber öğretmenleri ve okul psikolojik danışmanlarının yönetmelikteki rehberlik hizmetleri ile ilgili görevleri kabul durumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yönetmeliğinde kendilerine atfedilen görevleri kabul durumlarının öğretmenlerin yetenek alanına, cinsiyetine, kıdem yılına ve öğretmenlik eğitiminde rehberlik dersi alma durumlarına göre değişmediği ve

rehberlik hizmetlerini öğrenciler için yararlı bir hizmet olarak görüp görmeme durumunun rehberlik hizmetlerini yararlı görenlerin lehine anlamlı düzeyde değiştiği görülmektedir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Ginter, Scealise ve Presse (1990) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmenlerin ilkökul danışmanlarının rollerini nasıl algıladıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma Louisina eyaletinde 313 ilkökul öğretmeni ve tam gün çalışan danışmanlar üzerinde yapılmıştır. İlkokul danışmanlarının görevlerini içeren 11 maddeden oluşan bir soru listesi hazırlanmış ve öğretmenlere bunları yardımcı rol mü yoksa danışman rolü mü olarak algıladıkları sorulmuştur. Araştırma sonucunda; yardım edici olarak problemlerin belirlenip çözümlenmesini belirten, bireysel ve grupla danışma, test sonuçlarının açıklanması, çocukların ilgilerinin tespit edilmesi, sınıf rehberliği aktivitelerinin sağlanması, çocukların ilgili yerlere yönlendirilmesi aktivitelerini gördükleri ve bunları daha çok danışmanların görevi olarak algıladıkları belirlenmiştir. Danışman rolü olarak profesyonel ve teknik yardımları içeren, sınıfın değerlendirilmesi, rol playing tekniği, ev ziyareti, ders programlarının planlanmasını gördükleri belirlenmiştir. İlkokul danışmanlarının görevleri konusunda öğretmen ve danışmanların algıları paralellik göstermektedir.

Gibson (1990) yaptığı araştırmada öğretmenlerin yüksek okul rehberlik ve danışma programları hakkında 1965 ve 1986 yıllarındaki görüşlerini karşılaştırmıştır. 1965 yılında yapılan araştırmaya 205, 1986 yılındaki araştırmaya ise 180 öğretmen katılmıştır. Her iki araştırmada da aynı araç kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında; genel olarak öğretmenlerin okul danışma ve rehberlik programının okulun öğretim programına olumlu katkılar sağladığı yönündeki inançların devam ettiği görülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin, %81.4'ünün, danışmanların okulun öğretim kadrosuyla birlikte ele alınmasını, %85.1'inin sınıf öğretmenlerinin mesleki bilgi sunmasını, %82.1'inin öğrencilerin eğitsel planlar yapmasına yardımcı olmasını istedikleri ortaya çıkmıştır.

Kagan ve Tippins (1991) yaptığı araştırmada öğretmenlerin öğrencileri tanıması gereken alanlar konusunda geniş bir kategori seti sunmaktadır. Adı geçen araştırmacılar Amerika'daki ilk ve ortaokul öğretmen adaylarından sağladıkları bilgilere göre öğrencileri tanımaları gereken alanları fiziksel özellikler, motor beceriler, akademik başarı, sınıf içi

davranışlar, arkadaş çevresi ile ilişkiler, akademik motivasyon, kişilik değişkenleri, aile yaşamı ve hoşlanılan etkinlikler olarak belirlemiştir.

Peaslee (1991) tarafından yapılan araştırmada ilkökul rehber öğretmenlerinin rol ve fonksiyonları incelenmiştir. Bu amaçla rehber öğretmenlerin rolü ve fonksiyonları hakkında ana-babaların, öğretmenlerin, danışmanların, okul müdürlerinin görüşlerine başvurulmuştur. 318 kişiden oluşan örneklemin 44'ü okul müdürü, 28'i psikolojik danışman, 123'ü öğretmen, 123'ü de ana babadan oluşmaktadır. Araştırma sonucunda rehber öğretmenler danışma alanında okul müdüründen daha yüksek puan almışlardır. Rehber öğretmen bulunan okullardaki denekler, rehber öğretmeni bulunmayan okullardaki deneklerden, gelişim ve mesleki rehberlik alanında daha yüksek puan almışlardır. Rehber öğretmen bulunan okullardaki denekler, rehber öğretmeni bulunmayan okullardaki deneklerden ölçeğin bütününde daha yüksek puan almışlardır (Tuzcuoğlu, 1995:90).

Burnham ve Jackson (2000) gerçek ve ideal psikolojik danışman rolleri arasındaki ayrımı incelemiştir. Çalışma ilköğretim, ortaöğretim ve okulöncesi kurumlardaki 80 okul psikolojik danışmanı ile yapılmıştır. Araştırma verileri, okul psikolojik danışmanı 'soru listesi' yolu ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, sıklıkla bireysel danışmanın yapıldığı, danışmanların dörtte birinin yaptıkları grup danışmalarını düzensiz olarak kullandıkları, sıklıkla toplumsal kuruluşlarla konsültasyon yaptıkları, psikolojik danışmanın kendi okulunun test koordinatörü, hizmet içi eğitim sağlayıcısı, test yorumlayıcısı hizmetleri veren kişi olduğu belirlenmiştir.

Myrick (2003), "Rehberlikte Sorumluluk: Rehberlikçilerin Önemi" adlı araştırmasında öğrenci başarısının okulda rehberlikten sorumlu kişilerin rehberlik ilkelerindeki sorumluluklarını yerine getirilmesine bağlı olduğunu, mesleki ve kişisel/sosyal hedeflerin başarıya etkisinden söz etmektedir. Verilerle desteklenen durum çalışmaları ve durum değerlendirmeleri rehberlikçilerin rolleri ve fonksiyonlarıyla ilgili bilgi vermektedir. Veriler, raporlar ve çalışmalar doğrultusunda "Birey için ne yaptın?", "Bireyde fark var mı?" sorularının yanıtları aranmıştır. Yapılan çalışmalar rehberlikte saydamlığın, açıklığın önemini göstermiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, verilerin toplanması, veri toplama aracının hazırlanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, veri toplama aracının hazırlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

1.1. Araştırma Modeli

Araştırma nitel ve nicel çalışma içermektedir. Araştırmanın nicel kısmı tarama modelinde mevcut durum tespitine yöneliktir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2007:77). Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek ve tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre örneklemin daha büyük olduğu araştırmalardır (Büyüköztürk ve Diğerleri, 2009: 226). Bu araştırmada orta öğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemek için daha önce geliştirilen bir ölçme aracı uygulanmıştır. Araştırmanın nitel kısmı ise 3 açık uçlu soru ve bu soruların içerik analizinden oluşmaktadır.

1.2. Evren

Araştırmanın evrenini Diyarbakır ili merkez ilçelerindeki 48 resmi orta öğretim kurumu oluşturmaktadır. Araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında 44 resmi ortaöğretim kurumuna ulaşılarak gerçekleştirilmiştir.

3.3 Örneklem

Araştırmanın evreninin kısıtlı olması nedeniyle tümü örnekleme alınmıştır. 48 resmi ortaöğretim kurumu içerisinde 44'üne ulaşılmıştır.

Tablo 3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

<u>İlçe Adı</u>	<u>Okul Adı</u>	<u>Yönetici Sayısı</u>	<u>Ulaşılan Yönetici Sayısı</u>
Bağlar	Atatürk lisesi	6	5
Bağlar	Birlik Lisesi	5	5
Bağlar	Burhanettin Yıldız Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	8	6
Bağlar	Diyarbakır İMKB Anadolu Öğretmen Lisesi	5	4
Bağlar	Fatih Lisesi	6	6
Bağlar	Güler Şevki Özbek Anadolu Lisesi	5	4
Bağlar	İBB Kiptaş Lisesi	7	6
Bağlar	Namık Kemal Lisesi	6	6
Bağlar	Süleyman Demirel Lisesi	6	6
Sur	Alparslan Anadolu lisesi	2	1
Sur	Bağıvar Lisesi	3	2
Sur	Melikahmet Lisesi	6	5
Sur	Vali Aydın Arslan Fen Lisesi	4	2
Yenişehir	70. Yıl Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	4	3
Yenişehir	80. Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi	3	3
Yenişehir	85. Yıl Milli Egemenlik Anadolu Lisesi	4	4
Yenişehir	Dicle Kız Teknik ve Meslek Lisesi	7	7
Yenişehir	Diyarbakır Anadolu İmam Hatip Lisesi	4	3
Yenişehir	Diyarbakır Anadolu Lisesi	5	4
Yenişehir	Diyarbakır Anadolu sağlık Meslek Lisesi	4	-
Yenişehir	Diyarbakır Güzel Sanatlar ve spor Lisesi	4	-
Yenişehir	Diyarbakır Kız teknik Olgunlaşma Enstitüsü	3	3
Yenişehir	Diyarbakır Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	5	2
Yenişehir	Diyarbakır Teknik Endüstri Meslek Lisesi	7	4
Yenişehir	Farabi İmam Hatip Lisesi	8	7
Yenişehir	Gaffar Okkan Anadolu lisesi	3	2
Yenişehir	İbni Sina Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	5	3
Yenişehir	Merkez Ticaret Meslek Lisesi	6	3
Yenişehir	Nevzat Ayaz Anadolu Lisesi	3	3
Yenişehir	Rekabet Kurumu Anadolu Lisesi	4	4

Yenişehir	Rekabet kurumu Cumhuriyet Fen Lisesi	4	3
Yenişehir	Şehitlik Lisesi	6	4
Yenişehir	Selahaddin Eyyubi Anadolu Lisesi	4	4
Yenişehir	Sezai Karakoç Anadolu Lisesi	4	4
Yenişehir	Toplu Konut Lisesi	5	4
Yenişehir	Yeni Diyarbakır Lisesi	5	4
Yenişehir	Yenişehir Kız Teknik ve Meslek Lisesi	4	4
Yenişehir	Ziya Gökalp Lisesi	6	6
Yenişehir	Ziya Gökalp Sosyal Bilimler Lisesi	2	-
Kayapınar	İMKB Kayapınar Lisesi	6	6
Kayapınar	Kayapınar Fatih Sultan Mehmet Lisesi	1	-
Kayapınar	Şeyhmus Suftan Tatlıcı Lisesi	2	1
Kayapınar	500 Evler Lisesi	3	3
Kayapınar	Kayapınar Yunus Emre Anadolu İmam Hatip Lisesi	6	5
Kayapınar	Nafiye-Ömer Şevki Cizrelioğlu Lisesi	6	5
Kayapınar	Şeyhmus Sultan Tatlıcı Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	3	3
Kayapınar	Türk Telekom Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	6	5
Kayapınar	Vali Gökhan Aydın Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	9	8

3.4. Verilerin Toplanması

3.4.1 Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Araştırmada Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü eğitim yönetimi ve Denetimi Bölümünde ‘Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Benimseme Düzeyi’ başlığıyla yapılan yüksek lisans tezinde Ercan Özdemir tarafından geliştirilen veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracının birinci ve ikinci bölümleri aynen alınmış 3. bölüme ise açık uçlu 3 soru geliştirilerek eklenmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan veri toplama aracı önce örneklem grubunda olmayan 30 kişiye uygulanmış ve anlaşılabilirliği tespit edilmiştir. Uzman görüşü de alınarak gerekli düzenlemeler yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir. Veri toplama aracının geçerliği ve güvenilirlik için ALPHA güvenilirlik kat sayısı hesaplanmış ve 0,8247 sonucu

elde edilmiştir. Bu değer geçerlik ve güvenilirlik için uygun bir aralık olarak kabul edilebilir değerdedir.

1.4.2. Verilerin Çözümlemesi Ve Yorumlanması

Elde edilen veriler çeşitli istatistiksel yöntemlerle çözümlenmiştir. Araştırmada verilerin çözümlenmesi için T testi, Anova, Frekans, Yüzdeler, Aritmetik ortalama, Tek yönlü varyans analizi, standart sapma ve nitel kısım içinde içerik analizi işlemleri yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğe uygun olarak elde edilen görüşlerin aritmetik ortalamaları değerlendirilirken şu aralıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Verilen Ağırlık	Seçenekler	Sınırı
5	Tamamen Katılıyorum	4,20-5,00
4	Katılıyorum	3,40-4,19
3	Kararsızım	2,60-3,39
2	Katılmıyorum	1,80-2,59
1	Hiç Katılmıyorum	1,00-1,79

3.4.3. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Anket hazırlanmadan önce gerekli literatür çalışması yapılarak konu ile ilgili alan taranarak ilgili bilgiler edinilmiştir. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yöneticilere ait kişisel bilgileri içeren yedi soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan 29 soru yer almaktadır. Üçüncü bölümde de konuyla ilgili yöneticilerin rehberlik hizmetleriyle ilgili görüşlerine yönelik 3 açık uçlu soru yer almaktadır.

Veri toplama yukarıdaki işlemlerden sonra belirlenen örneklem grubuna uygulanmaya başlanmıştır.

Tablo 3.2 Araştırmanın Örnekleme Ve Uygulanma Tarihleri

<u>İlçe Adı</u>	<u>Okul Adı</u>	<u>Yönetici Sayısı</u>	<u>Ulaşılan Yönetici Sayısı</u>	<u>Uygulama Tarihi</u>
Bağlar	Atatürk lisesi	6	5	15.05.2012
Bağlar	Burhanettin Yıldız Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	8	6	15.05.2012
Bağlar	Birlik Lisesi	5	5	15.05.2012
Bağlar	Diyarbakır İMKB Anadolu Öğretmen Lisesi	5	4	16.08.2012
Bağlar	Fatih Lisesi	6	6	16.05.2012
Bağlar	Güler Şevki Özbek Anadolu Lisesi	5	4	16.05.2012
Bağlar	İBB Kiptaş Lisesi	7	6	16.05.2012
Bağlar	Namık Kemal Lisesi	6	6	17.05.2012
Bağlar	Süleyman Demirel Lisesi	6	6	17.05.2012
Sur	Alparslan Anadolu lisesi	2	1	18.05.2012
Sur	Bağıvar Lisesi	3	2	18.05.2012
Sur	Melikahmet Lisesi	6	5	18.05.2012
Sur	Vali Aydın Arslan Fen Lisesi	4	2	18.05.2012
Yenişehir	70. Yıl Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	4	3	21.05.2012
Yenişehir	80. Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi	3	3	21.05.2012
Yenişehir	85. Yıl Milli Egemenlik Anadolu Lisesi	4	4	22.05.2012
Yenişehir	Dicle Kız Teknik ve Meslek Lisesi	7	7	22.05.2012
Yenişehir	Diyarbakır Anadolu İmam Hatip Lisesi	4	3	23.05.2012
Yenişehir	Diyarbakır Anadolu Lisesi	5	4	23.05.2012
Yenişehir	Diyarbakır Anadolu sağlık Meslek Lisesi	4	-	-
Yenişehir	Diyarbakır Güzel Sanatlar ve spor Lisesi	4	-	-
Yenişehir	Diyarbakır Kız teknik Olgunlaşma Enstitüsü	3	3	23.05.2012
Yenişehir	Diyarbakır Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	5	2	24.05.2012
Yenişehir	Diyarbakır Teknik Endüstri Meslek Lisesi	7	4	24.05.2012
Yenişehir	Farabi İmam Hatip Lisesi	8	7	25.05.2012
Yenişehir	Gaffar Okkan Anadolu lisesi	3	2	25.05.2012
Yenişehir	İbni Sina Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	5	3	28.05.2012
Yenişehir	Merkez Ticaret Meslek Lisesi	6	3	29.05.2012
Yenişehir	Nevzat Ayaz Anadolu Lisesi	3	3	30.05.2012
Yenişehir	Rekabet Kurumu Anadolu Lisesi	4	4	31.05.2012
Yenişehir	Rekabet kurumu Cumhuriyet Fen Lisesi	4	3	31.05.2012
Yenişehir	Şehitlik Lisesi	6	4	01.06.2012

Yenişehir	Selahaddin Eyyubi Anadolu Lisesi	4	4	01.06.2012
Yenişehir	Sezai Karakoç Anadolu Lisesi	4	4	04.06.2012
Yenişehir	Toplu Konut Lisesi	5	4	05.06.2012
Yenişehir	Yeni Diyarbakır Lisesi	5	4	06.06.2012
Yenişehir	Yenişehir Kız Teknik ve Meslek Lisesi	4	4	06.06.2012
Yenişehir	Ziya Gökalp Lisesi	6	6	07.06.2012
Yenişehir	Ziya Gökalp Sosyal Bilimler Lisesi	2	-	-
Kayapınar	İMKB Kayapınar Lisesi	6	6	08.06.2012
Kayapınar	Kayapınar Fatih Sultan Mehmet Lisesi	1	-	-
Kayapınar	Şeyhmus Sultan Tatlıcı Lisesi	2	1	11.06.2012
Kayapınar	500 Evler Lisesi	3	3	12.06.2012
Kayapınar	Kayapınar Yunus Emre Anadolu İmam Hatip Lisesi	6	5	13.06.2012
Kayapınar	Nafiye-Ömer Şevki Cizrelioğlu Lisesi	6	5	13.06.2012
Kayapınar	Şeyhmus Sultan Tatlıcı Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	3	3	13.06.2012
Kayapınar	Türk Telekom Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	6	5	14.06.2012
Kayapınar	Vali Gökhan Aydınar Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	9	8	15.06.2012

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Kişisel Bilgilere Ait Bulgular

Bu bölümde araştırmaya konu edilen ortaöğretim kurumlarındaki yöneticiler hakkında erişilen bulgulara yer verilmiştir. Tabloların daha iyi anlaşılabilmesi için veriler sonucunda elde edilen bulgular tabloların altında açıklanmıştır.

Tablo 4.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Cinsiyet	<i>F</i>	%
Bay	165	90,7
Bayan	17	9,3
Toplam	182	100,0

Araştırmada yöneticilerin cinsiyete göre katılım düzeylerine bakıldığında bayanların % 9,3'ünün, bayların ise % 90,7'sinin katıldığı görülmektedir. Okul yöneticileri içerisinde bayan yönetici sayısının kısıtlı olması nedeniyle cinsiyet değişkeninde daha etkili olmaları sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.2. Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular

Kıdem	<i>F</i>	%
1-5 yıl	6	3,3
6-10 yıl	25	13,7
10 yıl ve üstü	151	83,0
Toplam	182	100,0

Araştırmada yöneticilerin kıdemlerine göre katılım düzeylerine bakıldığında hizmet süresi 1-5 yıl olanların %3,3'ünün, 6-10 yıl olanların % 13,7'sinin, 10 yıl ve üstü olanların ise % 83,0 'ının katıldığı görülmektedir. Ankete yanıt verenler içerisinde mesleki kıdem değişkeni açısından ağırlıklı olarak 10 yıl ve üstü yöneticilerin sayısı belirginleşmektedir.

Tablo 4.3. Alan Değişkenine İlişkin Bulgular

Alan	<i>F</i>	%
Sosyal Bilimler	93	51,1
Fen Bilimleri	76	41,8
Yabancı Dil	13	7,1
Toplam	182	100,0

Araştırmada yöneticilerin alanlarına göre katılım düzeylerine bakıldığında alanı sosyal bilimler olanların % 51,1'inin, fen bilimleri olanların % 41,8'inin, yabancı dil olanların %7,1'inin katıldığı görülmektedir. Yöneticilik eğilimleri açısından sosyal bilimler alanından gelen yöneticilerin ağırlıkta olduğu gözlenmektedir. Rehberliğin alan olarak sosyal bilimlere çok yakın olması daha olumlu bir iletişim beklentisi oluşturabilir.

Tablo 4.4. Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Okul Türü	<i>F</i>	%
Normal Lise	74	40,7
Anadolu Lisesi	48	26,4
Meslek Lisesi	54	29,7
Diğerleri	6	3,3
Toplam	182	100,0

Araştırmada yöneticilerin çalıştıkları okul türüne göre katılım düzeylerine bakıldığında okul türü normal lise olanların %40,7'sinin, Anadolu lisesi olanların % 26,4'ünün, meslek lisesi olanların %29,7'sinin, diğerlerinin %3,3'ünün katıldığı görülmektedir. Evren ve örnekleme normal liselerin oranının yüksek olması yönetici sayısı açısından da doğru orantılı bir durum oluşturmuştur. Genel anlam da normal liselere ilişkin yönetici tercihlerinin diğerlerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4.5. Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Öğrenim Durumu	<i>F</i>	%
Lisans	169	92,9
Yüksek Lisans	12	6,6
Doktora	1	,5
Toplam	182	100,0

Araştırmada yöneticilerin öğrenim durumuna göre katılım düzeylerine bakıldığında öğrenim durumu lisans olanların % 92,9'unun, yüksek lisans olanların %6,6'sının, doktora olanların ise %0,5'inin katıldığı görülmektedir. Yöneticilerin çok yüksek bir oranda lisans eğitimi aldıkları, yüksek lisans eğitimi alan yönetici sayısının çok düşük düzeyde orantısal olarak kaldığı görülmektedir. Bu tabloya yöneticilerin yüksek lisans ve doktora ilişkin eğilimlerinin düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 4.6. Öğrenci Sayısı Değişkenine İlişkin Bulgular

Öğrenci sayısı	<i>F</i>	%
100-500	23	12,6
500-1000	59	32,4
1000 ve üstü	100	54,9
Toplam	182	100,0

Araştırmada yöneticilerin cinsiyete göre katılım düzeylerine bakıldığında Öğrenci sayısı 100-500 olanların % 9,3'ünün, 500-1000 olanların % 32,4'ünün, 1000 üstü olanların ise %54,9'mun katıldığı görülmektedir. Genel olarak evren ve örneklemimizi oluşturan Diyarbakır ilinde normal liselerde öğrenci sayısının 1000 ve üstünde olması ayrıca bu liselerin sayısal olarak fazlalığı bu orantıya (%54,5) neden olmuştur.

Tablo 4.7. Görev Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Görev Türü	<i>F</i>	%
1,00	32	17,6
2,00	40	22,0
3,00	109	59,9
Total	181	100,0

Araştırmada yöneticilerin görev türüne göre katılım düzeylerine bakıldığında görev türü müdür olanların % 17,6'sının, müdür başyardımcısı olanların %22'sinin, müdür yardımcısı olanların ise %59,9'unun katıldığı görülmektedir. Okullarda müdür yardımcılarının sayısının fazlalığı görev türü değişkeni açısından %60 varan bir ağırlık oluşturdukları görülmektedir. Rehberlik hizmetleri açısından da daha çok müdür yardımcılarıyla ilgili bir iletişim ve uygulama biçimi gelişmektedir.

4.2. Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Alt Problemler ve Bulguları

Eğitsel rehberlik hizmetleri boyutunda ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.8. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Eğitsel Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	t	P
Bay	165	3,2660	,58871			
Bayan	17	3,3856	,43411	-,11963	,416	,14689

Tablo 4.8.'de görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin eğitsel rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi sonuçlarında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında farklı cinsiyetlerdeki yöneticilerin eğitsel rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir. Cinsiyet değişkeninin rehberlik hizmetlerine bakış ve değerlendirmede ciddi bir etki yaratmadığı söylenebilir.

Kişisel rehberlik hizmetleri boyutunda ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.9. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Kişisel rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	T	P
Bay	165	3,8175	,62541			
Bayan	17	3,9739	,49617	-,15635	,320	,15666

Tablo 4.9.'da görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin kişisel rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine ilişkin t-Testi sonuçlarında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında farklı cinsiyetlerdeki yöneticilerin kişisel rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.10. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Mesleki Kıdem	Eğitsel rehberlik	1,477 58,597	2 179	,738 ,327	2,255	,108
		60,074	181			
	Kişisel rehberlik	2,194 66,269	2 179	1,097 ,370	2,963	,054
		68,463	181			

Tablo 4.10.'da görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin mesleki kıdem değişkenine yönelik tek boyutlu varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında farklı mesleki kıdemdeki yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde mezun oldukları alana göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.11. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Alan Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Alan	Eğitsel rehberlik	,004 60,070	2 179		,002 ,336	,006 ,994
		60,074	181			
	Kişisel rehberlik	,270 68,193	2 179		,135 ,381	,354 ,702
		68,463	181			

Tablo 4.11.'de görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin alan değişkenine yönelik tek boyutlu varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Bu nedenle orta öğretim kurumlarında farklı alanlardan mezun yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir. Yöneticilerin mezun oldukları alanın rehberlik hizmetlerinin algılanması ve değerlendirilmesi açısından belirleyici bir etkisinin olmadığını söylemek olasıdır.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde okul türüne göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.12. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Okul Türü Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Okul Türü	Eğitsel rehberlik	1,182 58,892	3 178		,394 ,331	1,190 ,315
		60,074	181			
	Kişisel rehberlik	,121 68,342	3 178		,040 ,384	,105 ,957
		68,463	181			

Tablo 4.12.'de görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin okul türü değişkenine yönelik tek boyutlu varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Bu nedenle orta öğretim kurumlarında farklı türdeki okullarda görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir. Okul türünün farklı olmasının görüşlerde bir farklılığa sebep olmadığı söylenebilir.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.13. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Öğrenim Durumu	Eğitsel rehberlik	,352 59,722	2 179	,176 ,334	,528	,591
		60,074	181			
	Kişisel rehberlik	,754 67,708	2 179	,377 ,378	,997	,371
		68,463	181			

Tablo 4.13.'de görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin öğrenim durumu değişkenine yönelik tek boyutlu varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında farklı öğrenim durumlarına sahip yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde öğrenci sayısına göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.14. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Öğrenci Sayısı Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Öğrenci Sayısı	Eğitsel rehberlik	1,276	2	,638	1,942	,146
		58,798	179	,328		
		60,074	181			
	Kişisel rehberlik	,528	2	,264	,695	,500
		67,935	179	,380		
		68,463	181			

Tablo 4.14.'de görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin öğrenci sayısı değişkenine yönelik tek boyutlu varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$). Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında öğrenci sayısına göre farklı okullarda görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinde görev türüne göre anlamlı farklılık var mıdır?

Tablo 4.15. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Görüşlerinin Görev Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Görev	Eğitsel rehberlik	3,448	3	1,149	3,613	,014
		56,626	178	,318		
		60,074	181			
	Kişisel rehberlik	3,369	3	1,123	3,071	,029
		65,094	178	,366		
		68,463	181			

Tablo 4.15.'de görüldüğü gibi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin rehberlik hizmetlerine yönelik görüşlerinin görev değişkenine yönelik tek boyutlu varyans analizi sonuçlarında anlamlı bir fark görülmüştür ($p<0.05$). Bu nedenle ortaöğretim kurumlarında görev türüne göre yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde farklılığın ortaya çıktığı görülmektedir. Görev değişkeninin rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde belirleyici etkisinin olduğu söylenebilir.

Değişken Ayrımı Yapılmaksızın Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşleri nelerdir?

Tablo 4.16. Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Evren, Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	N	X	Ss
m1 Okullardaki rehberlik hizmetleri okul idaresi ile işbirliği içinde yürütülmektedir	182	4,2527	,92949
m2 Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir.	182	3,9011	,94085
m3 Rehber öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır.	182	2,4670	1,32819
m4 Okula yeni başlayan öğrencilere Sınıf rehber öğretmenlerince okul hakkında bilgi verilmektedir.	182	3,6319	1,05730
m5 Okul rehber Öğretmenleri okulun idari işleriyle ilgili olarak okul yönetiminin ihtiyaç duyduğu konularda okul idaresine yardımcı olmaktadır.	182	3,4945	1,27772
m6 Okul rehber Öğretmenleri okula gelmeyen öğretmenlerin yerine derse girmektedirler.	182	1,8187	1,07974
m7 Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi ,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler.	182	2,0604	1,32201
m8 Okul rehber öğretmenleri öğrencilere kız-erkek arkadaşlığı ve ergenlik konuları hakkında bilgi vermektedirler.	182	3,8846	,91813
m9 Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar.	182	4,0659	,82505
m10 Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar.	182	3,6758	1,18898
m11 Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmaktadırlar.	182	4,0275	,93685
m12 Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar.	182	1,3297	,82843
m13 Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım etmektedirler.	182	3,8297	1,00749
m14 Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin gelecekte yapabileceklerini tanıtmak amacıyla üst eğitim kurumlarına onlarla birlikte geziler düzenlemektedirler.	182	2,9341	1,31965
m15 Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin kişilik gelişimlerini yakından izler ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmaktadırlar.	182	3,4341	1,05304
m16 Okul rehber öğretmenleri öğrencilere meslekleri tanıtır ve meslekler hakkında bilgi vermektedirler.	182	3,9945	,88260
m17 Okul rehber öğretmenleri öğrencileri tanımaya yönelik bireyi tanıma teknikleri uygulamaktadırlar.	182	3,9341	,84490
m18 Okul idarecileri okulda birden fazla rehber öğretmen bulunması halinde rehber öğretmenler arasında iş bölümü yapmaktadırlar.	182	4,2857	,94939
m19 Okul rehber öğretmenleri aile ile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olmaktadırlar.	182	4,0989	,80818
m20 Okul rehber öğretmenleri öğrenciye tavsiyelerde bulunur, onun adına kararlar vermektedirler.	182	2,9176	1,25210
m21 Okul rehber öğretmenleri öğrenciler hakkında edindiği bütün bilgileri sınıf rehber öğretmenleri ve yöneticilerle paylaşmaktadırlar.	182	2,8407	1,23122
m22 Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için sık sık hizmet içi eğitimlere katılmaktadırlar.	182	2,7253	1,17116
m23 Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar.	182	4,1319	,95430
m24 Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlar ve uygulanmasını izlemektedirler.	182	4,0659	1,04382
m25 Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetleri çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulamaktadırlar.	182	3,3187	1,05515
m26 Sınıf rehber öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadırlar.	182	3,0769	1,21892
m27 Okul idarecileri rehberlik hizmetleri okul yürütme komisyonu toplantılarına katılmaktadırlar.	182	4,0824	,91568
m28 Okul idarecileri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için, okul rehber öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlere katılmalarını teşvik etmektedirler.	182	3,8297	,96262
m29 Müdür yardımcılarını sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler.	182	4,2967	,74321
Eğitsel Rehberlik Boyutu	182	3,2772	,57611
Kişisel Rehberlik Boyutu	182	3,8321	,61502

Tablo 4.16.’da görüldüğü gibi, öğretmenlerin eğitsel ve kişisel rehberlik boyutlarına ilişkin verdikleri cevapların toplam puan üzerinden aritmetik ortalamaları verilmiştir. Buna göre eğitsel rehberlik boyutunun ortalaması 3,27, kişisel rehberlik boyutunun ortalaması 3,83’tür. Bu durumda yöneticilerin eğitsel rehberlik boyutundaki yargılara katılım düzeyi “kararsızım”; kişisel rehberlik boyutuna katılımları “katılıyorum” düzeyinde gelişmiştir. Örneğin bir bütün olarak bakıldığında ilk beş maddenin aritmetik ortalaması arasında çok belirgin bir farklılık olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalar yakın düzeyde seyretmektedir. Yöneticilerin ‘Müdür yardımcıları sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler.’ (md.29) önermesine en yüksek düzeyde, ‘Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar.’ (md.12) önermesine en düşük düzeyde görüş bildirdiği görülmektedir. Bu nedenle yöneticilerin müdür yardımcılarını sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmeye konusunda tamamen yeterli buldukları, rehber öğretmenleri okulda nöbet tutma konusunda tamamen yetersiz buldukları söylenebilir.

Yöneticiler kişisel rehberlik hizmetlerine ilişkin; ‘Okul rehber öğretmenleri öğrencilere kız-erkek arkadaşlığı ve ergenlik konuları hakkında bilgi vermektedirler.’ (md.8) önermesine ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin kız-erkek arkadaşlığı ve ergenlik konularında yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

‘Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar’ (md.9) önermesine ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin önleyici rehberlik hizmetlerinden olan kötü alışkanlıkları önleme konusunda yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

‘Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kendilerini tanımlarına yardım etmektedirler.’ (md. 13) önermesine ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin öğrencileri tanıma konusunda yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

‘Okul rehber öğretmenleri öğrencileri tanımaya yönelik bireyi tanıma teknikleri uygulamaktadırlar.’ (md.17) önermesine ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler.

Yöneticilerin bireyi tanıma tekniklerinin uygulanmasına yönelik yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

‘Okul rehber öğretmenleri aile ile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olmaktadır.’ (md.19) önermesine ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin ailevi problemlere yardımcı olma konusunda yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

‘Okul rehber öğretmenleri öğrenciye tavsiyelerde bulunur, onun adına kararlar vermektedirler.’ (md.20) önermesine ‘kararsızım’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin öğrencilere tavsiyelerde bulunma ve onlar adına kararlar verme konusunda yapılan hizmetleri yeterli ya da yetersiz düzeyde buldukları söylenemez. Bu nedenle yöneticilerin bu konuda yeterli düzeyde bilgi ve donanımlarının olmadığını da söylemek olasıdır.

‘Müdür yardımcıları sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler.’ (md.29) önermesine ‘tamamen katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin öğrencilerle ilgili bilgi ve belgelerin rehberlik servisine iletilmesi konusunda yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

Yöneticilerin okullarda yürütülen kişisel rehberlik hizmetlerine ilişkin yüksek oranda ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu da yöneticilerin okullarda kişisel rehberlik hizmetlerinin uygulanmasında bir sorunun mevcut olmadığı, kişisel rehberlik hizmetlerinin etkili ve olumlu olarak yürütüldüğüne dair görüş belirttikleri görülmüştür.

Yöneticiler mesleki rehberlik hizmetlerine ilişkin; ‘Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin gelecekte yapabileceklerini tanıtmak amacıyla üst eğitim kurumlarına onlarla birlikte geziler düzenlemektedirler.’ (md.14) önermesine ‘kararsızım’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin üst kurumlara geziler düzenlenmesi konusunda yapılan hizmetleri yeterli ya da yetersiz düzeyde buldukları söylenemez. Bu nedenle yöneticilerin bu konuda yeterli düzeyde bilgi ve donanımlarının olmadığını da söylemek olasıdır.

‘Okul rehber öğretmenleri öğrencilere meslekleri tanıtır ve meslekler hakkında bilgi vermektedirler’ (md.16) önermesine ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin meslek tanıtımı ve mesleki bilgilendirme konularında yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

Yöneticiler eğitsel rehberlik hizmetlerine ilişkin; ‘ Okullardaki rehberlik hizmetleri okul idaresi ile işbirliği içinde yürütülmektedir.’ (md.1), ‘Okul idarecileri okulda birden fazla rehber öğretmen bulunması halinde rehber öğretmenler arasında iş bölümü yapmaktadırlar.’ (md.18) önermelerine ‘tamamen katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin rehberlik hizmetleriyle ilgili okul idaresi ve rehber öğretmenler arasında işbirliği konusunda yapılanları yeterli buldukları söylenebilir.

‘Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir.’ (md.2), ‘Okula yeni başlayan öğrencilere sınıf rehber öğretmenlerince okul hakkında bilgi verilmektedir.’ (md.4), ‘Okul rehber Öğretmenleri okulun idari işleriyle ilgili olarak okul yönetiminin ihtiyaç duyduğu konularda okul idaresine yardımcı olmaktadır.’ (md.5), ‘Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar.’ (md.10) Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmaktadır.’ (md.11), ‘Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar.’ (md.23), ‘Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlar ve uygulanmasını izlemektedirler.’ (md.24), ‘Okul idarecileri rehberlik hizmetleri okul yürütme komisyonu toplantılarına katılmaktadırlar.’ (md.27), ‘Okul idarecileri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için, okul rehber öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlere katılmalarını teşvik etmektedirler.’ (md.28), önermelerine ‘tamamen katılıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin öğrencilere yönetmelik, kurallar ve okul hakkında bilgi verilmesi, idari konularla ilgili okul idaresine yardımcı olma, Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılma, sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olma, rehberlik hizmetleri için uygun çalışma ortamını hazırlama, yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanması ve uygulanması, idarecilerin okul rehber öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlere katılmalarını teşvik etmesi konularında yapılan hizmetleri yeterli buldukları söylenebilir.

‘Okul rehber öğretmenleri öğrenciler hakkında edindiği bütün bilgileri sınıf rehber öğretmenleri ve yöneticilerle paylaşmaktadırlar.’ (md.21), ‘Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için sık sık hizmet içi eğitimlere katılmaktadırlar.’ (md.22), ‘Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetleri çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulamaktadırlar.’ (md.25), ‘Sınıf rehber öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadırlar.’ (md.26), ‘Okul idarecileri rehberlik hizmetleri okul yürütme komisyonu toplantılarına katılmaktadırlar.’ (md.27) önermelerine ‘kararsızım’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin öğrenciler hakkındaki bütün bilgileri sınıf rehber öğretmenleri ve yöneticilerle paylaşma, rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için sık sık hizmet içi eğitimlere katılma, çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulama konularında yeterli ya da yetersiz düzeyde buldukları söylenemez. Bu nedenle yöneticilerin bu konularda yeterli düzeyde bilgi ve donanımlarının olmadığını da söylemek olasıdır.

‘Rehber öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır.’ (md.3), ‘Okul rehber Öğretmenleri okula gelmeyen öğretmenlerin yerine derse girmektedirler.’ (md.6), ‘Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi ,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılarına yardım etmektedirler.’ (md.7) önermelerine ‘katılmıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin rehber öğretmenlerin sınavlarda gözcülük yapma, okula gelmeyen öğretmenlerin yerine derse girme, okula kayıt ,devam-devamsızlıkların işlenmesinde müdür yardımcılarına yardım etme konularında yapılan hizmetleri yetersiz buldukları söylenebilir.

‘Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar.’ (md.12) önermesine ‘hiç katılmıyorum’ düzeyinde görüş belirtmektedirler. Yöneticilerin okul rehber öğretmenlerinin okulda nöbet tutmadıkları görüşünü belirttikleri görülmüştür.

Yöneticilerin okullarda yürütülen eğitsel rehberlik hizmetlerine ilişkin yüksek oranda ‘katılıyorum’ düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu da yöneticilerin okullarda eğitsel rehberlik hizmetlerinin uygulanmasında bir sorunun mevcut olmadığı, eğitsel rehberlik hizmetlerinin etkili ve olumlu olarak yürütüldüğüne dair görüş belirttikleri görülmüştür.

4.3. İçerik Analizine Ait Bulgular Ve Yorumlar

4.3.1. Birinci Soruya İlişkin Bulgular

Yönetici görüşlerine göre okullarda daha kolay ulaşılan rehberlik hizmetleri 11 başlık altında tespit edilmiştir. Bu başlıklar ve bu başlıklara ilişkin rehberlik hizmetlerine yönelik verilen cevapların sayıları (f) ve yüzdeleri (%) tablo 4.17.'de verilmiştir.

Tablo 4.17. Okullarda Daha Kolay Ulaşılan Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici Cevapları, Cevapların Verilme Sıklıkları Ve Yüzdeleri

Kolay Ulaşılan Rehberlik hizmetleri	<i>f</i>	%
Öğrencilerin kişisel sorunları	71	23
Okul ve ders başarısı	51	17
Öğrenci sorunları	37	12
Alan ve meslek seçimi	36	12
Sınavlar hakkında bilgilendirme	31	10
Bireyi tanıma	31	10
Disiplin sorunları	23	8
Devam- devamsızlık	12	4
Oryantasyon	5	2
Akran eğitimi	2	1
Veli görüşmeleri	2	1
Toplam	301	100

Tablo 4.17.'ye göre okullarda daha kolay ulaşılan rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici görüşleri incelendiğinde; 71 cevabın (% 23) öğrencilerin kişisel sorunlarıyla, 51 cevabın (% 17) okul ve ders başarısıyla, 37 cevabın (% 12) öğrenci sorunlarıyla, 36 cevabın (% 12) alan ve meslek seçimiyle, 31 cevabın (% 10) sınavlar hakkında bilgilendirmeye, 31 cevabın (% 10) bireyi tanımayla, 23 cevabın (% 8) disiplin sorunlarıyla, 12 cevabın(%4) devam-devamsızlıkla, 5 cevabın (%2) oryantasyonla, 2 cevabın (%1) akran eğitimiyle, 2 cevabın (%1) veli görüşmeleriyle ilgili olduğu görülmektedir.

Birinci sorunun bulgularına göre en fazla öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgili yardımların sağlandığı görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin kişisel sorunlarının çözümüne yönelik çalışmaların artırılması gerektiği söylenebilir. Öğrencilerin kişisel sorunlarına

yönelik yapılacak yardımları okul ve ders başarısıyla ilgili çalışmalar takip etmektedir. Bu nedenle öğrencilere ders başarısını arttıracak verimli ve planlı ders çalışma teknikleri, sınav kaygısı ve stresini azaltacak tekniklere yönelik yardımların yapılmasının faydalı olacağı söylenebilir. Bulgulara göre veli görüşmeleri ve akran eğitimiyle ilgili sorunun çok ciddi boyutlarda olmadığı söylenebilir. Çok düşük düzeyde çıkan devam-devamsızlık, oryantasyon, akran eğitimi, veli görüşmelerinin rehberlik hizmetleri açısından önemli bir boyut oluşturduğu ve eğitimi, başarıyı, doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu nedenle de bu alanın ne düzeyde verildiği önemlidir.

4.3.2. İkinci Soruya İlişkin Bulgular

Yönetici görüşlerine göre okullarda rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkin hale getirilmesi için yapılması gerekenler 15 başlık altında tespit edilmiştir. Bu başlıklar ve bu başlıklara ilişkin rehberlik hizmetlerine yönelik verilen cevapların sayıları (f) ve yüzdeleri (%) tablo 4.18.'de verilmiştir.

Tablo 4.18. Okullarda Rehberlik Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Etkin Hale Getirilmesine İlişkin Yönetici Cevapları, Cevapların Verilme Sıklıkları Ve Yüzdeleri

Rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkin hale gelmesi için yapılması gerekenler	f	%
Öğrenci-veli-yönetici işbirliği	38	18
Hizmet içi eğitim ve seminerler	29	14
Rehberlik dersinin sayısı ve etkinliğinin artırılması	18	9
Rehber öğretmenlerin sayısının artırılması	18	9
Fiziki şartların iyileştirilmesi	17	8
Çalışma saatleri ve ücretlerin düzenlenmesi	16	8
Alan seçimi ve mesleki yönlendirme	15	7
Öğrenci sayısının azaltılması	12	6
Bireyi tanıma	11	6
Aile ziyareti	7	3
Ders başarısı	7	3
Öğrencinin kişisel sorunları	7	3
Uzman yardımı	6	3
Öğrenci cinsiyetine uygun rehber öğretmen bulunması	4	2
Disiplin sorunları	2	1
Toplam	207	100

Tablo 4.18'e göre okullarda rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi ve etkin hale getirilmesine ilişkin yönetici görüşleri incelendiğinde; 38 cevabın (% 18) öğrenci-veli-yönetici işbirliğiyle , 29 cevabın (% 14) hizmet içi eğitim ve seminerlerle, 18 cevabın (% 9) rehberlik dersinin sayısı ve etkinliğinin artırılmasıyla , 18 cevabın (% 9) rehber öğretmen sayısının artırılmasıyla, 17 cevabın (% 8) fiziki şartların iyileştirilmesiyle, 16 cevabın (% 8) çalışma saatleri ve ücretlerin düzenlenmesiyle, 12 cevabın (% 6) öğrenci sayısının azaltılması, 11 cevabın (%6) bireyi tanımayla, 7 cevabın (%3) aile ziyaretiyle, 7 cevabın (%3) ders başarısıyla, 7 cevabın (%3) öğrencinin kişisel sorunlarıyla, 6 cevabın (%3) uzman yardımıyla, 4 cevabın (%2) öğrenci cinsiyetine uygun rehber öğretmen bulunmasıyla, 2 cevabın (%1) disiplin sorunlarıyla ilgili olduğu görülmektedir.

İkinci sorunun bulgularına göre artırılması gereken rehberlik hizmetlerinin başında öğrenci-veli-yönetici işbirliği olduğu görülmektedir. Bu nedenle ev ziyaretlerinin yapılması, veli toplantılarının sıklaştırılması, yapılacak etkinliklere velilerin katılımlarının sağlanması gibi etkinliklerin yapılmasının fayda sağlayacağı söylenebilir. Öğrenci-veli-yönetici işbirliğini hizmet içi eğitim ve seminerler başlığı takip etmektedir. Buna bağlı olarak yönetici, öğretmen ve danışmanların hizmet içi eğitim ve seminerlere sıklıkla katılmaları, yöneticilerin bu konuda öğretmenleri teşvik etmelerinin faydalı olacağı söylenebilir. Öğrencilerin cinsiyetine uygun rehber öğretmen bulunması ve disiplin sorunlarına yönelik yardımlarla ilgili sorunun çok ciddi boyutlarda olmadığı söylenebilir.

4.3.3. Üçüncü Soruya İlişkin Bulgular

Yönetici görüşlerine göre okullarda olması gerektiğini düşündükleri rehberlik hizmetleri 15 başlık altında tespit edilmiştir. Bu başlıklar ve bu başlıklara ilişkin rehberlik hizmetlerine yönelik verilen cevapların sayıları (f) ve yüzdeleri (%) tablo 4.19.'da verilmiştir.

Tablo 4.19. Okullarda Olması Gerektiğini Düşündükleri Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Yönetici Cevapları, Cevapların Verilme Sıklıkları Ve Yüzdeleri

Okullarda Olması Gereken Rehberlik hizmetleri	F	%
Alan seçimi ve meslek tanıtımı	24	17
Okul-aile işbirliği	21	15
Hizmet içi eğitim ve seminerler	20	14
Rehber öğretmen sayısının artırılması	16	11
Aile ziyaretleri	16	11
Öğrencilerin kişisel sorunları	12	8
Fiziki koşulların iyileştirilmesi	8	6
Uzman günleri	8	6
Bireyi tanıma	5	4
Rehberlik servisi hakkında bilgilendirme	5	4
Yönetmeliğin eksiksiz uygulanması	3	2
Öğrenci sayısının azaltılması	2	1
Öğrenci cinsiyetine uygun rehber öğretmen bulunması	2	1
Toplam	142	100

Tablo 4.19.'a göre okullarda olması gerektiğini düşündükleri rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici görüşleri incelendiğinde; 24 cevabın (% 17) alan seçimi ve meslek tanıtımıyla, 21 cevabın (% 15) okul-aile işbirliğiyle, 20 cevabın (% 14) hizmet içi eğitim ve seminerlerle, 16 cevabın (% 11) rehber öğretmen sayısının artırılmasıyla, 16 cevabın (% 11) aile ziyaretleri, 12 cevabın (% 8) öğrencilerin kişisel sorunlarıyla, 12 cevabın (% 6) öğrenci mevcudunun azaltılması, 11 cevabın (%6) bireyi tanımayla, 7 cevabın (%3) aile ziyaretiyle, 7 cevabın (%3) ders başarısıyla, 7 cevabın (%3) öğrencinin kişisel sorunlarıyla, 8 cevabın (%6) fiziki koşulların iyileştirilmesiyle, 8 cevabın (%6) uzman günleriyle, 5 cevabın (%4) bireyi tanımayla, 5 cevabın (%4) rehberlik servisi hakkında bilgilendirmeye, 3 cevabın (% 2) yönetmeliğin eksiksiz uygulanmasıyla, 2 cevabın (% 1) öğrenci sayısının azaltılmasıyla, 2 cevabın (%1) Öğrenci cinsiyetine uygun rehber öğretmen bulunmasıyla ilgili olduğu görülmektedir.

Üçüncü sorunun bulgularına en fazla alan ve meslek seçme sorununun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu nedenle öğrencilere alanların tanıtımı ve kendilerine uygun alan seçme, meslek tanıtıcı seminerler, konferanslar, iş yeri ziyaretleri, uzman günleri gibi etkinliklerin düzenlenmesinin faydalı olacağını söylemek olanaklıdır. Alan ve meslek seçme sorununu

okul-aile işbirliği sorunu takip etmektedir. Buna ilişkin olarak ev ziyaretleri veli toplantılarının yapılmasının, velilerin okula ve öğrencilere dair her konuda bilgilendirilmesi, velilerin rehberlik servisi ile ilgili olarak bilgilendirilmeleri çalışmalarının yapılması eğitime katkı açısından gereklidir. Öğrenci sayısının azaltılması ve öğrenci cinsiyetine uygun rehber öğretmen bulunmasına ilişkin sorunun ciddi boyutlarda olmadığı söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

1. Yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde cinsiyetlerine, kıdemlerine, mezun oldukları alana, çalıştıkları okul türüne, öğrenim düzeylerine, okullarındaki öğrenci sayılarına göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.
2. Yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinde görev türü değişkenine göre anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Rehberlik hizmetlerinin uygulanması ve yürütülmesinde görev değişkeninin belirleyici olduğu sonucu belirlenmiştir.
3. Yöneticilerin görüşlerine göre okullarda kişisel ve eğitsel rehberlik hizmetlerinin uygulanmasında bir sorunun mevcut olmadığı, bu hizmetlerinin etkili ve sorunsuz olarak yürütüldüğü sonucu ortaya çıkmıştır.
4. Yöneticilerin görüşlerine göre mesleki rehberlik hizmetlerine ilişkin meslek tanıtımı ve mesleki bilgilendirme konularında yapılan hizmetler açısından bir sorunun ortaya çıkmadığı sonucu varılmıştır.
5. Yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerine göre okullarda ağırlıklı olarak öğrencilerin kişisel sorunları, okul ve ders başarısı ile ilgili olarak yardım sağlandığı ve bu alanlarda yardım ve desteğe ihtiyaç duyulduğu görülmüştür.
6. Yöneticilerin görüşlerine göre oryantasyon, akran eğitimi ve veli görüşmelerinde de verilen hizmetlerin düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
7. Yöneticiler okullardaki rehberlik hizmetlerinin etkililiği açısından öğrenci-veli-yönetici işbirliği ve hizmet içi eğitim konularında hizmetlerin artması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir.
8. Yöneticilerin görüşlerine göre disiplin sorunlarına ilişkin hizmetlerle ilgili yüksek boyutlarda bir sorunun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
9. Yöneticiler okullarında uygulanmasının gerekli olduğunu düşündükleri rehberlik faaliyetlerini; alan seçimi ve meslek tanıtımı, okul-aile işbirliği, hizmet içi eğitim ve seminerler olarak belirtmişlerdir.

5.2. Öneriler

1. Rehberlik hizmetlerinin uygulanması ve yürütülmesinde görev değişkeninin belirleyici olduğu sonucu açığa çıkmıştır. Bu nedenle farklı görevlerdeki yöneticilerin rehberlik hizmetlerinin içeriği, önemi ve uygulaması hakkında bilgilendirilmelerini sağlayacak çalışmalar (sunu, seminer, panel, hizmetiçi eğitim vb.) yapılmalıdır.
2. Yöneticilerin görüşlerine göre okullardaki rehberlik hizmetlerinin etkililiği açısından öğrenci-veli-yönetici işbirliği konularında da hizmetlerin artması sonucu ortaya çıkmıştır. Okullarda öğrenci-veli-yönetici işbirliğini sağlayacak; veliler ve yöneticilerinde katıldığı rehberlik etkinlikleri düzenlenmeli, öğrenci ve velilere rehberlik konusunda bilgilendirici çalışmalar (panel, sunu, toplantı, broşür vb.) yapılmalıdır. Okulda etkili iletişime sahip bir rehberlik servisi yapısı oluşturulmalıdır.
3. Yöneticilerin görüşlerine göre okullardaki rehberlik hizmetlerinin etkililiği açısından hizmet içi eğitim konularındaki hizmetlerin artması gerektiği tespit edilmiştir. Rehberlik hizmetlerinin başarıyla yürütülmesi için tüm öğretmen ve yöneticilerin yararlanacağı rehberlik hizmetlerine yönelik hizmet içi eğitim ve seminer çalışmaları düzenlenmelidir. Hizmet içi eğitim ve seminer çalışmaları yoluyla okullardaki rehberlik hizmetlerinin önemi, bu konudaki görev ve sorumlulukları hakkında tüm öğretmen ve yöneticiler bilinçlendirilmelidir. Ayrıca bu çalışmalar tüm öğretmen ve yöneticilerin rehberliğe ilişkin güncel gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir.
4. Yöneticiler alan seçimi ve meslek tanıtımı konularını okullarında uygulanmasının gerekli olduğunu düşündükleri rehberlik faaliyetleri olarak belirtmişlerdir. Okullarda mesleki rehberlik hizmetlerine ilişkin alan ve meslek seçimi konularında uygulamalar artırılmalı, örneğin uzman günleri, iş yeri ziyaretleri, meslek ve kariyer günleri düzenlenmeli öğrenciler çalışma alanları, iş koşulları, mesai saatleri ve ücret konusunda bilgilendirmelidir. Alan seçimine yönelik öntestler, paneller, seminerler yapılabilir.
5. Yöneticiler öğrencilerin kişisel sorunları başlığını okullarda en çok yardım sağlanan konular arasında belirtmişlerdir. Öğrencilerin kişisel sorunlarına ilişkin haftanın belirli

günlerinde öğrenci sorunlarının çözümlerinin tartışılabileceği ‘öğrenci sorunları platformları’ düzenlenebilir.

6. Yöneticiler okul ve ders başarısı başlığını da okullarda en çok yardım sağlanan konular arasında belirtmişlerdir Eğitsel rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesine ilişkin uygulamalar artırılmalı, ders başarısının artırılmasına ilişkin etkinlikler periyodik aralıklarla sürekli olarak düzenlenmelidir.
7. Yöneticilerin oryantasyon konusunda verilen hizmetlerin düşük düzeyde olduğu belirtmişlerdir. Üst sınıflardaki öğrencilerinde katılımının sağlandığı okulla ilgili tanıtım ve bilgilendirmelerin yapılacağı etkinlikler düzenlenmelidir. İlgili kurumlarla iletişime geçilerek çevre tanıtım gezileri düzenlenmelidir.
8. Yöneticiler akran eğitimi konusunda verilen hizmetlerin düşük düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal etkileşimi olan, birbirleriyle eşit statüde yer alan, benzer dil, tutum ve davranışa sahip olan akran gruplarıyla bilgi, davranış ve tutum değiştirmek amacıyla haftalık olarak öğrencilerin ihtiyaç duydukları konular belirlenip bu konulara ilişkin etkinlikler düzenlenebilir.
9. Yöneticiler veli görüşmeleri konusunda verilen hizmetlerin düşük düzeyde olduğu belirtmişlerdir. Veliler okulla ilgili etkinliklere dahil edilerek okulla bütünleştirilmeli bu sayede veli görüşmeleri düzenli ve etkin hale getirilmelidir. Ayrıca velilerle sadece yüz yüze değil iletişim teknolojileri aracılığıyla da görüşmeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktepe, İ. (2008). Rehber Öğretmenlerin Yönetici ve Öğretmenlerden Mesleki Beklentileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altıntaş, E. (2011). Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri Ve Rehberlik. G. Can (Ed.). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik (2-27). Ankara:Pegem Yayıncılık.
- Aslan, S. (2003). Ankara İli Orta Öğretim kurumlarında Çalışan Alandan Ve Alan Dışından Rehber Öğretmenlerin Mesleki Etkinliklerine İlişkin Görüşleri Ve Sorunları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, B. (2007) . Rehberlik. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (1994). Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara:Turhan Kitabevi Basım Yayım.
- _____.(2005). İlköğretim Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara: Anı Yayıncılık
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:37 ,Sayı:2, Sayfa 61-82.
- Başar, H. (1995). Eğitim Denetçisi. Ankara:Pegem Yayıncılık.
- Başaran, M. (2008). İlköğretim Okullarındaki Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Faaliyetlerinden Beklentileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Burnham, J. J. ve Jackson. C. M. (2000). School Counselor Roles: Discrepancies Between Actual Practice and Existing Models. Academic Search Premier.

Bursalıoğlu, Z. (1982). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi

Bülbül, Ö. (2009). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Rehberlik Görevleriyle İlgili Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Coşkun, K. (2006). Genel Liselerde Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çalık, T. ve Sezgin F. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:13 ,Sayı:1. Sayfa 55-56.

Darakcı, A. C. (2010). İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Etkili Rehberlik Hizmetlerinin Gerçekleştirilmesinde Okul Yöneticilerinin Etkililik Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, M. (2010). Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Anlayışları ve Rehberliğe Yönelik Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dilemken, M. (2011). Rehberliğin Başlıca Türleri. G. Can (Ed.). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik (30-48). Ankara:Pegem Yayıncılık.

Duman, A. (2000). Yetişkinler Eğitimi. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Durmuş, E. (2012). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. M. E. Deniz ve A. Erözkan (Ed.). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik (89-118). Ankara: Maya Akademi Yayınevi.

Ercan, L. (2002). Yükseköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri. Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:10, No:2, S:259-264.

Eren, E. (1991). Yönetim ve Organizasyon, İstanbul: İşletme ve İktisat Enstitüsü Yayınları.

Ergen, G. (2008). Küresel Öğrenme: Eğitimde Yeni Bir Boyut. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı 26 ,Sayfa 1-9.

Erkan, S. (2006). Rehberlik Nedir. Y. Kuzgun (Ed.). İlköğretimde Rehberlik (1-16). Ankara:Nobel Yayıncılık.

_____. (2011) Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programının Hazırlanması. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Gazioğlu E. İlgar Ş. (2008). Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Rehberlik. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Gibson, R. L. "(1990). Pupil Opinions of High School Guidance Programs. Personnel and Guidance Journal.Vol:40, January.

Ginter, E., Scalise J.J. ve Presse N. (1990). The Elementary School Counselor's Role: Perceptions of Teachers. The School Counselor, 38.

Girgin, G. (2011) Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri Ve Rehberlik. A. Kaya (Ed.). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik (1-34). Ankara:Anı Yayıncılık.

Güçlü, N. (2003). Küreselleşme ve Eğitim. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi.Cilt 4, Sayı 2.

Güler A., Eren A. ve Karabacak K. (2005). Psikolojik Danışma ve Rehberlik. Ankara: Detay Yayıncılık.

Gültekin M. ve Anagün Ş.S. (2006). Avrupa Birliğinin Eğitimde Kaliteyi Belirleyici Alan ve Göstergeleri Açısından Türk Eğitim Sisteminin Durumu. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 2.

Güngör, A. (1997). Temel Eğitim ve Rehberlik. Eğitim ve Yaşam Dergisi. Kış: 97 Sayfa:63-64.

Gür, K. (2010.) Sınıf Rehber Öğretmenleri Ve Okul Psikolojik Danışmanlarının Yönetmelikteki Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Görevleri Kabul Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gürsel, M. (1997). Okul Yönetimi. Konya:Mikro Yayınları.

Hatipoğlu, H. (2010). Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Uygulamalarının Belirlenmesi Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hatunoğlu A., Hatunoğlu Y. (2006). Okullarda Verilen Rehberlik Hizmetlerinin Problem Alanları. Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:14, No:1, s:333-335.

Hesapçıoğlu, M.(1994). Öğretim İlke ve Yöntemleri. İstanbul: Beta Yayınları.

Hıdır, A. (2010). Orta Öğretim Kurumlarında Sunulan Rehberlik Hizmetlerinin Öğrenci Kazanımlarının Amacına Ulaşma Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İlgar, L. (2000). Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi. İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.

Kagan, D. ve Tippins.D.(1991). How Student Teacher Describe Their Pupils. Teaching and Teacher Education. 44.

Karakuş, S. (2008). İlköğretim Okullarında Çalışan Psikolojik Danışmanların Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Rehber Öğretmenleriyle Yaptıkları Konsültasyon Çalışmalarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaman, K. (2010). Küreselleşme Ve Eğitim. ZFWT. Vol:2, No:3 .

Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kepçeoğlu, M. (1999). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Koç, M. (2012) Psikolojik Danışma Ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri. M. Güven (Ed.). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik (50-68). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kuzgun, Y. (1992). Rehberlik Ve Psikolojik Danışma. Ankara: ÖSYM Yayınları.

MEB (2001). Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. 17.4.2001 Tarih 24376 Sayılı Resmi Gazete.

_____(2006). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı. 02.08.2006 tarih ve 329 sayılı Talim Terbiye Kurulu.

Myrick, R.D. (2003). Developmental guidance and counseling: A practical approach (4thed.). Minneapolis, MN: Educational Media.

Nazlı, S. (2007). Psikolojik Danışmanların Değişen Rollerini Algılayışları. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt 10, Sayı:18.

_____. (2011). Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı. Ankara: Anı Yayıncılık

Özabacı, N., Sakarya, N., Doğan, M. (2008). Okul Yöneticilerinin Okuldaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt 11, sayı 19, s:8-22.

Özdemir, E. (2010). Anadolu Liselerinde Görev Yapan İdareci ve Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetlerini Benimseme Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal Değişme ve Küreselleşme Bağlamında Eğitim ve Eğitim Programları: Kavramsal Bir Çözümleme. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 12, Sayı 1, Sayfa 85-110.

Özgün, M. S. (2007). Okul Psikolojik Danışmanların Kişilik Özellikleri ile Mesleki Yetkinlik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özgül, İ. E. (2007). Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma Ve Rehberlik. Ankara: PDREM Yayınları.

_____ . (2011). Bireyi tanıma Teknikleri. Ankara: Pdrem Yayınları.

Poyraz, C. (2007). Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Saldıroğlu, H. (2002). Eğitim Sisteminde Program ve Rehberlik. Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Cilt 3, Sayı:32, s:13-15.

Sılacı, Z. (2010). Hizmet Alanlar Açısından Sosyal Bir Statü Olarak Eğitimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışma. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sidal, T. (2009). İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Uyum Sağlamaya Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şentürk, Ü. (2008). Enformasyon Toplumunda Eğitim Yeri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. Cilt: 6, Sayı:3, Sayfa 487-506.

Tahaoglu, F. ve Gedikoğlu, T. (2009) Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Cilt 15, Sayı 58, s:274-298.

<http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/49385-20110602162250-5-tahaoglu.pdf> (Ulaşılan tarih: 10.03.2012)

Tan, H. (1992). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Teori ve Uygulama. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Tan H.ve Baloğlu M. (2011). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Teori ve Uygulama. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Teker, A. (2007). İlköğretim I. Kademedeki Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Görevleriyle İlgili Görüşleri Ve Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Terzi, Ş., Tekinalp B. ve Leuwerke W. (2011). Psikolojik Danışmanların Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Modeline Dayalı Olarak Geliştirilen Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programını Değerlendirmeleri. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi. Cilt:1, Sayı:1, S:51-60.

Tutkun, Ö. F. (2001). Okullardaki Rehberlik Faaliyetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Güçlükler. Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuzcuoğlu, N. (1995). İlköğretimde Rehberlik Servisinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türküm, S. (2011). Rehberlikte Örgüt Ve Personel. G. Can (Ed.). Psikolojik Danışma Ve Rehberlik (272-297). Ankara:Pegem yayıncılık.

Ültamır, E. (2003). İlköğretim Birinci Kademedeki Rehberlik Ve Danışma. Ankara: Nobel Yayıncılık.

_____ (2005). Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Mesleği ve Psikolojik Danışman Eğitimi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:1, Sayı:1, Sayfa: 102-111.

Yaycı, L. (2012). Okullarda Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetleri. M. Güven (Ed.). Psikolojik Danışma ve Rehberlik (70-86). Ankara:Anı Yayıncılık.

Yeşilyaprak, B. (2010). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yumrutaş, A. (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Rehberlik Görevleriyle İlgili Görüş Ve Uygulamalarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

(http://www.egitimsen.org.tr/pdf/egitimin_durumu_raporu_16_eylul_2011.pdf). Erişim Tarihi:10.03.2012

DPT (2006). 9. Kalkınma Planı. 01.07.2006 Tarihli Resmi Gazete.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
--	---------------------	-------------	------------	--------------	------------------

EK: 1**Sayın Yöneticiler,**

Hazırlamış olduğumuz veri toplama aracı ‘Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerini’ almaya yöneliktir.

Elde edilecek veriler sadece bu amaç için kullanılacaktır. Araştırmanın objektifliği için lütfen sorulara içten ve doğru cevap veriniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Güzel M. ÖZKAYA,
Dicle Üniv. Yüksek Lisans Öğrencisi

1.BÖLÜM

1.Cinsiyetiniz

Bay

Bayan

2. Mesleki Kıdeminiz

1-5 yıl

6-10 yıl

10 yıl ve üstü

3. Alanınız

Sosyal bilimler

Fen Bilimleri

Yabancı Dil

4. Çalıştığınız Okul Türü

Normal Lise

Meslek Lisesi

Anadolu Lisesi

Diğerleri

5. Öğrenim Durumunuz

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

6. Çalıştığınız Okuldaki Öğrenci Sayısı

100- 500

500-1000

1000 ve Üstü

7.Göreviniz

Müdür

Müdür başyardımcısı

Müdür yardımcısı

1.	Okullardaki rehberlik hizmetleri okul idaresi ile işbirliği içinde yürütülmektedir					
2.	Sınıf rehber öğretmenlerince öğrencilere okulda uygulanan yönetmelik ve kurallar hakkında bilgi verilmektedir.					
3.	Rehber öğretmenler sınavlarda gözcülük yaparak öğretmenlere yardımcı olmaktadır.					
4.	Okula yeni başlayan öğrencilere Sınıf rehber öğretmenlerince okul hakkında bilgi verilmektedir.					
5.	Okul rehber Öğretmenleri okulun idari işleriyle ilgili olarak okul yönetiminin ihtiyaç duyduğu konularda okul idaresine yardımcı olmaktadır.					
6.	Okul rehber Öğretmenleri okula gelmeyen öğretmenlerin yerine derse girmektedirler.					
7.	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin okula kayıt edilmesi ,devam-devamsızlık durumlarının işlenmesinde müdür yardımcılara yardım etmektedirler.					
8.	Okul rehber öğretmenleri öğrencilere kız-erkek arkadaşlığı ve ergenlik konuları hakkında bilgi vermektedirler.					
9.	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kötü alışkanlıklar edinmelerini önleyici çalışmalar yapmaktadırlar.					
10.	Okul rehber öğretmenleri disiplin kurulu toplantılarına danışman sıfatı ile katılmaktadırlar.					
11.	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin sınav kaygılarını yenmelerinde öğrencilere yardımcı olmaktadırlar.					
12.	Okul rehber öğretmenleri okulda nöbet tutmaktadırlar.					
13.	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardım etmektedirler.					
14.	Okul rehber öğretmenleri öğrencilerin gelecekte yapabileceklerini tanımak amacıyla üst eğitim kurumlarına onlarla birlikte geziler düzenlemektedirler.					
15.	Sınıf rehber öğretmenleri öğrencilerin kişilik gelişimlerini yakından izler ve okul rehber öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmaktadırlar.					
16.	Okul rehber öğretmenleri öğrencilere meslekleri tanıtır ve meslekler hakkında bilgi vermektedirler.					
17.	Okul rehber öğretmenleri öğrencileri tanımaya yönelik bireyi tanıma teknikleri uygulamaktadırlar.					
18.	Okul idarecileri okulda birden fazla rehber öğretmen bulunması halinde rehber öğretmenler arasında iş bölümü yapmaktadırlar.					
19.	Okul rehber öğretmenleri aile ile ilgili problemleri olan öğrencilere yardımcı olmaktadırlar.					
20.	Okul rehber öğretmenleri öğrenciye tavsiyelerde bulunur, onun adına kararlar vermektedirler.					
21.	Okul rehber öğretmenleri öğrenciler hakkında edindiği bütün bilgileri sınıf rehber öğretmenleri ve yöneticilerle paylaşmaktadırlar.					
22.	Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için sık sık hizmet içi eğitimlere katılmaktadırlar.					
23.	Okul idarecileri okulda rehberlik hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği uygun çalışma ortamını hazırlamaktadırlar.					
24.	Okul idarecileri okulun rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık rehberlik hizmetleri çerçeve programının hazırlanmasını sağlar ve uygulanmasını izlemektedirler.					
25.	Sınıf rehber öğretmenleri rehberlik hizmetleri çerçeve programında yer alan etkinlikleri eksiksiz uygulamaktadırlar.					
26.	Sınıf rehber öğretmenleri öğrenci dosyalarında kayıt altına alınması istenen bilgileri eksiksiz doldurmaktadırlar.					
27.	Okul idarecileri rehberlik hizmetleri okul yürütme komisyonu toplantılarına katılmaktadırlar.					
28.	Okul idarecileri rehberlik hizmetlerinin etkin yürütülebilmesi için, okul rehber öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlere katılmalarını teşvik etmektedirler.					
29.	Müdür yardımcısı sorumlu olduğu sınıflardaki öğrencilere ilişkin sorunları ve bu öğrencilerle ilgili gerekli bilgi ve belgeleri rehberlik servisine iletmektedirler.					

EK 2:

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM 0.21.20.02- 605.01-
Konu : Anket İzni

13635

14 Mayıs 2012

DICLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 11.05.2012 tarih ve 190 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Güzel Mazlum ÖZKAYA'nın "Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Yöneticilerin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşleri" konulu tez önerisi ile ilgili olarak geliştirdiği anket çalışması Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz tarafından incelenmiş olup, İlimiz Merkez İlçelerinde bulunan ortaöğretim okullarındaki yöneticilerine okul müdürlerinin bilgisi dahilinde eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygulanmasına müdürlüğümüzce izin verilmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

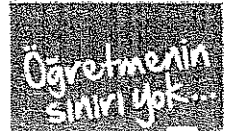
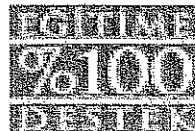
Mehmet Hadi AĞIRBAŞ
Millî Eğitim Müdürü

Ekler:

- 1-Araştırma Değerlendirme Formu
- 2-Onaylı Anket Formu (2 Sayfa)
- 3-Okul Listeleri (2 Sayfa)

İ Milli Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Birimi
Tel:0412 226 58 50 (7 Hat) dahili 170
E-Posta:arge21@meb.gov.tr
arge21@gmail.com
2012 ©Diyarbakır

Anket Kullanma izni

Kimden: Ercan Demir (rehercan@hotmail.com)

Gönderme tarihi: 29 Mart 2012 Perşembe 12:32:41

Kime: kezizer19@hotmail.com

2006-2008 yılları arasında Yeditepe Üniversitesinde hazırladığım yüksek lisans tezimde kullandığım anket ölçeğini aşağıda ismini belirttiğim, GÜZEL MAZLUM KAYA'nın bilimsel atıf kurallarına uygun olarak kullanmasına izin veriyorum.

Ercan ÖZDEMİR

EK: 4

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Güzel Mazlum ÖZKAYA

Doğum Yeri ve Tarihi : Nazilli- 1985

Yabancı Dili : İngilizce

Öğrenim Hayatı : 2003 Nazilli Anadolu Lisesi
2007 Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

İş Hayatı : 2007-Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Bağlı İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenliği.